

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

BÉRSZÁNTÁS

kettősrendszerű gőzekével

1915. tavaszi és őszi idényre előjegyezhető:

☎☎☎ Telefon: JÓZSEF 51-52. ☎☎☎

SZOLINSZKY JENŐ és TÁRSA

MÉRNÖKI IRODA ÉS BÉRSZÁNTÓ VÁLLALATNÁL,
BUDAPEST, VII., DAMJANICH-UTCA 58. SZ.



Csodás termésmennyiséget eredményez
**a szárított kőbányai
hizó-sertéstrágya.**

Ingyen küld utasításokat, bizonylatokat a
Budapest-kőbányai trágyaszárítógyár
BOSÁNYI, SCHIETRUMPF és TÁRSA
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI-UT 21. SZ.



SVÁJCI TENYÉSZÁLLATKIVITELI TÁRSASÁG

Sürgőnyeim:
REPRODUCTOR
BUDAPEST

VAS LAJOS és BLOCH CHARLES

Telefon:
József 33-36.

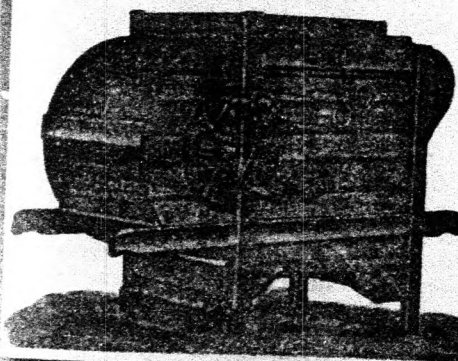
Központi iroda: BUDAPEST, IX., BORAROS-TER 2.

Tenyésztők és exportőrök:

Cossonayi kiviteli telepünkön állandó bő készlet legelsőrendű tejelő leszármazású tenyészbikákban és tehénekben. **Állandó behozatal;** bármely vasutállomásra bérmentes szállítással. A szükséges tenyészanyag a helyszínen is kiválasztható!! Angol hussertés és kosimportunkra előjegyzéseket elfogadunk.

Mérsékelt árak!

Legelsőrendű referenciák!



Ha ön meg akarja ismerni a legújabb

eredeti „Kalmár“-rostát

szíveskedjék árjegyzéket kérni, amelylyel több oldalú anyagi és technikai előnyöket fog biztosítani gazdasága részére.

KALMÁR ZS. és TÁRSA gépgyára Hódmezővásárhely

Vezérképviselő: A M. KIR. ÁLLAMVASUTAK GÉPGYÁRÁNAK VEZÉRGYŰNKÖSÉGE, BUDAPEST, V., VÁGZI-KORUT 32.

42 év óta kartellen kívül! Uj és egyszer használt
hazai zsák-és ponyva-
gyár és kölcsönintézet.

Eredeti importált amerikai manillazsineg, kézi kévekötél.

NAGEL ADOLF

zsák- és ponyvagyár,
 kölcsönintézet,

BUDAPEST,

Arany-János-utca 10. sz.

Sürgöny cím:

NAGELA BUDAPEST

Videki
 telefon 104-10. és 35-92.

HUNGÁRIA

Általános Biztosító Részv.-Társ.

Budapest, VII. ker., Károly-körút 3. szám.

Részvénytőke 6 millió korona.

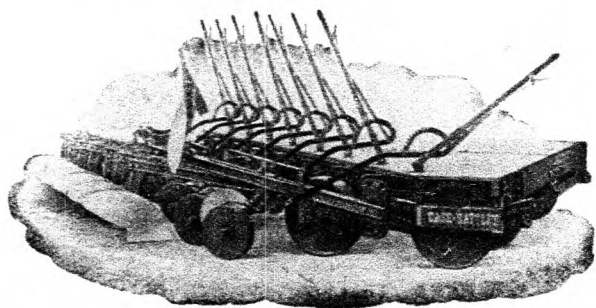
Elnök: gróf KÁROLYI IMRE.

A társaság kartellen kívül áll.

Ágazatok: Tűz-, élet-, jég-, baleset-, betöréscsopórtás elleni és mezőgazdasági szavatossági biztosítás olcsó díjak és előnyös feltételek mellett.

Állatbiztosítás kétféle módozat szerint: I. Minden esély ellen, beleértve a járványos betegségeket is. II. Csúpan járványos betegségeket ellen (lépfene, száj- és körömfájás és sercegő tiszók).

CASE



GŐZ- ÉS BENZIN-SZÁNTÓGÉPEK

gazdaságos és megbízható üzemükkel mindenütt kitűntek.

A jelenlegi munkás- és ighiány közepette rendkívüli
 szolgálatot tesznek a gazdának.

Azonnal szállíthatók a régi normális árban. Bővebbet

HAHN ARTHUR ÉS TÁRSAI

BUDAPEST, VIII. KERÜLET, ÜLLŐI-UT 52/B. SZÁM.

Hizott sertéseket,

levágásra való hussertéseket a bécsi
 vásáron legelőnyösebben értékesít

SCHLEIFFELDER ÉS TÁRSAI

:: **Wien, St.-Marx.** ::

A szállítás és eladás módozatai felől díjmentesen megbízható és gyors felvilágosítással szolgál. Magyar levelezés.

Ferment-Suphorin

a Christoph-féle folytatólagos erjesztési eljárással kapcsolatban a jelen leggazdaságosabb erjesztője. Nincs élesztőmanipuláció, nincs főzés, hűtés és sterilizálás, de van annál nagyobb szesznyereség!

Konkurrencia nélkül. ■■■ Külön engedély hozzá szükségtelen.

Pénzt takarít használata által!!!

— Szabadalom bejelentve és törvényileg védve. —

Sok száz szeszfőzőben legszebb eredményekkel használatban.

Legjobb referenciák!

Prospektusok és használati utasítás ingyen, a kísérletekhez minták saját árban.

Szeszipari műszaki vállalat, Christoph és Tsa

Budapest, I., Átlós-ut 9.

Berlin, Charlottenburg.

Őszi trágyázás:

Valódi  védjegyű

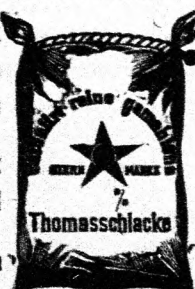
THOMASSALAK

a legjobb és legolcsóbb foszforsavas műtrágya.

Valódi csak
 zsákban van
 ólomzár van

Minden zsák
 jelzéssel

Óvakodjunk a



ha ilyen
 és eredeti
 rajta.

tartalom-
 van ellátva.

hamisításoktól.

Kalmár Vilmos

Thomasphosphatfabriken Berlin, vezérképviselője
 Budapest, VI. ker., Andrásy-ut 49. szám.

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tagjai ingyen kapják.

Nem tagoknak előfizetési díj:
Egész évre 24 korona, felévre 12 korona, negyedévre 6 korona.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tulajdona.

Az egyesületi tanács felelősége alatt.
Főszerkesztő és kiadásért felelős: **Rubincz Gyula** az OMGE. igazgatója.
Felelős szerkesztő: **Szilassy Zoltán**.

Szerkesztőség:

Budapest, IX., Köztelek-utca 8.

Kiadóhivatal

Budapest (Köztelek), Üllői-út 25. szám.

Kéziratokat a szerkesztőség nem küld vissza.

AZ OMGE. KÖZLEMÉNYEL.

Értesítés és kérelem.

A gazdaközönség önkéntes adakozása immár lehetővé tette, hogy az OMGE. köztelekutcái székházának a sebesült katonák céljaira felajánlott helyiségeit megfelelően berendezzük.

Harminc teljesen felszerelt ágyat helyeztünk el székházunk nagy üléstermében, ahol a sebesült katonák ápolása már megkezdődött.

A fennmaradt s a további adakozásból begyűlő összeget a körtermünk fenntartásával járó költségek fedezésére, valamint a hadbavonultak meleg ruhával való ellátására kívánjuk fordítani.

Erre a célra tovább folytatjuk a gyűjtést és ismételt felkérjük gazdatársainkat, hogy adományaikkal egyesületünk humanus vállalkozását támogatni sziveskedjenek.

Az OMGE. nevében
Bujanovics Sándor
elnök.

Adomány a hadbavonultak családtagjainak segélyezésére.

Az OMGE. pénztárába utóbbi nyugtázásunk óta a következő adományok folytak be:

Rusztler Károly	5—K.
Mike János	2—K.
Összesen	7—K.

Összes gyűjtésünk a mai napig 8529 korona 58 fillér.

Meghívó

az Országos Magyar Gazdasági Egyesület

1914. évi

rendes közgyűlésére,

amelyet folyó évi december hó 8-án, kedden délelőtt 9 órakor tartunk meg a Magyar Mezőgazdák Szövetkezete székházának tanácstermében (Budapest, V., Alkotmány-u. 29. sz., I. em.).

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó.
2. Jegyzőkönyvhitelesítők és jegyző kiküldése.
3. A szövetségi tagok kiküldöttel sorában beállott változások bejelentése. (Alapszabályok 24. § f.)
4. Jelentés az egyesület részvételéről a háborus társadalmi mozgalmakban és a rendkívüli viszonyok közepette kifejtett hivatalos és sajtótevékenységéről.
5. Az igazgató-választmány jelentése az 1913—14-ik évi egyesületi működéséről. (Alapszabályok 24. § a.)
6. Jelentés az egyesületi tagok létszámában beállott változásról. (Alapszabályok 24. § b.)
7. Az 1913. évi zárószámadás bemutatása és a felmentvény megadása. (Alapszabályok 24. § c.)
8. Az 1915. évi költségvetés megállapítása. (Alapszabályok 24. § d.)
9. Segédszerkesztői állás szervezésének megerősítése és a megválasztott segédszerkesztőnek ez állásban való véglegesítése. (Alapszabályok 24. § h.)
10. A tápiószelei földvétele és a „Patria” irodalmi vállalat és nyomdai részvénytársasággal kötött egyezmény jóváhagyása. (Alapszabályok 24. § k.)
11. Jelentés a Kodolányi-alapítványok alapítóleveleinek jóváhagyásáról. (Alapszabályok 24. § i.)
12. Az igazgató-választmány javaslata a néhai Pallavicini Ede őrnagy elhunytával megüresedett alelnöki állás betöltésének elhalasztásáról. (Alapszabályok 24. § e.)

13. Szavazatszedő-bizottság kiküldése.

14. Kilépő 20 és elhunyt 1 igazgató-választmányi tag helyébe 6 évre *huzs* és 3 évre *egy*, összesen 21 (*huszonegy*) igazgató-választmányi tag választása. (Alapszabályok 27. és 35. §-ai.)

15. A számvizsgáló-bizottságba 1 évre *öt* tag választása. (Alapszabályok 24. § g.)

16. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tagjainak az igazgató-választmány után a közgyűlés elé terjesztett, írásba foglalt esetleges beadványai.*

Budapest, 1914. november hó 10-én.

Bujanovics Sándor s. k.,
elnök.

A MAV. és a kezelésében levő helyierdeku vasutak vonalain való kedvezményes utazásra jogosító névre szóló igazolványokat legkésőbb december hó 1-ig jelentkező tagjainknak személyenként és igazolványonként 40 (negyven) fillér postabélyeg előzetes beküldése ellenében szolgáltatunk ki. Kérjük a lakásaink és kúriaállásai vasúti állomás pontos közlését.

Illes közgyűléseinkre a Magyar Mezőgazdák Szövetkezete szívesképpel engedte át tanácstermét (V., Alkotmány-utca 29. I. em.), minthogy a „Köztelek” székházának nagytermét főkahidőrházhoz alakították át s így székházunkban nagyobb összejövetelekre alkalmas helyiség nem áll rendelkezésre.

Meghívó

a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének f. évi december hó 8-án (kedden) d. e. 11 órakor a Magyar Mezőgazdák Szövetkezete székházának nagytermében (Budapest, V. ker., Alkotmány-utca 29. szám, I. emelet) tartandó

XIX. nagygyűlésére.

Tárgyak:

1. Elnöki megnyitó.
2. Jegyzőkönyv hitelesítésére két tag kiküldése.

* Alapszabályaink 25. §-a értelmében az egyesületi tagoknak csak olyan beadványai és indítványai terjeszthetők a közgyűlés elé, amelyek a közgyűlést megelőzőleg legalább 10 (tíz) nappal az elnökhöz vagy annak helyetteséhez, vagy az igazgatóhoz írásban benyújtottak.

Mezőgazdák Zuhatag Kútja.



SERLEGES rendszer cső és gummi nélkül

Minden eddigi rendszert fölülműl!

Minthogy az amerikai gépek behozatala a háborus viszonyok folytán teljesen bizonytalan, szerezze be mindenki szükségletét a még raktáron levő készletből. Rendelje meg tehát már most az

ADRIANCE fűkaszálókat és aratógépeket,

valamint

DEERE-féle tárcsásboronákat és tengeriültetőket.

Magyarországi vezérképviselőt:

Magyar MEZŐGAZDÁK Szövetkezete, Budapest, V., Alkotmány-utca 29.

3. A földművelésügyi miniszter és a szövetségi tagok képviselőinek bejelentése.
4. Tagsági ügyek.
5. Jelentés a szövetségi iroda működéséről az 1913—1914. évben.
6. Az 1913-iki zárszámadás előterjesztése.
7. Az 1915. évi költségvetés megállapítása. S. A szövetségi tagok esetleges indítványai.*)

Budapest, 1914. november hó 10.

Bujanovics Sándor s. k.,
elnök.

Egyről-másról.

(Gabonapiaci szemle. — Törvényjavaslat a kivételes intézkedésekről. — A gabonakészletek felvétele. — A polgári hatóságok rekvirálási joga. — A gabonárák hatósági megszabása. — Gazdasági munka közérvel. — Nők igénybevétele. — Magánjogi viszonyok rendezése. — A mérlegkésztés kötelezettségének módosítása. — A nemzeti hadikölcsön sikere. — Hadiadó. — A bevontak családtagjainak segítése. — Kincstári lovak a köztenyésztesben. — Burgonyaárszabás a Németbirodalomban. — A nemzetközi gabonárjegyző-bizottság öszi értekezlete. — Apponyi Albert gróf a háborúról.)

Mult heti jelentésünkben kifejezést adtunk azon véleményünknek, hogy a köznapokban a gabonakereskedelem *holt pontra* jut. Oka ennek az, hogy a maximális árak megállapítása küszöbön áll s így üzletkötések alig történnek. Ma azután bekövetkezett az, amit előre láttunk: a *budapesti tőzsdén nem volt buzakötés* s így nem is jegyezték a buza árát hivatalosan. A malmok tartózkodó magatartása kétségtelenül arra vezethető vissza, hogy a maximális árak megállapítása tekintetében nem került még nyilvánosságra a döntés s így bizonytalan a helyzet. De nemcsak a malmok és kereskedők, a gazdaközönség is épp oly tájékozatlan, aminek természetes következménye, hogy a forgalom majdnem teljesen szünetel. A maximális gabona- és lisztárak dolgában végre befejeződtek a két állam között a beható tárgyalások s kívánatos volna, hogy mielőbb döntés történne már csak a bizonytalanság megszüntetése okából is.

Hallomás szerint a malmoknak különböző kívánságai volnának, hogy a kormány a lisztkeverésre vonatkozólag kiadott rendeletet, melynek e hó 25-ikén kellett volna életbelépnie s amelyre néhány napi haladék adatott, némi változtatásokat eszközöljön. Ezek a kívánságok azonban aligha fogják befolyásolni a kormányt elhatározásában, melylyel a lakosság kenyérszükségletét a háború időtartamára biztosítani kívánja. A malmok tartózkodása átmeneti jellegű árcsökkenést idézett elő, az ármegállapítás nyilvánosságra jutása azonban már napokig sem késhet, amittől remélhetőleg a bizonytalan helyzet is tisztázódni fog.

Az 1912. évi LXIII. t.-c., amely a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről rendelkezik, a tapasztalat megérlette módosításokra szorult s csak természetes, hogy a kormánynak első kötelessége volt a törvényhozás első ülésére alkalmával a nevezett törvény rendelkezéseit módosítani.

*) A GEOSz. alapszabályainak 23. §-a értelmében legalább 10 nappal a nagygyűlés előtt írásban nyújtandók be és a végrehajtó-bizottság útján terjesztendő a nagygyűlés elé.

zéseinek módosítása tekintetében megfelelő javaslatokat tenni.

A módosítások rendkívül fontosak, nagy horderejűek s a mezőgazdaságot igen mélyen érintik, épp azért megérdemlik a közfigyelmet.

Az új javaslat felhatalmazza a minisztériumot arra, hogy akik életszükségleti vagy közszükségleti cikkek gyártásával, termelésével vagy forgalombahozatalával foglalkoznak a kezükön levő készletek bejelentésére, illetve a saját szükségletük fedezésére szükséges rész levonásával előre megállapított aron a hatóságnak való átengedésére kötelezhessenek.

Épp a mai viszonyok között, amidőn a legfontosabb élelmicikkeknek, a gabonának oly szűkben vagyunk, felette fontos, hogy a készletek pontosan felvétesse, nemcsak abból a szempontból, hogy tudjuk a fogyasztásnak mennyi készlet áll rendelkezésére, de azért is, hogy tudjuk e készletek hollétét, hogy azok a rekvirálás elől el ne bujassanak és spekuláció tárgyát ne képezhessék akkor, amidőn minden állampolgár a legnagyobb áldozatkésztségre köteles a köz érdekében.

De fontos tudni a készleteket is, mert ennek eredménye dönti el a kormány élelmészeti politikáját. A meggyőződésünk az, hogyha a kormány egy ily felhatalmazás birtokában a kenyérgabonakészleteket felvételi, úgy már régebben intézkedik a buzáknak és rozsnak árpával, illetve kukoricával való keverése érdekében.

A gabona, illetve élelmicikkek árának megszabására eddig is jogosult volt a közigazgatási hatóság, de nem lévén meg a szankció, azaz a rekvirálás joga, a polgári hatóságok tehetetlenül állottak a spekulációval szemben.

A javaslat újítása, hogy az árak megszabására a minisztérium is illetékes, akár az ország egész területére, akár annak csak egyes részeire. Ez a felhatalmazás annyiban fontos, mert módot nyújt arra, hogy fontos élelmicikkek, mint gabona és liszt árát monopolisztikusan az egész országra nézve egységesen állapítsa meg, úgy, miként ez a sónál történik. A szállítási díj egységesítése amúgy is módjában van a kormánynak, lévén a vasutak tulajdonosai részét államvasutat, a többi pedig az állam olyan felügyelete alatt, hogy a tarifaképzésre elhatározó befolyást gyakorolhat.

A javaslat 5. §-a a közérő igénybeviteléről intézkedik s kimondja, hogy a hatóság gazdasági munka végzésére is kirendelheti a közérőt. Ez mindenesetre egy novum, de bármennyire is belenyúl a magánéletbe, e rendelkezés szüksége elől elzárkózni nem lehet. Reámutattunk például arra a tarthatatlan álláspontra, amelyet egyes vidékek kigazdái elfoglaltak, amikor nem vetettek ösztit azzal az indoklással, hogy ők a muszkának vagy a szerbnek nem vetnek.

Előfordulhat az az eset is, hogy egyes községek egész igásállománya elveszett, mert ellenséges erő elharácsolta vagy egyéb ok miatt. Ilyenkor bizony a közérő igénybevitelére jogosult és indokolt is.

Egy novum e szakasz rendelkezésében az is, hogy közmunkára nők is kirendelhetők. Erre még nem volt példa, de kétségtelen, hogy akkor, amidőn látjuk, hogy háború esetén minden ép-

kézláb embert besoroz vagy másként igénybe vesz a hadvezetőség közmunka végzésére, alig marad más tömeges, mint a nőnemű lakosság.

Ha a háborus állapot áthúzódik a nyárba, úgy bizony nagyon is nagy szükség lehet a közérő kirendelésére, mert általános a panasz, hogy a hadisegélyt élvező nők semmiféle gazdasági munkára nem kaphatók, mert a hadisegély munka nélkül oly fényes egzisztenciát biztosít nekik, ami feleslegessé teszi, hogy kereset után nézzenek.

A javaslat 15. §-a felhatalmazza a kormányt a magánjogi viszonyok rendezésére is. Az 1912. évi LXIII. t.-c. 16. §-a csak a magánjogi követelésekről szól, ámde a háború annyira felforgatja a magánjogi viszonyokat, hogy ezek igen sok vonatkozásban szorulnak a kormány gondozására.

Itt van például a tőzsdebíróóság ellen felmerült panaszok egész habmaza, amelyekben megfelelő meghatalmazás híján a kormány segíteni nem tudott. E javaslat felhatalmazása alapján jogosult lesz a kormány a tőzsdebíróóság likvidációs árfolyamaiba beleszólani s a gazda érdekeit, különösen a korpa szállítása tekintetében, megvédeni.

De itt van a cukorrépaszerződés dolga, a nyerscukorárjegyzés kérdése. Itt is a kormány közbelépésére van szükség, mert ennek híján a gazda teljes mértékben a cukorgyárak önkényének volna kiszolgáltatva.

A javaslat megadja a módot arra, hogy a kormány a cukorprémiumok kérdésének rendezésébe beleszólhasson.

Végül felhatalmazza a kormányt a javaslat arra is, hogy a kereskedelmi törvénynek a kereskedelmi vállalatok mérlegkésztési kötelezettségére vonatkozó rendelkezéseit megváltoztathassa, azaz a mérlegkésztés kötelezettsége alul egyes vállalatokat felmenthessen. Szól ez különösen azokra a vállalatokra, amelyek működését a hadműveletek teljesen megbénították, vagy olyan károsodásokat szenvedtek, amelyek felbecsülése, értékelése a háború befejezte előtt lehetetlen.

Szükséges intézkedés, mert veszteséges mérlegek nagy tömege feleslegesen növelné ezt a bizalmatlanságot kereskedelmi vállalatainkkal szemben, amelyet a háború amúgy is kellenél jobban felidézett.

E percben még nem tudjuk pontosan, vajjon 900 vagy 1000 milliót tesz-e ki a magyar hadikölcsönre történt jegyzések végösszege. Mire e sorok olvasóink kezébe jutnak, bizonyára ismeretes lesz már a hitelesen megállapított eredmény, de minden jel máris arra mutat, hogy legalább is közel járunk a milliárdhoz. Nyugodtan mondhatjuk tehát, hogy az eredmény fényes és felülmulta a legjobbat váró számításokat is. Hazánk erkölcsi és anyagi erejének teljességéről ez a siker világgrázoló bizonyítványt állított ki, mert hiszen ez az óriási összeg, amely minden eddigi, külföldi segítséggel felvett államkölcsönünket szédítő magasságban mulja felül — teljes egészében a belföldről, a magunk összekuporgatott fillereiből került elő, még pedig

az ország tulságos megm

A magyar és együttvéve jegy harmadfel millió további folyam minden eshető hogy a két millióval válik súlyt erre szer vátik adósává tartoznak ezze rendíthetetlen e ványnyal. A m mintegy 17— ugyan, de egyu immár nagyobb s így magas ka kon. A milliók a belföldön ker közzgazdasági el

A kölcsön s a szempontból a jegyzések egy detések. Bebiz

kísérlet volt az magyar takaréka mint áldozatot hanem annak b hogy ez az ár az országon. E

tesebb: bebizon der telege, nag értették a paran lesség szavát s

a hatalmas p szalmazsákokból letekkel az álla kért küzdő ha gazdatársadalom hoz maradt hű, a jegyzésekből, s végnelküli sorak tündöklőn áll a sok millió, amv teink mozdítottá valóban fényes

A képviselőha javaslatok közöt hadiadóról, vagy segítés céljaira v léptetéséről szól keretben minden jövedelmet kíván nak a jövővev koronányi hozad kiegészítse a ha minden részéből folyó önkentes t

A törvényjav pénzügyminiszter

A háborus h vetetlenül báru hadsegítés kere költséget rónak des bevételeiből és egyes város

KEMNA FORRÓGŐZEKÉI SCHMIDT

szabadalmazott

mérnökdoktor hirneves
füstöső-tulhevitőjével ::

Minden más nedvesgőz-, compound- vagy compound-tulhevitett rendszert úgy teljesítő- tartósság messze felülmulnak és lényegesen kevesebb tekintetében és szénét fogyasztanak.

Referenciákkal, kimerítő felvilágosításokkal és költségvetésekkel készséggel szolgál!

KEMNA J.

Budapest, V., Vilmos-császár-ut 51.

Sürgönyoim: KEMNA, BUDAPEST. Telefon 91-21.

Beig

hogy mily gyunk a h lelően tők

ha h

A galántal nem

Holt CA

ország takarékbetétállományának minden egyes megmozgatása nélkül.

A magyar és osztrák monarchia két államában hirtvéve jegyzett és rövidesen be is fizetendő százmilliárd hatalmas erőtartalék a háboru korból folyamára és pénzügyi készütségünket minden eshetőséggel szemben biztosítja. Igaz, hogy a két államkincstár sok száz meg ezer millióval válik adósává polgárainak, de — a hangnőt erre szeretnők helyezni — *polgárainak* adósává, akik viszont önmaguknak régóta tartoznak ezzel a világraszóló, államhitelünk lendíthetetlen erejét tanúsító milliárdos bizonyítvánnyal. A magyar államadósság egyszerre mintegy 17—18 százalékkal megnövekedett ugyan, de egyáltalán elértük azt is, hogy annak már nagyobbik fele belföldön van elhelyezve — így magas kamatja nem vándorol túl határainkon. A milliók túlnyomó része különben megint a belföldön kerül forgalomba s így a magunk közgazdasági életének vérkeringését frissíti fel.

A kölcsön sikerét azonban nemcsak ebből a szempontból üdvözölhetjük örömmel, hanem a jegyzések egyéb tanulságai is felette örvendetesek. Bebizonyosodott ime, hogy helyes kísérlet volt az állam részéről, közvetlenül a magyar takarékos közönséghez fordulnia s nem mint áldozatot kérnie a hazafias szolgáltatást, hanem annak becsületes árát is adnia, de úgy, hogy ez az ár teljes egészében belül maradjon az országon. És ami a legfőbb és legörvendesebb: bebizonyosodott, hogy a nemzet minden rétege, nagyok és kicsinyek egyaránt megértették a parancsoló szükség, a hazafias kötelesség szavát s tehetségükhöz mérten siettek a hatalmas páncéltszekrényekből és foszlott szalmazsombokból egyaránt előteremtett pénzkészleteikkel az állam, a mindnyájunkért és jövőnkért küzdő hadsereg segítségére. A magyar gazdarságadom is csak évezredek hagyományaihoz maradt hű, amidőn derekasan kivette részét a jegyzésekből. S a gazdarságadom jegyzésének végnélküli sorában szerényen bár, de mégis tündöklően áll az a fillérekből összehordott sok-sok millió, amivel kitűnő falusi hitelszövetkezeteink mozdították elő nemzeti hadikölcsönünk valóban fényes sikerét.

A képviselőház elé terjesztett háborus törvényjavaslatok között egyike a legfontosabbaknak a hadiadóról, vagyis a jövedelemadónak a hadsegítés céljaira való ideiglenes és részleges életbeléptetéséről szóló javaslat, amely meghatározott keretben minden huszezer koronát meghaladó jövedelmet kíván megadóztatni, hogy ez adónak a jövőre várt mintegy tizenöt millió koronányi hozadéka kényszeradomány gyanánt kiegészítse a hadsegélyezés céljaira az ország minden részéből meghatározott arányban folyó önkéntes társadalmi adakozást.

A törvényjavaslatához fűzött megokolásban a pénzügyminiszter a következőket mondja:

A háborus helyzet folytán az államra közvetlenül háruló igen nagy terhek mellett a hadsegítés körébe vágó föladatak is tetemes költséget rónak az államra. Ezek az állam rendes bevételeiből nem fedezhetők. A társadalom és egyes városok ugyan dicséretes buzgalmat

fejtenek ki, de napról-napra jobban kiviláglik, hogy az állam hathatós támogatása nélkül a szükségletek kellő mértékben kielégíthetők nem esznek.

Ehhez rendkívüli eszközök szükségesek.

Az államhatalom — ugymond a pénzügyminiszter — joggal elvárhatja azoktól, akik aránylag jólétben vannak, hogy tehetségükhöz mérten össz-jövedelmük egy részét a hadsegítés céljaira, az állam rendelkezésére bocsássák. Az áldozatkészesség e mérlegeléséből folyik, hogy az új adóztatás formája csakis a jövedelemadó lehet, amelynél az adótárgy helyett az adóalany lépven előtérbe, az összes jövedelemre s így a szolgáltatási képességre fektetett adóztatás érvényesülhet és amelynél a progresszív adózásnak is tere nyílik.

A pénzügyminiszter összehasonlítás útján — Ausztriából vett adatokra építve következtetéseit — kiszámítja a tervbevett hadiadó eredményét, amely eszerint tizenötmillió korona bevételt jelenthet. A törvényhatóságok, községek és városok, továbbá az emberbaráti és jótékonyági intézetek az adókötelezettek sorából kivételnek, ami helyes is, mert hiszen ezeknek nincs oly nyereségszerű jövedelmük, amely valamely határozott köz- vagy emberbaráti célra le ne volna kötve. Ellenben kevésbé érthető és nem is látszik méltányosnak, hogy a javaslat részben a jogi személyeket és köztük a nyereséges üzletre alakult részvénytársulatokat és a pénzintézeteket is kivonja a jövedelemadó kötelezettsége alól. A hozadéki adó az adóköteles jövedelemből levonandó, de csak akkor, ha a levonásba hozandó adó már be van fizetve.

Az adókövetés a javaslat szerint csak egy évre, 1915-re szól s alapjául az idei jövedelmek veendőik. Az adókulcs 20.000 koronánál 3-6 százalékkal kezdődik s fokozatosan emelkedik 5 százalékgig; legkisebb tétele eszerint 720 korona volna s egy millió korona megállapított jövedelemnél emelkednek ötvenezer koronára. Elvileg a hadiadó ellen, kivált nemes céljára való tekintettel, semmiféle kifogás sem emelhető, mert teljesen méltányos, hogy a jobb módú és a vitéz hadseregünk által anyagi érdekeikben is védelmezett polgárok fokozott mértékben vegyék ki részüket a háboru anyagi terheiből is. A megoldás tervezett módját azonban nem tartjuk valami szerencsésnek, mert éppen a háboru kellő közepén új adónemet életbeléptetni aligha sikerülhet s az eredmény vajmi könnyen még azon a csekélységen is alul maradhat, amelyet a pénzügyminiszter ettől az adótól vár. Ezért pedig bizony szinte kár akkora előkészületeket tenni, aminőket a jövedelmi adó igazságos kivetése megkíván.

A hadiadóról szóló javaslatokkal egyidejűleg a pénzügyminiszter másik törvényjavaslatot is terjesztett a törvényhozás elé a mozgósítás folytán bevonultak gyámolnélküli családjainak segélyezéséről szabályozó 1882-ik évi XI. t.-c. kiegészítése és némely rendelkezésének módosítása tárgyában, amely tizenkét szakaszból áll. Ez a javaslat a szerzett tapasztalatok alapján kiegészítendőnek tartja a bevonultaknak ama körét, akiknek családjai segélyre igényt tart-

hatnak, egyrészt a népfölkelőkkel, másrészt az önként belépőkkel, valamint azokkal, akiknek a póttartalékba helyezésre volna igényük. Kiegészítendőnek tartja a segélyre jogosult családtagok körét a házasságon kívül született, valamint a mostoha gyermekkel, a mostoha apával, anyával és testvérrel, az örökbefogadott gyermekkel és az örökbefogadó szülővel. Módosítandó a javaslat szerint az a rendelkezés, amely a segélyre való igénynek, valamint a segélyösszegének megállapítását magára a honvédelmi és pénzügyminiszterre bizza s ezt a közigazgatási hatóságok fejére, illetve a pénzügyigazgatóságra ruházza át és csak a jogorvoslatot tartja fenn a minisztereknek.

Ezenkívül a szerzett tapasztalatok szerint feltétlenül szükségesnek mutatkozik — mondja a javaslat indokolása — a segélyezésnek egyes tuítengéseit méltányos határok közé szorítani. Végül szabályozni kívánja a javaslat, hogy milyen arányban segélyeztessenek azok a családok, amelyeket a bevonult csak részben tartott el, hogy a segélynek a lakásbérré eső része tényleg a segélyezett család lakbértartozásának törlesztésére fordíttassék, hogy a segélyek milyen részletekben és mely időpontokig fizetessenek ki, hogy a segélyeknek egyrésze esetleg természetben legyen kiszolgáltatható és hogy a segélyezett gyermekről kellőképpen nem gondoskodó anya vagy gyám helyett a segélyt más kaphassa kézhez. Kár, hogy a javaslat szerkesztői nem vették teljes mértékben figyelembe azokat a gyakorlati tapasztalatokat is, amelyeket a mezőgazdasági családok családtagjainak segélyezése tekintetében — számos vidéki gazdasági egyesület és gazdátársaink véleményének kikérése alapján — az OMGE. megállapított s lapunk hasábjain is összefoglalt s amelyeket talán lehetne még a javaslat tárgyalása során értékesíteni.

A javaslat indokolásában bejelenti a miniszter, hogy az eddig bevonultak gyámolnélküli családjai részére a segélyek — egyes kétes eseteket kivéve — már mind megállapítottak és kiutalványoztattak és hogy az eddig kiutalványozott segélyeknek egy napra eső összege megközelíti az egymillió koronát.

A hadsereg részére történt tömeges lóvásárlás és lóavatások folytán mutatkozó kancahiány és használati lóanyag lehető pótlása érdekében a földművelésügyi kormány, mint már megirtuk, hosszabb ideje tárgyalást folytat a honvédelmi minisztériummal és a es. és kir. hadügyminisztériummal az iránt, hogy az ország területén szervezett katonai lókorházakból a tenyésztésre alkalmas kancákat, ugyszintén a katonai célra már nem használható, de gazdasági munkára még alkalmassá feljavítható sérült vagy elgyengült lóanyagot az erre jelentkező megbízható tenyésztők, illetve gazdák részére megszabott áron átvegye és tovább adhassa. Értesülésünk szerint e tekintetben létre is jött már az illetékes tényezők között oly értelmű megállapodás, hogy tenyésztésre alkalmas kancákat 100 korona átlagár és az időközi takarmányozás és szállítás költségei fejében megtérítendő 30 K. befizetése ellenében, kiselejtezett, tenyésztésre nem alkalmas és herélt

Beigazolandó,

hogy mily feltétlen bizalommal vagyunk a hazai viszonyoknak megfelelően tökéletesített 1914-es modellű



hajlandók vagyunk komoly vételszándéku gazdaságoknak Caterpillar motoros szántókészletünket hosszabb időtartamu próbaszántásra szállítani.



A galántai nemzetközi versenyen a CATERPILLAR érte el a legkedvezőbb szántási eredményt: a legrövidebb idő és a legcsekélyebb benzinfogyasztás mellett.

Holt CATERPILLAR Company Vezérképviselője, Budapest, V. ker., Hold-utca 15. szám.

CATERPILLAR SZÁNTÓ-GÉPUNK

abszolút üzembiztossága és minden talajra alkalmas volta iránt,

használati lovakat pedig átlag mintegy 80 korona lefizetése ellenében enged át a hadvezetőség a földművelésügyi kormányának, amely ezt a lóanyagot ugyanezen az áron adja ki a jelentkező gazdának. Akik tehát ily lovakra igényt tartanak, jelentsék ezt be mielőbb saját vármegyéjük gazdasági egyesületénél vagy lótenyésztési bizottságánál, pontosan feltüntetve, hogy hány tenyésztésre alkalmas kancát vagy használati lovat kívánnak átvenni.

Terve van még véve az is, hogy a hadi célokra besorozott, de vemheseknek bizonyult kancákat szintén kiosztják egyes jelentkező megbízható tenyésztők között, de oly feltétellel, hogy az illető gazda az átvett anyakancát a leléstől számítandó hat hónap múlva tartozik a hadikincstárnak kifogástalan állapotban a megjelölendő átvételi állomásra visszazállítani, míg a leléendő csikó tartásdíj fejében a tenyésztő korlátlan tulajdonába megy át. A földművelésügyi miniszter már utasította a vármegyei lótenyésztési bizottságok elnökeit a megyéjükbeli gazdák részéről beérkező kívánalmaknak a fentjelzett hármass csoportosítás szerint (tenyésztésre alkalmas kancák megvétele darabonként 130 korona áron, használati lovak átvétele 80 korona áron, vemhes kancák tartásba vétele) való összeírására. A magunk részéről szükségesnek tartjuk figyelmeztetni gazdaközösségünket, hogy a földművelésügyi kormányának ez a lótenyésztésünk érdekében szem előtt tartó intézkedése igen jó minőségű és ha nem is mingyárt, de gondos ápolás és feljavítás után bizonyára jól használható lóanyaghoz juttatja őket a lehető legmérsékeltbb költség ellenében. Vajmi természetesen azonban, hogy a haretér fáradalmaiból és a lókorházakból kikerült lovak nyomban nehéz munkára nem foghatók. Akinek tehát sürgősen van használati lovakra szüksége, ezzel a lóanyaggal célt nem érhet, hanem igenis jól járnak vele azok a gazdák, akik a hadi viszonytagokban kipróbált tenyészanyagot akarnak maguknak biztosítani, vagy jövő tavaszra óhajtnak használati lovak számát, az addigra bizonyára kellőképpen feljavítható, könnyebben sérült állatokkal gyarapítani.

A németbirodalmi szövetségtanács e héten megszabta az étkezési célra szolgáló burgonya határárát is. Az árszabás a termelőknél eladásra kerülő burgonyára szól s a termelési költségekben mutatkozó nagy eltérésekre való tekintettel négy termelőterületre osztja a Németbirodalmat, mindenik kerületre más és más határárakat állapítván meg. Az első kerület az Elbától keletre fekvő területeket, a második a poroszországi szász tartományt, a szász királyságot és Thüringiát, a harmadik Németország északnyugati részét foglalja magában, ahol legfejlettebb a sertés-tenyésztés, míg a negyedik kerülethez a birodalom délnyugati és déli részei tartoznak. A legfinomabb burgonyafajták (Imperator, Daber, Magnum-Bonum és Up-to-date) határárát az első kerületben 2'75, a másodikban 2'85, a harmadikban 2'95 s a negyedikben 3'05 márkában

szabja meg a szövetségtanács rendelete mázsánként (50 kg.), míg a másodrangú étkezési burgonyafajták határárát 25—25 fillérrel alacsonyabbak. A burgonyaárszabás f. hó 28-án lépett életbe az egész termelési évadra szóló érvénnyel, a nem étkezési célra szolgáló burgonya árszabását pedig a jövő hétre tervezik. A nagykereskedelmi és viszontelárusítási árak megszabása a hatósági árszabásról szóló f. évi augusztus 4-iki birodalmi törvény értelmében az ott felsorolt tartományi, illetve helyi hatóságok jogkörébe tartozik, de természetesen a termelői határárak figyelembevételével kell, hogy történjenek.

A nemzetközi gabonaárfolyamellenőrző bizottságnak Berlinben *Kicsenwetter* Ottó, a Bund der Landwirte igazgatójának elnöke alatt mult héten tartott őszi értekezletén, amelyen az OMGE-t *Krisztenkovich* Ede min. tanácsos, a földművelésügyi miniszter berlini szaktudósítója képviselte, a gabona- és burgonyapiac helyzete, a cséplési eredmények, a gabonaforgalom és a gabonaárak megszabása kihatásának kérdése került megvitatásra.

A Németbirodalom egyes vidékeiről szóló jelentések előterjesztése után, melyek szerint a termés nem akkora, mint amekkorára becsülték s az árak megkötése számos panaszra ad okot, *Senkel* dr. előadó vázolta a helyzetet. Németország a saját gabonájára van utalva, mert külkereskedelmi forgalma majdnem teljesen szűnhet. A gabonaárak rohamosan emelkedtek anélkül, hogy erre a készlet elégtelensége okot szolgáltatott volna. Az emelkedésnek a fogyasztókörzés érdekében határt kellett szabni s mellőzhetetlenül szükséges volt a megengedett legmagasabb áraknak hatósági megállapítása. Miután elő kell készülni minden eshetőségre, takarékoskodni kell a kenyermagvakkal, mert a kenyérszükséglet fontosabb szükséglet a husnál. Évről-évre 2—3 millió tonna rozst használ fel takarmányozásra a német gazdaközösség. Ez most mellőzendő. Az árkötések a nagykereskedelemlre vonatkoznak, de a fogalmi meghatározás tág. A termelő csak akkor kapja a maximális árat, ha gabonáját közvetlenül a malomnak adja el, ami ritkán fordul elő. Kívánatos a lisztárak egységes megkötése is.

Jelenleg ugyanis ez a hatósági árszabási törvény értelmében a tartományi központi főhatóságoknak van fenntartva, amelyek még vagy egyáltalában nem, vagy nagyon eltérő módon éltek eddig e jogokkal, holott a német gazdaközösség álláspontja ugyanaz, mint a miénk, hogy a gabonahatárárak és a lisztárak között megengedhető legmagasabb különbség az egész birodalomra egységesen volna megszabandó.

A burgonyaszárítás termékeinél erre nincs szükség, mert azok értékesítése állami befolyás alatt történik. Ezért az előadó nem tartja jogosultnak a kereskedők panaszait az árszabályozó rendszabályok ellen, mert némi jóakarattal s a törvény szellemének megértésével könnyű azokhoz alkalmazkodni. A maximális árak külön-

bősége lényeges eltolódásokat nem fog előidézni, mert a helyi piac fűvelőképesége nem kevesebb. A kereskedőknek az nem tetszik, hogy rendelkezés megkerülése nehéz. Ma meglehetősen gyakori élet adós az agályok igazolása. A gazdának semmi oka az árut visszatartni, mikor semmiféle kilátás áremelkedésre nincsen. Bizonyos, hogy a gazda is minél jobb árat óhajtna eladni, de ha látja, hogy a maximális árat meg nem kapja, enged, mert azáltal éppen nem valószínű, hogy akárhol megengedett színvonal alá süllyedjenek az árak. Buzainport elmaradását kárpótolja a rozst az a tömege, melyet eddig takarmányozásra használt és exportált Németország. Ellenben orosz árpa hiányozni fog s azt a román és tengeri nem képes pótolni. Hogy a burgonya mely részben fog bevélni pótszerül, a jó mutatja meg. Bizonyos, hogy a burgonya is szabályozni fogja a kormány s valószínű, hogy a termelőre fog a maximális ár vonatkozni mint a korpánál. Mint fentebb megírtuk, az időközben tényleg meg is történt. Ez a rendszabály azonban oda fog vezetni, ahova a korpárak megállapítása vezetett. A malomok nem adnak korpát senkinek. Eladják azt olyan kereskedelmi vállalatnak, mely a nyereségben velük osztozik s melyre már az ármaximum megkötése kötelező.

A vita folyamán több szónok hangoztatta annak a szükségét, hogy más takarmányanyagok ára is szabályoztassék s az árpára nézve a különbség mellőztesse. Az árpa annyira megdrágult, hogy a gazda inkább a rozst eteti föl. *Schwerin-Lowitz* gróf, a birodalmi gazdasági tanács elnöke szerint az a főkérdés: sikerül-e rozst megmenteni attól, hogy takarmányhasználtassék? Ma több rozstot etet a gazdák mint azelőtt, mert fölment a takarmányanyagok ára. A kenyérgyártás jóval életbevágóbb, mint a huskérdés. Ha az állatállomány csökken, a baj nem orvosolhatóan s a husfogasztás csökkentése sem bir nagy jelentőséggel. Ellenben a kenyérré szükség van. Minél tovább marad a gabona a gazda kezén, annál nagyobb a veszély, hogy föleteti. Ha a készletek fölbecsülését befejezik, esetleg még szigorúbb rendszabályok kell alkalmazni a telen s az ultima ratio a készlet lefoglalása lesz. Ebbe, is bele kell nyugodni, aminthogy az árak megkötését is a gazdának követele. Kívánatos, hogy a burgonya ármaximumát ne állapítsák meg q-ként 6 márkán alul.

Határozatba ment, hogy fölkéri a kormányt a takarmányozás tilalmának szigorú ellenőrzésére a burgonya maximális árának lehető magas megállapítására, a takarmányanyagok árának megkötésére, valamint az árpára és a korpára vonatkozó rendelkezésnek a gyakorlat által igazolt megváltoztatására. Ez a határozat a nemzetközi kötelek német osztályának határozata gyanúlag fog a birodalmi kormányval közöltetni.

Az értekezlet második tárgya a takarmányanyagokra vonatkozó kötések nem teljesítéséből eredő helyzet megbeszélése volt. *Senkel* dr. előadó ismertette a kérdést s azzal a javaslattal

„OHIO“

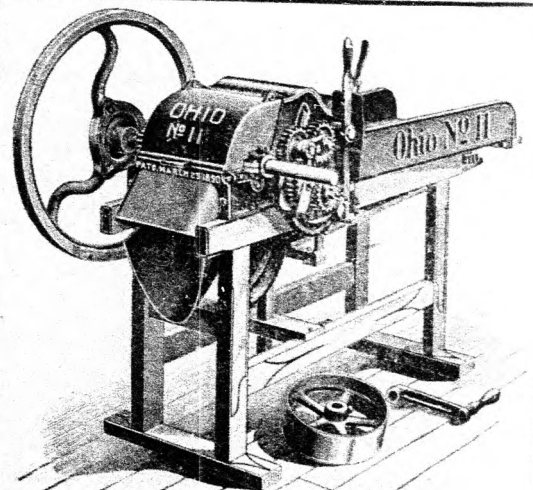
ered. amerikai **tengeriszártépő-, zöldsztakarmányaprító- és szalmaszecskázógépünk a takarmány-ínség legbiztosabb leküzdője. :: :: ::**

A legújabb javított „OHIO“ gépek **rendkívül mérsékelt árai:**

Gépszám	Tengeriszár Munkaképesség óránként kilogrammokban	Zöldsztakarmány Tényleges gép- lőerőszükséglet	A gép ára buda- pesti raktárban
11	800—1000	2000—3000	K 250.—
13	1200—1500	3500—5000	K 300.—
16	1500—1800	5000—7000	K 400.—
17	1800—2200	7000—10000	K 700.—

Forgó elevátor (12 ang. láb) a 13, 16 és 17 sz. „Ohio“ számára K 170.—
 „ „ (16 „ „) a 13, 16 és 17 „ „ „ „ „ „ „ „ 200.—

MAGYARORSZÁGI NEMZETKÖZI ARATÓGÉP TÁRSASÁG
 TELEFON 26—74. **BUDAPEST, V., VÁCI-UT 98.** Sürgőnyel: BUDAPEST.



előidézni.
nem korlát-
dik, hogy a
Ma meg a
gazolásával.
sszattartani.
ésre nincs.
jobb áron
ja, hogy a
ged. Mind-
kárhol is a
k az árák. A
a rozsnak
nyozásra
Ellenben az
omán árpa
burgonya
l: a jövő
ronya árát
szinü, hogy
onatközni.
girtuk, ez
z a rend-
a korpa-
mok nem
yan keres-
ben velük
um nem

angoztatta
nyanyagok
ezve a 68
a annyira
ozsot eteti
ni gazda-
kerül-e a
armányul
a gazda,
nyanyagok
b, mint a
ken is, a
tás esők-
Ellenben
marad a
a veszély,
lését be-
abályokat
o a kész-
nyugodni,
adatanács-
maximán-
an alul.

kormányt
örzésére,
gas meg-
ak meg-
ra vonat-
igazolt
nzetközi
gyánát

armány-
sítéséből
kel dr.
vaslattal

vaslattal

ult az értekezlethez, mondaná ki, hogy az eset-
ha az eladó a háború kitörése idején az el-
takarmányanyagok birtokában volt, a kötés
nye fenntartassék. A vita folyamán az a nézet
ult ki, hogy a háborús záradék szövegét kell
ntes érvényességének elbírálásánál irányadóul
ni. Határozatot nem hoztak, de az elhang-
felszólalásokból úgy látjuk, hogy a német
atársak egy részével éppen úgy bántak el
pakókések egyszemélyes feloldása útján a mal-
amint ez náunk történt s hogy egységes
ostást erre a kétségtelenül megokolatlan és
osulatlan erőszakosságra még ott sem sike-
talan. Talán a magyar kormány az OMGE.
lékírata alapján jó példával jár majd elől
ben a tekintetben.

Apponyi Albert gróf a múlt héten nagyérdékü
nagy figyelemmel hallgatott előadást tartott
a háborúról és a magyar nemzeti politikáról.
E előadásának menete ez volt: A világtörténelem
nem ismeri példáját ily óriási tömegek mozgó-
sításának, az emberiség ily nagy része érdekelt-
ségének. Hiszen ha az egyik oldalon, a miénken,
össze adjuk a Németbirodalomnak, az osztrák-
magyar monarchiának és a török birodalomnak
lakosságát, akkor eljutunk 140 millióig. Ha a
másik oldalon összeadjuk Angliának, Francia-
országnak, az Oroszbirodalomnak — melynek
egymagában 162 millió lakosa van — s a velük
szövetkezett kisebb államoknak, Belgiumnak,
Szerbiának lakosságát, akkor eljutunk 250 millióig.
Kerek összegben 140 millió és 250 együtt már
közel hoz minket a 400 millióhoz. Ha ehhez
hozzadjuk még az angol gyarmati birodalmat,
ha hozzáadjuk Japánt, ha hozzáadjuk a francia
gyarmati birodalmat, amelyek többé-kevésbé
bele vannak vonva a háborús mozgálmába,
akkor eljutunk odáig, hogy körülbelül 800 millió
ember vesz, legalább közvetve, részt ebben az
óriási tusában.

A Keletnek előnyomulásáról, hódító előnyo-
mulásáról a Nyugat felé, a Keletet személyesítő
Oroszországnak előretöréséről van szó. Hiszen
tíz, hogy ebben a háborúban Oroszország nem
áll egyedül, hogy Oroszország mellett küzd két
nagy nyugati kulturnemzet, az angol és a fran-
cia. De állítom — ugymond Apponyi —, hogy
ezeknek a kulturnemzeteknek részvétele a
háborúban az ő politikájuknak szempontjából
epizóduszerű, természetellenes, mulékony indo-
kóktól sugallt. Az egyiknek bosszúvágya, a má-
soknak az óriási német fejlődéssel szemben való
irigykedése: ezek mulékony, ezek nem a nem-
zeti élet organikus fejlődéséhez tartozó indokok.
Ezek a nyugati tényezők, amelyek Oroszország-
gal szövetkezve harcolnak, nincsenek a helyü-
ben. Egyedül Oroszország, az igenis helyén van,
az ő hagyományai, az ő lelkében bennlakó év-
százados ösztön számára kijelölt helyen. Ezzel
szemben a szövetkezett közép-európai birodal-
mak, Németország, Ausztria és Magyarország
hármasszövetsége a nyugati művelődés érdekei
védelmének nagy és dicső hivatását tölti be,
amelynek be kell a közös ellenség megverésé-
vel teljesülnie.

Állami közpincék.

A filloxera pusztítása által a magyar szőlő-
és bortermelésben okozott csapást két évtizedet
meghaladó céltudatos munka által a magyar
szőlőtermelő közönség a kormánynak erélyes és
hathatós támogatása mellett teljesen megszü-
ntette. Ma már elmondhatjuk, hogy a filloxera
által elpusztított szőlők helyébe telepített új szőlők
és ezenkívül az egyidejűleg felkarolt homoki
szőlőtelepítés következtében a bortermelésünk
mennyisége a filloxerapusztítás előtti mennyiséget
elérte és egészen bizonyosra vehető, hogy a
még ezután telepítendő új szőlők termésével
együtt bortermelésünk mennyisége a filloxera
előtti termés mennyiségét túl is fogja haladni.

A szőlőtelepítésnek ily nagymértékével kap-
csolatosan a bortermelő közönségnek és a kormá-
nynak egy új feladata lép előtérbe. Abból
a célból, hogy a költséges befektetésekkel léte-
sített új szőlőtelepnek jövedelmezősége biztosít-
tassék, a mai modern kornak megfelelő okszerű
borkezelés fejlesztése, terjesztése és a borérté-
kesítésnek a lehető legcélszerűbb alapokra fektetése válik szükségessé, annál is inkább, mert
abban az időben, amidőn bortermelésünk a
filloxera pusztítása folytán megesökkent, a bor-
hamisítás Magyarországon oly nagymértékben
terjedt el, hogy ennek következtében a külföldön
egykor kedvelt és elterjedtségnek örvendett
boraink hitele teljesen megromlott és éppen a
finomabb minőségű boroknak értékesítése, amely
jóformán csak a külföldön volt sikerrel elérhető,
a külföldön teljesen megszűnt. De különben is
csak az okszerű borkezelés biztosíthatja, hogy
szőlőtermelő gazdáink a finomabb és értéke-
sebb fajborokat megfelelőképpen értékesíthessék,
amire annál is inkább szükség van, mert a
szőlőtermelés ma már kinőtt azokból az egy-
szerű és ósdi keretekből, amelyek között, annak
előtte üzték, aminek folytán a szőlőtermelés sok
tekintetben valóságos művészetté vált, ami
jelentékenyebb termelési költségekkel jár. Ehhez
járul még a munkabéreknak az utóbbi években
történt jelentékeny emelkedése és az évenként
fellépő szőlőbetegségek ellen való védekezés-
nek eddig nem ismert költsége is, úgy hogy a
szőlőtermeléssel egybekötött nagyobb költsé-
gek egyúttal nemcsak a szőlőtermelés nagy-
ságának emelkedését teszik szükségessé, hanem
azt is, hogy a nyert termények maga-
sabb áron legyenek értékesíthetők. Ennek leg-
első és legfőbb eszköze pedig az okszerű borkeze-
lésnek általános elterjedése, hogy értékes
nyersanyagunk a piac keresletének megfelelő minő-
ségben s kellő nagy tömegekben kerüljön eladásra.

Sajnosan kell elismernünk, hogy ezen a téren
a magyar bortermelő még nagyon hátra van-
nak. Egyes kivételektől eltekintve, még a leg-
értékesebb bortermelő vidékeken is borainkat
oly rosszul kezelik, hogy azok értékesítése a
kívánt mértéken alul maradván, a szőlőtermelés
nem adja meg azt a jövedelmet, amit tőle mel-
tán elvárni lehetne. Ezeknek a bajoknak az
orvoslása végett még gróf Serényi Béla föld-
művelésügyi miniszter az ország fontosabb bor-
termelő vidékein olyan állami közpincék létesítését
vette tervbe, amelyekbe a szőlőgazdák borter-
mésüket szakszerű kezelés és értékesítés végett
beküldhessék és az ott kezelt borokra esetleg

kölcsönt is kaphassanak. Ezek közül a tervbe
vett állami közpincék közül ezidőszentint készen
áll már hat és pedig Badaacsonyan, Beregszászon,
Dicsőszentmártonban, Miskolcon, Pécsen és Sátor-
aljajhelyen, amelyek rendeltetésüknek már át
is adattak. Ez a névsor azt mutatja, hogy
már eddig is az ország legfontosabb bortermelő
vidékein a szőlőtermelő közönségnek rendelkezé-
zésére állanak ezek az állami közpincék és csak
az a kívánatos, hogy szőlőtermelő gazdáink a
saját érdeküket kellőképpen felfogva, minél na-
gyobb mértékben vegyék igénybe ezeket a köz-
pincéknek a szolgáltatást, úgy az okszerű borke-
zelés elsajátítása, mint a borértékesítés előmoz-
dítása és a szakszerű pincemunkások kiképez-
tetése tekintetében.

Hogy a szőlőtermelő közönség ezen közpincék-
nek igénybevétele tekintetében tájékozva legyen,
szükségesnek látjuk ehelyütt a m. kir. állami
közpincék részére a földművelésügyi minisztérium
által kiadott szervezeti szabályzatot bő kivonat-
ban az alábbiakban közölni:

Az állami közpincék a földművelésügyi minisz-
térium által kirendelt szőlészeti és borászati
szakosztályok kezelésére állanak. Az összes
állami közpincék pedig a m. kir. állami köz-
pincék Budafokon székelő főfelügyelőségének
közvetlen felügyelete, ellenőrzése, rendelkezése
alá vannak állítva.

Az állami közpincébe bármely magyarországi
bortermelő *beküldheti saját termését*, egészséges,
az illető borvidéknek megfelelő jellegű és a
bortörvény határozományaiba nem ütköző borait.
Kivételesen olyan bor is beküldhető, amelyet
a beküldő nem saját maga termelt, hanem mások-
tól vásárolt. Az ilyen bor azonban csak keze-
lésre és csak ideiglenesen fogadható be, amelyet
azonban a beraktározó fél a pincekezelőség fel-
hívása folytán bármikor 14 nap alatt onnét el-
szállítani köteles.

Minden borból a beküldés előtt legalább 1/2
liter ürtartalmu 4 palackban *minta* küldendő be
az illető közpince kezelőségéhez s egyúttal a
pincekezelősége számára egy, a pincekezelőség-
től megszerezhető iven foglalt kérdésekre ki-
merítő felvilágosítások adandók. A beküldött
minta megizlése és vegyelemzése, valamint a
fél által adott adatok alapján a pince kezelő-
sége állapítja meg, vajjon a felajánlott bor a
közpince által elfogadható-e? Oly egyének borai-
nak befogadását, akik hamisított bor készítésével
vagy forgalombahozatalával elkövetett kihágásért
büntetve voltak, a közpince megtagadja.

A *borbeküldésről* a termelők a borainták be-
küldésének sorrendjében vannak feljogosítva,
egy termelő azonban egy évben 200 hl-nél
több bort csak abban az esetben küldhet be,
ha a többi termelő által beküldött borok be-
fogadása után megfelelő hely van a pincében.
Általános szabályul állítandó fel, hogy a pincébe
befogadandó boroknál a jobbminőségűeknek
elsőbbség adandó. A beküldés az erjedés be-
fejezte után a termelő hordóiban történik. Ki-
vételes esetekben a közpince is adhat kölcsön
megfelelő díjért szállító hordókat.

A pincébe beérkezett bor megfelelő *kezelés*
alá vétetik és a kezelés tekintetében a pince
kezelősége a bortulajdonos megkérdezése nélkül
és attól függetlenül, azonban az okszerű bor-
kezelés szabályainak megfelelőleg olyképp köteles

HEUCKE A.

GŐZEKEGYÁR.

Budapesti műszaki irodája:

V., Csáky-utca 45/47. szám.

Telefon: 106—08. szám.

Saját pénzének ellensége,
ha mást használ, mint

Heucke-féle gőzekét tulhevitővel!

eljárni, hogy a bor minél jobb minőségűvé és értékesebbé legyen fejleszhető. Ha a termelő csupán kezelésvégéig többféle bort küldött be, akkor a különféle borok külön kezelendők, ha azonban a beküldés eladás céljából történt, akkor ugyanazon tulajdonos kétféle borának összeházasítása is a tulajdonos megkérdezése és hozzájárulása nélkül a célszerűségnek megfelelőleg eszközölhető. Kívánatos, hogy a közpince lehetőleg minél nagyobb mennyiségű azonos minőségű bort hozzon forgalomba és ezért a különböző termelők borainak összeházasítása után egyenlő nagy borkészleteket állítson elő. A különböző termelők borainak összeházasításához azonban mindig az illetők előzetes hozzájárulása szükséges és az összeházasítás esetén a borkészletek eladási árában való részesedés arányát az egyes termelők között a közpincek főfelügyelősége állapítja meg.

Kezelési díj fejében a közpincében levő borért havonként és hl.-ként 20, azaz husz fillér van megállapítva. A kezelt borok mennyiségében párolgás, vagy borkészítési műveletek folytán előállott tényleges apadás a bortulajdonos terhére számítatik. Ez az apadás a hordóba fejtett bornál negyedévenként legfeljebb 1%, palackolás esetében pedig legfeljebb 3% lehet. A közpince azonkívül felelős és kártérítéssel tartozik minden az ő hibájából és intézkedéséből, vagy mulasztásából netalán eredhető károkért, de nem tartozik felelősséggel az esetleges árkülönböztetésért.

A közpincékben kezelt borok tulajdonosait érhető károk fedezése céljából a földművelésügyi miniszter „az állami közpincek tartalék-alapja” címén egy *tartalékalapot* létesített, amelynek javadalmazására szolgál az állami közpincékben ezidőszereint elhelyezett 361,427 K és 90 fillér leltári értékű állami borkészlet. Ezt a tartalékalapot növeli a közpincékben elhelyezett borok után azok megállapítandó becsértéke 1%-ának megfelelő jutalék, melyet a közpince a boreladás alkalmával a vételárból a tartalékalap javára levon. A tartalékalap az állami kincstár tulajdona.

A borok *eladás* erre szerződötett vállalkozók, esetleg borárverés (aukciók) útján történik. A közpince útján forgalomba hozott bor után az elárúsítóknak fizetett jutalék a bortulajdonost terheli. A közpincékben kezelt borok rendszerint hordóban hozatnak forgalomba, de az erre alkalmas borok palackozva is forgalomba hozhatók. A bor a termelő kívánságára a termelő neve alatt, összeházasítás esetén pedig a termelési hely neve alatt hozatnak forgalomba. A közpince útján akár hordóban, akár palackokban forgalomba hozott bor az illető közpince védjegyével láttatik el.

A termelők a közpincékben elhelyezett boraikra a megállapított becsértéknek legalább 50%-ig terjedhető kölcsönt kaphatnak. Ezeket a kölcsönöket a földművelésügyi miniszter által azzal megbízott pénztintézet nyújtja, amelynek a kölcsön ellenében kezizálogául szolgál, ezenkívül a kölcsönvevő, mint személyes adós, a felvett kölcsönért egyéb vagyonával is szavatol.

A beküldött borok *becsértéke*, amely a termelő által igénybe vehető kölcsön alapjául szolgál a közpincek főfelügyelősége, illetve a pince kezelőségének meghallgatásával állapítatik meg. Ellenben a bor *eladási* árát maga a termelő van jogosítva megszabni. Természetesen a közpince kezelősége nem vállal felelősséget az iránt, hogy a bor a tulajdonos által kívánt áron tényleg értékesíthető is lesz.

A bortulajdonos a közpincében levő és még *el nem adott borát* bármikor kiveheti és elszállíthatja, ha az azt terhelő összes költségeket kiegyenlítette.

A közpincékben elhelyezett borkészlet arra is szolgál, hogy az ország különböző borvidékein termelt és oda beküldött különféle borok vegyi összetétele és tulajdonságai, ugyancsak azok lehelyesebb kezelése mind elméletileg, mind gyakorlatilag *tanulmányozás* tárgyává tétessék. Ezenkívül pedig az okszerű *borkészítés fejlesztése* érdekében az állami közpincékben időlegesen ingyenes borkészítési tanfolyamok tartassanak, amelyekben szőlősgazdák, vancellérek, borkereskedők, vendéglősök, lelkészek és tanítók vehetnek részt. Végül a közpincékben *vándorpinceszerek* is vannak alkalmazva, akik a termelők kívánságára azok pincéibe is kiszállnak, hogy a termelők pincekezelőinek az okszerű borkészítési műveletek helyes végzésére és gyakorlati betanítására utmutatást adjanak.

Az állami közpincek szervezeti szabályai mutatják, hogy ezeknek feladata oly széleskörű, hogy azoknak minden részükben való megoldása a magyar bortermelés érdekeit a borkészítés okszerűvé tételével nagymértékben előmozdítani képes és ezért a magunk részéről csak kívánatosnak tartjuk, hogy a földművelésügyi minisztériumnak ezen nagy költséggel, sok áldozattal, de nem kevesebb előrelátással és gondossággal megalkotott intézményét minél nagyobb mértékben igénybe vegyék.

Sz. Z.

A korai burgonya termelése.

A burgonyakészleteink a mai rendkívüli időben a jövő nyárig előreláthatólag fogytán lesznek s a hiányzó burgonyának külföldről való pótlása is nagy nehézségekbe fog ütközni. A termelőkre nézve hazafias kötelesség, ami egyúttal jó üzlet is, hogy *korai* burgonyáról gondoskodjanak.

A szokásos termelési eljárástól eltérve, nagyobb költséggel, korábban használható árut termeszthetünk, ez a többletköltség azonban busásan megtérül. Mivel ezt a költségtöbbletet éppen a több munka okozza, különösen előnyös ez a termelési mód a kisbirtokosságra, aki maga dolgozik. A korai burgonyatermelésnél a női és fiatalabb munkások is használhatók. A korai burgonya után másodterményt is vethetünk még, azért főképpen a nagyobb fogyasztópiacok közelében érdemes lesz kivált a jövő tavasszal vele foglalkoznunk.

Korábbi termést két temelési móddal lehet elérni:

a) *segédeszközök* (melegített helyiségek, melegágyak stb.) által a szokottnál korábban kezdjük meg a termelést, vagy b) olyan fajtákat választunk szaporítási alanyul, amelyek másfajtaknál hamarabb lesznek érettek avagy használatra alkalmasak. Leghamarabb pedig úgy érünk célra, ha a két módot együttesen alkalmazzuk, vagyis gyorsan fejlődő — korai — burgonyafajtákkal végezzük a fejlődést siettető vetésre való előkészítő munkálatokat.

A korai termelés legfelsőbb fokát akkor érjük el, ha az egész tenyésztési idő alatt mesterséges eszközöket veszünk igénybe, amikor már március közepén vagy április elején lehet friss burgonyánk.

Ez az eljárás magasabb szaktudást igényel, azért tömegszükséglet kielégítésére csak kevésbé alkalmas, azért e helyen azt részletesen nem ismertethetem.

Jobban megfelel a célnak az a mód, amikor csak a tenyészidő első felébe vesszük igénybe a mesterséges segédeszközöket és munkát, a fejlődés további folyamata a szántóföldön, szokásos módon történik. Ezek a termést siettető eljárások: *a fonnyasztás, élősíráztatás és palántanevelés.*

A *fonnyasztás* alatt azt értjük, amikor teljesen érett és teljesen egészséges gumókat száraz, meleg, de szellős helyen tartva, víztartalmának egy részétől megfosztjuk, ami alatt a rügyek megduzzadnak, de ki nem hajtanak. Ezzel kedvező körülmények között elérjük, hogy a termés a rendesnél két-három héttel korábban lesz használható.

Ha ezen helyzetében tovább meghagyjuk a burgonyát, kinő belőle a csira. Amely gumó csak nebezen fonnyad és későn indul csirálni, annak a termése is későn fejlődik, azért ezeket tanácsos kiselejtezni. A csira csak akkor rendes, ha az rövid és vastag. A tulságos hosszú, vékony csirából nem fejlődik bőven termő, egészséges növény. Mérsékelt meleg, mintegy 15° C. hőmérsékletű, száraz, világos, szellőztethető helyiségben fejlődik oly kívánatos csira, tulságosan meleg vagy sötét helyen értéktelen, hosszú, vékony csira lesz, nedves melegben a gumó rothad. A csiráztatás rendszerint polcokra rakott redélyeken, lapos kosarakban, mérsékelt meleg melegágyakban üveglablakok alatt, a lakószobákban, szellős, meleg pincetörökben egyszerű tekenőkben történik. Vagy pedig a szoba egyik világos sarkába, homokba dugdoszák a burgonyát, mérsékelt nedvesen tartják s ha kiesirázott, óvatosan felszedik és a szántóföldre kiültetik. Nagyban való nemesítés céljaira ugyanazon földön, ahova a burgonyát ültetni szándékozzuk, mintegy 30-40 cm. mély és 70-80 cm. széles árkot ásunk, ezt megtöltjük 25-30 cm. magasan lótrágyával, megtapossuk és ha ez a trágyatalp jól felmelegedett, előre elkészített humuszdos laza földet 10-12 cm. vastagon teszünk rá.

Az árokból kikerülő földdel mintegy 25-30 cm. keretet alkotunk a gödör körül. Ha a föld felmelegedett, azt jól átgerelyezve szellőztetjük, ezután erre sűrűn egymásmellé, de úgy, hogy egymást ne érik, rakjuk a burgonyákat olyképpen, hogy a burgonya köldök oldala (ahol az anyától össze volt növe) alul legyen, mert így hamarabb és erőteljesebb hajtást kapunk. Ezen ágyakra keresztbe kapókat rakunk és éjjelre, vagy amikor fagyoktól kell tartanunk, az egésztest deszkával, vagy szalmatakaróval befedjük, öntözni semmit, vagy csak keveset kell.

Bármelyik módját választjuk azonban az ültetésre való ezen előkészítésnek, mindegyik esetben az tartandó szem előtt, hogy az így megindult tenyésztet, még a legrövidebb ideig se szüneteljen, mert ez a korábbi fejlődést teljesen megsemmisítheti.

Hogy ezt elérhessük, a következőkre kell ügyelnünk:

Ültetőanyag választásunk ki már őszzel közép-nagysága, teljesen egészséges gumókat. Az apró ültetőanyagból kevés lesz a termés, a tulságosan nagy gumók ültetése pedig sok anyagot kívánván, a termelést drágítja. Dacára azonban ennek, mégis inkább a közép vagy ennél nagyobb gumókat választjuk ültetésre, mert ezekbe több a tartalékanyag, bővebben és tovább tudja a belőle fejlődő növényket táplálni, ami főképpen akkor igen nagy jelentőségű, ha a kedvezőtlen (tulságos erős vagy hideg) időjárás a kiültetést akadályozza.

Megakadályozzák a fejlődési folyamatot, ha

MAGYAR ÁLTALÁNOS KÖSZÉNBÁNYA RÉSZVÉNYTÁRSULAT
BUDAPEST, V., ZOLTÁN-UTCA 2-4. SZ.

SZALLIT:

tatal, tokodi, dorogi akna-, dara-, darabos és cséplési	tatai tojás- és téglabrikettet.	felsőgallai és miskolc- diósgyőri meszet.	felsőgallai M. Á. K. ... véd- jegyű portland- cementet.
---	------------------------------------	---	--

BORSODI SZÉNBÁNYÁK RÉSZVÉNYTÁRSASÁGA
BUDAPEST, V., ZOLTÁN-UTCA 2-4. SZ.

SZALLIT:

Miraldi Sajószentpéteri Sajókazal Rudolftelepi és Kazinci	akna-, cséplési és darabos SZENET
---	---

a csirázó vetőanyagot hideg időben, hűvös, nedves, vagy sovány talajba ültetnénk ki.

A burgonya a humuszdus laza talajt szereti. Korai termelésre legjobban megfelel a délnek lejtő, fekete homokos, nyílt, de az északi és nyugati szelektől védett talaj. Kötött, nedves vagy északra lejtő területen ilyen termelésbe ne is kezdjünk. Akkor ültessük alkalmas földbe az előcsiráztatott burgonyát, ha a talaj termő rétege 8—10° C.-ra felmelegedett, (március közepe, április eleje), de inkább később, mint korábban. Ilyen kedvezőtlen esetben látható az előnye a melegágyban, vagy csak meleg talajra való előcsiráztatásnak, mert ha akkor nem lehet kiültetni a gumót, amikor a csira erre legalkalmasabb (3—4 cm.), a gumók közé földet rostálunk, ezt langyos vízzel jól beöntjük, hogy a föld a gumók között szorosan legyen. Az egész gumót be lehet így takarni. Ennek a rendeltetése az, hogy ha a gumó a fejlődő növénykét már nem volna képes elegendőképp táplálni, további táplálékát a fejlődő gyökérzetével vehesse már fel, azért az erre használt földnek egészen korhadt trágyával elegyes laza szerkezetűnek kell lenni.

A szántóföldet őszszel kell egészen érett istállótrágyával behinteni, mélyen leszántani. Nagyon megfelel a burgonyának az elővetemény bő megtrágyázása is. Tavasszal a talaj egyengetése után 35—40 cm. sor- és tőtávolságra meg kell vonalazni és a keresztelési pontokra kell egy-egy gumót ültetni.

A gumókat az előcsiráztatás helyéről óvatosan kell felszedni és cserényekbe kell az ültetés helyére vinni, nehogy a csirák letörjenek, mert korábbi termést csak a főgyökéből keletkezett ezen első csirából lehet reményleni. Legmegfelelőbb az ültetés, ha langyos eső előzte meg, vagy eső után a föld ismét felmelegedett. Az előcsiráztatott gumót oly mélyen ültessük, hogy a föld a csirát is betakarja. Így természetesen csak akkor, ha a csira 3—4 cm.-nél nem hosszabb, ha ellenben azon már a rendes levél is fejlődni kezd, ennek a föld felett kell maradnia.

A korai fejlődésű burgonyát inkább sekélyebben (8—10 cm.), sem mint mélyebben ültessük, inkább töltögessük azt fel kétszer is, ha annak szüksége mutatkozik.

Amint a csira a földből kibújik, meg kell a földet kapálni és a továbbfejlődésre nagyon előnyös, ha minden csira körül egy marék egészen korhadt trágyát vagy érett komposztot teszünk. Ez a cserepesedést megakadályozván, nem gátolja a cserepes talaj a zsenge növény vastagsági fejlődését. Igen előnyös a burgonya fejlődésére, ha ilyenkor egyuttal 100 m²-enként 22—23 kg. chilisálétrommal, vagy 18—20 kg. kénsvavas ammóniákkal megtrágyazzuk. Ezen trágyázást két ízben is végezhethetjük, úgy hogy a felét most, másik felét a második kapáláskor adagoljuk. Mintegy 14 nap múlva fel kell töltögetni és később esetleg még egyszer meg kell kapálni. Rendszeresen azonban egyszeri kapálással és feltöltögetéssel beéri. Tartós, száraz időjárás mellett, ha egyszer-kétszer megöntözhethetjük, nagyon előnyös.

A burgonyának nagy ellensége a tavaszi utófagy. Ez ellen úgy védekezünk, hogy amikor szüksége mutatkozik, szálmástrágyával vagy polyával betakarjuk. Egy alkalommal jól megvédtem a korai burgonyát az utófagy ellen azzal, hogy a fagyok beállta előtt (május első hete) olyan anyaggal permeteztem be, amely 100 liter vízből és ebbe adott 5 kg. mézből és 1/2 kg. rézgálicból állott. A növény leveleire tapadt mézréteg nyújtotta a fagy elleni védelmet. Ha elfagy is az első csira vagy levél, ki fog újra hajtani, de az így a mellékgyökékből

fejlődő növény nem lesz olyan erőteljes és bőven termő, mint ha az első, főgyökéből fejlődött volna és tetemesen késlelteti is a fejlődést.

Korai termelési célra a burgonya igen sok fajtája és változatai közül a koraiakat kell választani, ilyenek: Alfa, Császárkorona, Heine-mann javított esemege, a Hathetes, Májusi királyné, Paulsen juliusi, Pannonia, Juniusi burgonya.

Tekintettel a háboru okozta szállítási nehézségekre, bajos leendő elegendő mennyiségű vetőanyagot, főképpen a németországi burgonyatenyésztőktől beszerezni. Ez a szükség arra fogja a termelőt kényszeríteni, hogy oly eljárásokhoz folyamodjék, amelyekkel ezen a bajon legalább némileg segíthet.

Ilyen az, amidőn vetésre nem egész gumókat, hanem több részre szeleteltek használnak.

Ezen eljárás azonban csak úgy vezet célra, ha az ezen szeleteken levő rügyből fejlődő növénykét megfelelő gondos kezelésbe és ápolásba részesítjük, amint ez a kertészeknél szokásos, ellenkező esetben nem.

Ezt az eljárást Lucas dr. Der Gemüseban című munkája után a következőkben ismertette:

Hogy alkalmas fajta burgonyát gyorsan elszaporítsunk, a következőképp járunk el. Április elején tegyük a gumókat melegágyba, ahol azok gyorsan kihajtanak. Mibelyt ezen hajtások 8—10 cm. hosszúra megnöttek, a gumót szét-szedve, azokkal mint a közönséges palántákkal báunk el, kis cserepekbe vagy közvetlen egy erre a célra készített langyoságyba ültetjük azokat át, amelynek talaja szénporral kevert laza földből legyen. Gondosan kell ezeket árnyékolni és mérsékelten öntözni. 3—4 heti ápolás után annyira begyökeresnek, hogy óvatosan földlabdával kivéve, állandó helyükre lehet őket kiültetni.

Egy további eljárás az, amikor az ültetendő gumókat télen át meglehetősen száraz és meleg helyen (20—22° C.) tartjuk. Ezalatt a gumók majd minden rügye hajtást nevel és most a gumót óvatosan, nehogy a hajtásokat megsértsük, annyi darabra szeleteljük (8—12), ahány a hajtás. A velük való további elbánás ez előbbivel egyezik.

Ezen költséges eljárások mellett fokozottabb mértékben is kell a burgonyabetegségek ellen az ismeretes módokon védekezni.

A talajminőség és a kedvező időjárástól függően már június végén vagy július elején használatra alkalmas a termés.

Utána, öntözhető talajon, kelkáposztát, salátát, karfiolt, labodát, esetleg öntözetlenül tarlórépát, feketeterket stb. lehet még termelni.

Révész István

a m. kir. kertészeti tanintézet tanára.

Visszaemlékezések a belga mezőgazdaságra.

A jámbor mozlím fővágya, hogy életében legalább egyszer elvándorolhasson Mekkába. S ha ezen hő vágya teljesült, a „had-i“ melléknevével megtisztelt mekkai zarándokot teljes életén át bizonyos nimbus veszi körül.

Mult század elején — a német racionalisták virágkorában — a tanulmányúzó gazdák ilyen Mekkája volt méltán Belgium és az maradt mind a mai napig. Hiszen a belgák sok tekintetben tanító mesterei voltak az angoloknak is, kik p. a „Board of agriculture“ szervezése 1793 alkalmával a belga földművelés, trágyakezelés, vetés-váltók stb. illetőleg utmutatást nyertek Mann abbé és de Toederle részéről. De a belga

gazdától tanult Schwerz és Dombasle is, valamint sok más uttörő, kiket a mezőgazdaság története a legjobbak közt említi.

Igy Artur Young a hírneves gazdasági utazó azt írta volt 1792-ben a belga gazdálkodásról: „Addig, míg az osztrák Flandriát b; nem utaztam és azt behatóbban nem tanulmányoztam, azt kell vallanom, hogy a mezőgazdaság terén még mindig szükségem az oktatást“.

Thaer, az ujkori német mezőgazdaság reformátora, többi közt azt írta Belgiumról: „Der Fleiss der Landwirthe und der Ertrag des Grund und Bodens sind velleicht in Ganzen nirgends höher, wir hier“.

Schwerz Nep. János, ki a híres Düket-nél a „szabad gazdaság“-gal ismerkedett meg, Belgium gazdaságáról, a mult század elején egy az adatok gondos gyűjtése és szellemes feldolgozása tekintetében párját ritkító háromkötetes művet írt. Anleitung zur Kenntnis der belgischen Landwirtschaft Halle 1807., 1808., 1811. Nyomdokába lépett a mult század közepén Gourcy gróf, ujabban Krauss Gusztáv, die Landwirtschaft in Flandern, Berlin 1873. s mások. De író vagy nem, általában elmondható, hogy minden értelmes gazda, ki Belgiumnak a munkától megszentelt földjét látta, ott nemesek tapasztalattal gazdagodott, de tartós ihlettel fog visszaemlékezni ezen kis országra, melynek területe csak mintegy egytized része a magyarországinak.

Belgium téralakzatilag keletről nyugat felé hajló, sík, mely a zord Ardennektől a tenger-melléki polder-régióig húzódik. Nevezett hegyvidék általában 500 méter magas, de egyes csucsa 1600 méterig is felemelkednek a tenger színvonalára fölé. A Condrez fensíkjai 300 méter magasak, a Hesbaye hullámzatos vidéke 150—300 méter közt változik, a Campine és Flandria homokvidéke alig emelkedik 50—60 méterig, végül a polderek egy része a tenger színvonalára alatt fekszik.

Mint a jelzett magassági viszonyok, változó az ország geológiai jellege is.

Az Ardennek és a magas Condrez primer képződmények, a Hesbaye termékeny feltalaja másodkori mészen nyugszik, Belgium televényes homokrégiója harmadkori, a tulajdonképpeni homokrégió negyedkori képződmény, végül a polderek legujabbkori áradmány.

A vidék geológiai jellegéhez a mezőgazdasági üzem mindenütt észszerűen szembetűnik: ha a főbb természetvénnyek művelési régióra pillantunk. Az Ardennekben az uralkodó gabonem a zab, Condrezban a tönköly, a Hesbaye-ben a buza, a Campinenben a rizs, végül a polderekben az árpa. Ami felfogásunk szerint jó buzatermő talajjal különben csakis a Hesbaye dicsekedhetik, melyről Damseau tanár ez okon dicsekedőleg mondá nekem, hogy ez az ő Bánságjuk. De a buzatermő „limon hesbayen“ — mint Dumont nevezi az ottani talajkategóriát — az országnak csak igen kis részét teszi, annál nagyobb tért foglal el a homok, még pedig ugyancsak a javából.

Belgium 9 tartománya közül mezőgazdasági tekintetben kétségen felül legérdekesebb a két Flandria, pedig keleti Flandria művelt területének 77.5%-a, nyugati Flandriának 42.2%-a homok. A polgárháboruk idejében keleti Flandria soványfüves pusztaság volt, ma itt átlag 319 lélek él 1 km²-en és e tartománynak Gand (Gent) és Anvers (Antwerpen) közt elterülő részét, a „Pays de Waest“-t nem helytelenül nevezték el európai Chinának, mert páratlanul álló sűrű népessége éppugy, mint magafoku mezőgazdasági kultúrája méltóvá teszik ezen hasonlatra.

Belgium két nemzetisége — a „vallon“ és a

HIZOTT SERTÉSEKET

levágásra való hussertéseket és szurott sertéseket a legelőnyösebben értékesíti

KÖKÉNYESSY & LÖWINGER

SERTÉSBIZOMÁNYI CÉG
WIEN, ST.-MARK.

Sürgőnycim: Kökényessy Wien, St.-Mark.
TELEFON 76-48

Szállítás és eladás módzatai felől bárkinek díjmentesen megbízható és gyors felvilágosítással szolgál

„vlám“ sok tekintetben eltérő jelleműek. A roménvéru, vállalkozó szellemű, mozgékony vallon ma inkább a bányaművelésnek és iparnak szenteli erejét, egykor pedig a hadi dicsőséget kereste Európaszerte s mily eredményrel, arról tanuskodik Schiller Wallenstein-jének ezen mondása: „s ist ein Wallon! — Respect vor dem! — Igaz, hogy a középkorban a cimbrusok ivadékát, a Namurt alapított aduaticusok utódjait sem volt szabad könnyű vállról venni. Hesbaye lakóiról akkorában azon mondás járta: Qui passe dans le Hesbain, est combattu le lendemain! Mikor pedig a franciák meg akarták hódítani a „vaskaru“ I. Baldun örökét — a flandriai grófságot —, iziben talpraállt a csendesvéru vlám lakosság. A courtrai-i gyapjuszövővel élőkön s azon esataktalással: „Wat walseh is, Siaet al dood!“ (Mind esalfa am, ami román, ahány vagyon: üsd csak agyon!) tönkroverte a franciákat.

A vlám nép szívósságának egyik érdekes jelensége, hogy nemzetiségéből még a Departement du Nordban sem tudták meg kivetkőztetni, holott ezen földrészt 1477-ben Burgundi Maria hozománykép a volt Habsburgház jogára alá került s osztrak-spanyol kézen volt 1688-ig, midőn Franciaországhoz csatoltatván, azóta mindig annak hatása alatt áll.

Bármi változás volt az idő folyamában a vlám sorsa, híven megtudta övni szívós munkakedvét, mely a Balt- és Északi-tenger mentén elhuzódó terméketlen homoksiságnak neki hazául jutó részből valóságos kertet volt képes varázsolni. A vlámek változatos kulturái a tájéknak az egész éven át élénkséget kölcsönöznek, melyen a modern gazda szeme méltán gyönyörködik.

Bizony pedig ezen sok századon át folyt munka arán megjavított földnek fötalaja homokos, sőt kavicsos, mi több, legtöbbször helyen vasagos földágyon nyugszik, mely oly kemény, hogy azt csakis csakány segítségével lehet mélyíteni. A vlám földművelő ezért általában jellemzően sziklának (otse) mondja.

Az eke történetéből tudjuk, hogy a legelterjedtebb ekeszerkezetek mintája a flandriai és a brabanti eke volt, melyek terjesztésén egyfelől Schwerz (hohenheimi és Vidacsekék), másfelől Dombasle (Brabant simple és double) buzdókodtak. De kevésbé ismert tény, hogy a flandriai földművelőt gondos kulturáinál a legjobb eke munkája sem elégíti ki, miért is az ásót oly kiterjedt mérvben alkalmazza, mint az egyebütt legfőljebb a nagyvárosok kerti gazdaságaiban szokásos.

Azt lehet mondani, hogy a „pays de Waes“ Európa legmunkaintenzívebb része, hol a lombard mondás: „az éke vasa vasból, az ásó éke aranyból van“ lépten-nyomon találja méltó illusztrációját.

A kézimunka megbecsülését igen szépen fejezi ki ez a vlám mondás is: „De spa is de goudmin de boeren!“ (Az ásó a pór aranybányája.) De hogy ez nemcsak szép szó itten, amellyel bizonyít a „Pays de Waes“ azon gyakorlata, a talajt minden 4—5 évben 40 cm. mélyre fölászni. Flandriában 1 hektár megművelésére 103 napszámot fordítanak, holott Franciaországban 40, Angolországban pedig csak 30 kézi napot számítanak hasonló terület művelésére. Ezen intenzív munkával arányban áll a föld jövedelmező-

sége is, minek következtében a birtok elaprózása nem is mutatja ezen káros következményeket, miket másutt észlelnek. De különben is az atomizálás nem megy itt oly végtelig, mint pl. északi Franciaországban, miután Belgiumban az örökösök, ha a birtok az újabb megosztást megsínylenő, azt inkább eladják.

A francia statisztikus Maurice Blok szerint a birtokok 55.6%-a egy hektáron aluli, az 1—10 ha terjedelműek 36.5%-ot tesznek, a 10—50 ha terjedelműek 7.24%-ot és csak 273 birtok van, mely a 150 ha terjedelmet meghaladja, (a birtokterület 0.05%-a!)

Ilyen a mi fogalmaink szerint törpebirtokok jövedelmezősége csak az igen benső kulturában leli magyarázatát, mert a gondos munka mellett általában nagymérvű a forgótöke alkalmazása is. Flandria nagyobb birtokain az alkalmazott üzleti töke hektáronként 800—1000 frank, kisebb gazdaságokban pedig felmegy 1200 frankig!

Különösen feltűnő a belga trágyakezelés, valamint az istálló- és műtrágyának óriási mérvben való alkalmazása.

Ha a rómatok Picumnus Stercutius-ának (a trágyázás istensége) ma főpapot kellene keresni, méltóbbat aligha találunk, mint a vlám földművelőt.

Már Young is felismerte, hogy mennyit köszön a flandria földművelés a helyes trágyakezelésnek, mire nézve jellemző a következő mondása: „Ha az Elzász nem oly termékeny, mint Flandria, ez csak a trágya hiányának tulajdonítandó“.

Flandriában az istállótrágyát általában nemcsak gondosan és célszerűen kezelik, de van itt olyan gazda is, ki azzal dicsekszik, hogy azt minden növényhez, annak természetéhez képest készíti elő.

Amellett a műtrágyák, valamint a legkülönbözőbb hulladékoknak trágyázási célokból való felhasználása még folyvást emelkedik. Ezen tény visszatükröződik a behozatali kimutatások illető rovataiból. Hamu, guano, műtrágya és hulladékokból (melyek jórésztben a mezőgazdasági céljainak szolgálnak).

Igen érdekes tény az is, hogy a jövő gazdálkodásának azon elvét; a légköri nitrogént a kultúrnövényeinknek hozzáférhetővé tenni, a belga gyakorlat már évtizedekkel előbb aplikálta, semhogy Hellregél és mások epochális vizsgálódásai a nitrogénkérdést új világításba helyezték.

Verstappen Dénes Diestben, a belga Campineban például már évtizedek óta gyakorolta a zöldtrágyázást műtrágyákkal kombinálva s ezáltal igen olcsó nitrogénforrásra tett szert. Az illető július havában rozstartóra hektáronként elszór 500 kg. mézsuperfoszfátot (14% foszforsavval) 30 frank értékben, továbbá 100 kg. klórkáliumot (50% kálival) 18 frank értékben és elvetett 100 kg. sárga csillagfürtöt 25 frank értékben. A zöldtrágyának használt növény művelési költségei 17 frankot tevének, Verstappen 90 frank összköltségen nyer 25,000 kg. zöld tömeget, tehát a tompa sárga csillagfürt neki 3 frank 60 centibe, mely összegért tehát 1000 kg. jó istállótrágyával egyenértékű zöldanyaghoz, illetve pro ha 125 kg. nitrogénhez jutott. De az illető ezzel még meg nem elégszik, hanem ugyanegy táblán kétszer egymásután vetette el a sárga csillagfürtöt oly módon, hogy először április

hóban vet s a nyert terményt egy más földre hordva és alászántatta, a júliusi második vetés helyben szántva alá, képes egy hektárról 225 kg. nitrogént gyűjteni.

Eljárását az illető egy különfüzetben írta le melynek címe: „Les lupins, vingt années de sidaretion et de défrichement“ s az ismeretlen francia gazdát Lecouteux is arra ösztönözte, hogy a diesti gyakorlatot jószágán felkarolja.

A racionalizmusnak, mely szót Thaer honosította meg a szakirodalomban, bár Angolország volt a hazája, de tulajdonképpen megteremtője a vlám földművelő. Hasonlóképpen elmondhatjuk, hogy a régi mezőgazdasági üzemből oly nagy változást előidézett piros löhere művelése is Belgiumból indult ki legelőképpen. Hiszen az Alba elől menekülő vlámek voltak azok, melyek az Alsó-Rajna mentén terjesztették és a németalföldi örökös tartományokból visszakerülő osztrak katonák, kik Ausztriában s Sziléziában honosították meg ezen áldásos takarmánynövényt.

Azonban a belga gazda még más tekintetben is kiválik; nemcsak kitűnő mezőgazdasági technikájában, de első, kinél észlelhetjük, hogy foglalkozásunk üzemtani oldalába elmélyedt. Ezt a körülményt nyujta sikereinek legfőbb magyarázatát, mert mindhiába, a mai kor elodázhatlan követelménye, hogy a gazda a termelési tényezőknél oly módon való összműködéséhez járuljon hozzá, mely mellett azok az adott viszonyok közt a legnagyobb hatást gyakorolnának; ezt pedig csak akkor teheti eredményesen, ha nemcsak arra törekszik, hogy technikailag képzet legyen, hanem ha egyúttal az alkalmazott államtudományok tanait is megérteni és céljára helyesen alkalmazni képes.

Rodiczky Jenő dr.

Őszi, téli és tavaszi teendőink a mezei pocok ellen.

A mezei pocok ellen való küzdelemnek még most se legyen vége. Erre kényszerítsen első sorban az, hogy a már meglévő őszi vetések látható károkat jóvátegyük és másrészt, hogy a további kártételt meggátolhassuk.

A) A pocokkár helyrehozatala. Az őszi vetésben látható kár ezidőszent az, hogy a vetés részben le van rágva, részben ki van ürve.

1. A lerágott vetésben látható kár még nem mindig valóságos kár. Az öregebb vetésben a kár annál csekélyebb, mennél korábbi maga a vetés és a fiatalban pedig annál érzékenyebb, mennél későbbi kelésű. Az öregebb, részben már bokrosodó rozs- és búzavetés a pocokrágást sokszor meg sem érzi, mert a vetés leharapott felső zöldrészét csakhamar kipótólják az utána növő többi új részek. Az ilyen rágáskor a vetéstáblán látható igen csunya, fekete foltok sokszor 10—14 nap alatt annyira helyrejönnek, hogy nyomukvész. A kései vetés annál többet szenved, mennél kevesebb ideje volt a kikelés után a megerősödésre, mert ha a pocok már a kelő vetést legelte le és napról-napra annyit rágott le belőle, amennyit az ezen idő ki nem pótolhat, akkor nyilvánvaló, hogy e vetésnek már most, ősszel, a rendellenes növés miatt ki kell pusztulnia csak ahol a vetés pocok.

VESZER GAZDASÁGI MAGVAKAT LEGMAGASABB ÁRON,
különösen:
VESZER LÓHERÉT ÉS LUCERNÁT.
MAUTHNER ÖDÖN cs. és kir. udvari magkereskedése
Budapest, VII., Rottenbiller-u. 33.

ma. Szerencse azonban, hogy az ilyen rágás csak kevés esetben és csak ott következett be, ahol a pocok ellen semmi sem történt. Eszerint a vetés lerágása még nem a súlyosabb része a pocokkárnak.

2. A felturt vetésben már nagyobb kárt látunk. Hiszen ahol a pocok 2-3 hete élt és nyitva ütött, ott a tulajdonképpeni kárt a turával okozza. A keresztül-kasul furkált, megmozdított talajban nagyon is ki van téve a vetés gyökere, hogy a télen kifagyjon, tavasszal pedig tartósan nedves-hideg időben kiázzék, kioldjon. Ebben rejlik a vetés „kitelelésének”, tehát a téli kipusztulásának legfőbb oka.

A folyó évben azonban a bajt nemcsak a pocok turása okozza, hanem felette súlyosítja azt a hasznos állatnak dédelgetett vakond. Soha annyi vakond nem volt a bevetett táblákon, mint most. E hasznos állatnak képzelhetetlenül óriási nagy száma 1914. őszén már határozottan nagy károk közvetett okozója volt. Az ilyen vakond befurakodik egy-egy vetéstáblába és 60-100 méternyre, vagy ha ideje volt hozzá még nagyobb távolságra is elkalandozik benne a földalatti lyukjában. Amerre a vakondlyuk vezet, arrafelé halad nyomában a pocok. Ilyenkor a pocok alig tur, hanem a vakondlyukakban él s 2-3 méternyi távolságban ki-kitör belőle, hogy azután a vakondcsatorna mentén lelelje a vetést. Ha a csatorna mentén elfogyott a vetés, a pocok tovább, előbbre halad, nyomom követve a vakondot. Az elmúlt (1914.) ősszel alig volt a vetéseken pocokrágás, amely nem a vakond nyomán haladt volna. Ez pedig nagy baj, mert a vakond turásával még jobban lazítja és jobban emeli fel a talajnak azt a részét, amelyben a vetés gyökere van. Az ilyen vetés, ha nem segítünk rajta, menthetlenül elfagy.

Az ilyen pocok- és vakondturásnak csak egy orvossága van, hogy az így megbolygatott vetést még a föld fagyja előtt helyére nyomjuk. Persze ehhez alkalmas szározó kell, mert a nedves (nyálkás) földön ezt sem hengerrel, sem tiprassal, sem sulykolással nem végezhetjük. Mhelyest tehát valamely pocok-vakondos vetéstábla egy-két nap alatt megsikkad annyira, hogy arra reá lehet menni hengerrel, le kell hengerelni a vetést jól, hogy a föld ismét oda nyomódjék a vetés gyökeréhez. Ha a henger igen könnyű, nem sokat használ s azért ott, kivált a kiscgazdák kisebb vetésdarabján, jobb lesz, ha a vetés felturt feltjait letipratja. Ha a turás tartós és ha szükséges volna e tiprás megismétlése, akkor ismételjék azt a téli fagy előtt is. Hasonlóan kell eljárni a *kissé fagyott* felszínű táblán: ezt is már csak annyira-mennyire tipratni lehet.

B) A további pocokkár megállása, a téli pocokirtás. Ilyenkor ősszel és télen át a pocokirtás már lehető legkisebb korlátok közé szorul és legtöbbször csak abból állhat, hogy a pocokot most már csak a vetésen irtjuk. A határ többi részében, a takarmányföldeken, a partokon és a parlagokon az irtás sikere kérdéses és az eddig

befejezett kár után legtöbbször már felesleges is; amely pocok pedig eddig nem hagyta el a parlagot, partot, az aligha távozik innen később is. Ennélfogva hasznosabb dolog, ha mi minden erőnket csak azoknak a pocokoknak az irtására használjuk fel, amely a vetésnek még árt hat!

Tanácsunk e tekintetben a következő: A *kiscgazda*, akinek földje kisebb, ne keressen semmiféle más eszközt, hanem az előbb meghengerelt vetésen tiprassa be egy nap este az összes látható pocoklyukat és másnap reggel, ha nyitva talál egy-egy pocoklyukat, öntse ki a lakóját és pusztítsa el. Laza és igen nedves földben a kiöntés körülményes és így türelmes kitartást kíván, de azért ne fázék senki ettől a munkától. Ha már elmulasztottuk eddig a védekezésnek — sajnos — könnyebb részét, nincs más hátra, minthogy habozás nélkül végezzük el azt a nehéz részét is, amely még egyedül lehetséges. A kiöntött pocok agyonveréséhez legcélszerűbben használhatunk egy vesszőnyalábót, vagyis 8-12 darab ujnyi vastag fűz-, ákac- vagy másféle hajlékony vesszőt, amely egyik végén szorosan csomóba van kötve. Az ostornyél, az ösztöke e célra nem jó, mert sokszor kell vele a menekülő pocok után sujtani, míg végre halálosan eltaláljuk. A pocok kiöntését folytatni lehet egész télen is, tehát fagyos időben is.

Használhatja a kiscgazda a pocokirtásra a szénkénegét, de ez mai nap csak ott lehetséges, ahol közelben van szénkénegraktár, mert — mint robbanóanyagot — a vasut azt ma nem szállíthatja. (Hogy Magyarországon hol vannak szénkénegraktárak, azt tudja minden vidéki m. kir. borászati felügyelő, gazdasági egyesület, de felkérés folytán közli a Rovartani Allomás is.) Legjobb, ha szénkéneg alkalmazása esetén az egész irtástügyet a község előjárósága veszi kezébe és így módot ad arra, hogy a községnek védekező összes gazdája olesó áron jusson szénkéneghez. Az eljárás az, hogy egy nappal előbb, legjobban délután, betipratjuk az összes pocoklyukat és másnap délelőtt a nyitva talált lyukba az arra alkalmas szénkénegkannával öt-öt gramm szénkénegét öntünk s e lyukat azonnal betiporjuk. A szénkéneggyártól elpusztul a pocok, holott maga a szénkéneg nem árt sem a növénynek, sem semmiféle hasznos vadnak. A szénkénegnek pocokirtás céljára való alkalmazásáról bővebb felvilágosítás található ama füzetben, amelynek címe: „A mezei pocok (egerek) ellen való védekezés, tekintettel a kötelező tavaszi irtásukra”. Ezt a munkát megszerezheti hivatalból minden községi előjáróság ingyen, ha azt a m. kir. állami Rovartani Allomástól, amely Budapesten, II. Kötél-Pál-utcában 1. szám alatt van, levélben kéri. Mások megszerezhetik azt, hogyha beküldenek ugyanazon intézethez 70 (hetven) fillért és megírják olvashatóan, hogy milyen címre küldendő az.

A szénkénegnek öt grammonként való szétosztásához szükséges kanna Geitner és Rauschnál, Budapest, VI., Andrassy-ut 18. szám alatt

kapható. Egy darab kanna ára 4 kor. 50 fillér. Ez a kanna nemcsak a szénkéneg befogadására szolgál, hanem oldalához forrasztott tölcser és a dugójához erősített mérték lehetővé teszi a szénkéneg pontos, gyors és egyszerű adagolását is. Elég, ha a község e kannából legalább egyet vesz s az így vett minta után készítheti azt más vidéki bádógos is, bár kellő számban szállíthatja azt gyorsan az említett cég is. Tanácsos, hogy egy község legalább 25-30 darabot tartson készen, hogy azt a védekező gazdáknak hibátlan állapotban való visszatérítés kötelezettsége mellett esetről-esetről kölcsön adhassa. (A pocokirtáshoz nem használható az a filloxeragyérítő gép, más néven a szénkéneg-fecskendő, amelyet a szőlőben a filloxera gyérítésére, irtására szokás használni.)

Ugyancsak a szénkéneg használhatja a nagybirtokos is, valamint az a gazda, aki hasznos vadját felti, vagy aki azt legelőjén alkalmazza, ahol még ilyenkor is például sertés szokott legeini. A szénkéneg előbb leírt alkalmazása semmiféle hasznos vadnak nem árt. A sertésjáratást azonban legalább az alkalmazás napjára korlátozni kell, nem azért, mintha az ártalmára volna neki, hanem azért, hogy az ne turja fel azonnal a megszenkénégezett lyukat és ne mentse meg a pocokot a haláltól.

Nagybirtokos, aki nem felti vadját és ha egyszersmind minden tekintetben felelősséget is vállal nemcsak azért, hogy azt a területet, amelyen a pocokot mérgezni fogja, a pocokhullás ideje alatt (legalább két hétig) állandó szigorú felügyelet alá veszi, hanem a mérge alkalmazásából eredhető minden karért, az irtathatja a pocokot hatóságengedéllyel mérgegel (foszfórral, sztrichninnel) is. (Az idevonatkozó utmutatások szintén a Rovartani Allomáson kaphatók.) Kiscgazdáknak azonban a mérge nem adható ki, mert a határban szanaszét és apró darabokban fekvő földterületeken a mérge kirakása ellenőrizhetetlen, a megmérgezett területen való felügyelet gyakorlása pedig szinte lehetetlen és valamint az ember, azonképpen a hasznos állatok életében okozható vézetes bajon kívül még temérdek más kárt is okozhat.

A fel nem szántott területek felszántása. Nálunk legtöbbször helyen a pocokokozta bajt most az is súlyosítja, hogy egy gazdának felaprózott és nem ritkán tíz-husz határban fekvő földdarabjain ez idén csak azt a részét szántotta fel, amely okvetlenül szükséges volt az őszi vetés alá. A többi (tavaszi alá való, vagy az ugarnak szánt) föld szántatlan maradt. Ez baj, mert ha a felszántott területet, úgy ahogy megfeszítette is valaki szántáskor a pocoktól, a fel nem szántott területen megmaradt része legtöbbször a szomszédos vetésbe vándorolt és azt bántja. Ez bizony nem volt jó és nem jó, ha a fel nem szántott terület továbbra is így maradna. Ha igaz is, hogy most már igen kevés benne a pocok, de ami van, az legtöbbször olyan viharvert forma és ha szerencsésen telel, az lehet magja a jövővi újabb pocokveszedelemnek.

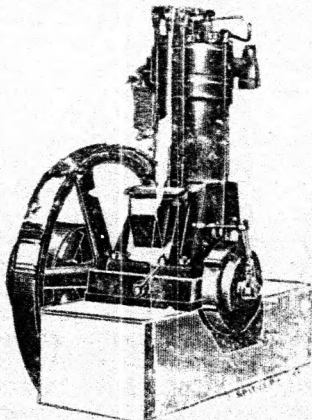
Takarmánykamrák, malmok meghajtására, kastélyok, tanyák villamos világítására, szivattyúk és cséplőgépek hajtására. II. Ipari gépek számára a legmegbízhatóbb és legtökéletesebb üzemgép a

BRONS MOTOR

a legújabb Diesel-rendszerű magasnyomású nyersolajmotor.
4 HP-től kezdve minden nagyságban készül.

Prager Maschinenbau A.-G. (vornals Ruston, Bromovsky u. Ringhoffer)
bronsmotorgyárának gyártmánya!

FARAGÓ ANDOR OKL. GÉPÉSZMÉRNŐK
MŰSZAKI IRODÁJA
BUDAPEST, V. KERULET, VÉCSEY-UTCZA 2. SZÁM.
TELEFON 120-70.



Legegyszerűbb szerkezet.
Nincs előmelegítő lámpa.
Nincs gyújtógyertya, sem gyújtócső.
Nincs villamos gyújtó.
Nincs vízbefecskendezés.
Nincs légszivattyú.
Nincs nyersolajszivattyú.
Nincs fűt- és koromképződés.
Nincs hatóság ellenőrzés.
Nincs robbanás vagy tűzveszély.
Nincs elpiszkolódás.
Nincs üzemzavar.
Legolcsóbb üzem.
Legkevesebb fogyasztás.
Minden pillanatban indul.
Mindig üzembiztos.
Bárki kezelheti.

Azért tehát egyrészt a jövő évi pocokjárás megállása végett, másrészt a tavaszi vetés alá szánt földnek és új ugarinak helyes előkészítése végett elengedhetetlenül szükséges, hogy a mostani tarlót, régi ugart, répaföldet stb.-it mind egytől végig a télen át, míhelyt erre csak egy-egy jobb nap kínálkozik s a föld állapota ezt megengedi, azonnal felszántuk s a rajta lévő pocokot agyonverjük. Ez azonban ne úgy történjék, mint eddig, kivált nyáron, amikor a szántó ember vagy gyerek ügyelt a lóra, az ekére, a repülő kanyára s ha eszébe jutott, néha a pocokra is, ha azt az eke a földből kifordította. Ha ilyenkor azután utána is sujtott az ostarával, ösztökéjével az ilyen — talán tétovázó — pocok után, az mind ép bőrrel menekült meg! Ez bizony nem komoly munka. A szántó ember nyomában járjon egy más ember, nagyobb gyerek vagy leány s ez csapja agyon az előbb említett vesszőcsomóval a kiszántott pocokot. Ha ezt megteszszük, akkor bizony nem marad a szántott táblán annyi pocok, mint azt most láttuk, amikor csak legfeljebb az pusztult el, amelyet az eke vasa derékon hasított ketté. Akármilyen egyszerű is a pocoknak szántáskor való irtása, mégis megkívánja az is a gondos munkát és a fáradságot. Magától semmi sem lesz!

Tavaszi teendőink. Ha majd elolvadt a hó, felszikkadt a talaj s járn lehet a földön, itt lesz az ideje, hogy meggyőződünk arról, vajjon mennyi pocok állotta ki a tél fagyát, a hóolvadást, az üldöző ellenségeit és az éhséget... Ezt nemcsak a vetéseken, a takarmányföldeken, hanem mindenféle parton, parlagon végig kell kutatni. Ahol akad pocok, azt — ha elég száraz az idő — március végén, de feltétlenül április folyamán mind ki kell irtani. Ez az ilyenkor akadó pocok t. i. mind magja a jövő pocokjárásnak s ha azt irtjuk ki alaposan, elejét vesszük a további szaporodásnak és kikerüljük az olyan csapást, mint amilyenben 1914-ben aratáskor volt részünk, amikor sok helyen nem a gazda, hanem helyette bizony a természet pocok aratott. Ez a tavaszi irtás szintén sokféle lehet és mindig a helyi viszonyok szerint változik. Ez most csakugyan végrehajtható. Ilyenkor kevés a pocok és mert irtásához kevés munka, kevés anyag kell és több a ráérő időnk is, azért irtása a lehető legolcsóbb is. Egyedül ez a tavaszi irtás az, amely mindenképpen követésre méltó, mert olcsósága mellett megátalja egyúttal a kár lehetőségét is. Minden község előjáróságának legelőbb feladata, hogy ezt a tavaszi irtást községeben meghonosítsa.

Lucernások, herések, rétek kaszálásakor, ha tavasszal és későbbben tarlójukon akad egy-egy pocoktanya, továbbá ha ugyanilyen akad egyik-másik parlagon, kivált a bokros-gazos partokon, a bokrok avarjában, a szérűskertekben, a szalmakazlak körül, pusztítsuk el a lakóját, mielőtt több volna belőle.

A nyári szántások idején, de kivált a tarlók szántása idején ismét ne kegyelmezzünk egy pocoknak sem. Az ilyenkor kifízett 30—40 filléres pocokirtóköltség legalább ugyanannyi, de legtöbbször tizszer annyi koronát ér.

Ez volna azon elengedhetetlen teendőnk, amelylyel egyrészt a további pocokjárás enyhíthetünk s amelylyel másrészt elejét vehetjük a jövő évi bajnak, amely esetleg hasonló lehet az idejéhez. A gazda nagyon jól tudhatja, hogy csoda nem segít rajta, de munkájával és kivált azzal, ha idejét nem fecsérli el hiábavaló várakozással, mint azt eddig — sajnos — sok ember tette, akkor még orvosolhatja a nagy bajt, amelyben most benne van a — mindennapi kenyerünk! Ne feledjük, hogy ezért nemcsak imádkozunk, hanem verejtékes arccal dolgozunk is kell.

Jablonski József.

A sörlesztőhulladék takarmányértéke.

A sörlesztő tiszta kulturája tudvalevőleg a „Saccharomyces cerevisiae” nevű élesztőgombából áll, de a kultúra az erjedés folyamán elkorcsosodik, más Saccharomycesekkel és baktériumokkal inficiálódik, miért is sörgyártás céljára tovább nem használható, hanem, mint a sörgyártás hulladéka másirányú értékesítésre vár.

A tél folyamán a monostori Czell F.-féle sörgyár szives volt naponta 50 kg. sörlesztőhulladékot rendelkezésünkre bocsátani, hogy azzal kísérleteket végezzünk a sörlesztőhulladék táptértékének meghatározására.

A rendelkezésünkre bocsátott sörlesztő vegyi összetétele a következő volt:

87.67% viz
12.33% szárazanyag, benne
6.69% fehérje
0.14% nyerszsír
4.49% N-mentes vonatanyag
1.01% hamu
100%

Már a nyers összetételt feltüntető adatok is sejtetik, hogy egy aránylag fehérjében dus takarmánnyal van dolgunk. Igaz ugyan, hogy a nitrogéntartalma anyagok jelentékeny része nem a genuin-fehérjék jellegével bír, hanem — mint Pott írja — a különböző enzimek hatására a valódi fehérjék átalakultak albumozokká és peptonokká, sőt aránylag nagy mennyiségben vannak felhalmozódva az élesztőben a nagy molekulájú fehérjék egyéb komponensei, pl. nuclein, leucin, tyrosin, adenin, xantin, guanin, sarkin stb. E tulságos bomlás már esőkkenti az élesztő takarmányértékét, hisz így még könnyebben áldozatul esik a N-tartalmu anyag annak a nagyfokú erjedésnek, mely a kérődzők előgyomrában és bélesatornájában folyik s bizonyára csak csekély részük az, melyet a baktériumok testükben ismét magasabbrendű fehérjévé feldolgozva őriznek meg a táplálandó szervezet számára. Az említett anyagokon kívül az enzimek egész sora (invertase, maltase, glykase, zymase stb.) képviseli még a sörlesztőben a N-tartalmu anyagok csoportját.

Nyers zsirt csak nyomokban tartalmaz az élesztő. A többi nitrogénmentes anyagok is mennyiségre nézve háttérbe szorulnak a nyers fehérjével szemben. A vonatanyag kevés szőlőcukorból, növényi kocsonyákból és nagyrészt a Saccharomycesek testében felhalmozódott glykogen-szemecskékből adódik ki.

Az élesztő nyers rostja Schützenberger szerint nem azonos a magasabbrendű növények cellulózjával, csak homológ azzal. Hig kénsavval való főzés közben nagyon könnyen cukorra és gummivá változik.

A hamutartalomnak körülbelül 30%-a K_2O , 60%-a P_2O_5 , 2.5%-a CaO , 4%-a MgO és körülbelül 1%-a Na_2O . Tehát foszforsav és kálium dus takarmány!

A hulladékélesztő azon minőségében, ahogy a gyárból kikerül, feltakarmányozásra nem alkalmas. Egyrészt felni lehet, hogy a benne felhalmozódott sok erjesztőanyag tulságos vagy abnormis erjedési processzusokat indít meg az előgyomrokban, másrészt ize annyira keserű, szaga annyira undorító, hányásra ingerlő, hogy azt jó étvágygyal még a legigénytelenebb állat se fogyaszthatja el. A vegyi uton való keserutelenítési eljárásoktól eltekintettünk hanem inkább az olcsóbb és kevésbé komplikált főzést vettük igénybe. Ezt közönséges rézüstben eszközöltük. Főzés közben az anyagból tetemes mennyiségű gáz (főleg szénsv) távozott el, ami lehetlenné tette a főzőhelyiségben való hosszas tartózkodást; a gázok természetesen felduzzasztották a főzött anyagot úgy, hogy az üstöt — elkerülendő az élesztőnek főzésekben való kiömlését — csak $\frac{1}{3}$ -ára töltöttük meg.

A felfőzött és lehűtött élesztőt a juhok és sertések szivesen fogyasztották, de a kényesebb tehének és csikók vonakodtak azt fogyasztani,

sőt megundorodtak tőle. Már-már kezdtek vesztetni a reményt, hogy az élesztőt tehének takarmányozásánál is felhasználhatjuk, midőn Bauer E. kollégánk ama megfigyelést tette, hogy a tehének a jászol fenekén visszamaradt élesztőhulladékot a következő napon nyalogatták. Közelfekvő volt a gondolat, hogy 12—24 óra alatt az undort előidéző iz és szaganyagok elszálltak az élesztőből. Ettől kezdve a felfőzött élesztőt 24 óráig állni hagytuk s így került az feletetésre. Ilyen előkészítés után az élesztőhulladékot mindenfajta és kora állat nagyon szivesen fogyasztotta.

Az élesztőhulladék emésztési koefficiensei. Az emésztési együtthatók tudvalevőleg a tápanyagok azon mennyiségét tüntetik fel százalékokban, mely a bélesatornából a szervezetbe felszívódik.*

Kísérleti alanyul 2 racka kos szolgált. A kérődzők szervezete azonban tartósan nem nélkülözheti a szalastakarmányokat, miért is az élesztőhulladék emésztési viszonyainak vizsgálatu céljából tulajdonképpen két kísérletet kellett végezni. Az első kísérletben meg kellett állapítanunk, hogy hogyan emésztettek kísérleti állataink bizonyos szalalaptakarmányt, — jelen esetben a löherét, — míg a második szakaszban az azonos mennyiségű löhereadaghoz a tulajdonképpen vizsgálat tárgyává teendő takarmányt adagoljuk s a megemésztett tápanyagoknak csak azon részét tekintjük ez utóbbiból megemésztettnek, mely a szalastakarmányból (már az első szakasz alapján) megemésztett résznek levonása után fennmarad.

A kosok az első szakaszban naponta $\frac{3}{4}$ kg. löherét fogyasztottak könnyen tisztogatható zinkbádóglaszlabából. A löhere szecskázva volt, hogy az elsőrát megakadályozzuk. Hatnapi előtetés után bélsarukat bélsárszák segítségével gyűjteni kezdtük, naponta mértük s 5%-nyi mennyiséget borkősavdattal lepermetezve 55—60%-os szárítószekrényben elemzés céljára beszáritottunk. A II. szakaszban $\frac{3}{4}$ kg. löheréhez naponta $\frac{1}{4}$ kg. élesztőt kevertünk. A kosok ezt is maradék nélkül elfogyasztották az egész kísérlet folyamán. Mindkét szakasz 8 napig tartott, a kísérlet alatt zavaró körülmény fel nem lépett.

A kémiai elemzés célja volt már kimutatni, hogy az étel anyagaiból mennyi maradt a bélsárban. A másik részt, mely tehát az ételben jelen volt, (de a bélsárban nem), felszívódtának, megemésztettnek szokás tekinteni.

Az emésztési viszonyokat a táblázalon lévő táblázatok tüntetik fel.

A sörlesztőhulladék tehát a legkönnyebben emészthető takarmányok egyike, mert fehérjének 97.86%-át, a N-mentes vonat 82.76%-át, tehát a szárazanyagának 89.54%-át képes kihasználni az állati szervezet.

Ha a sörlesztőt teljes hatékonyságu takarmánynak tekintjük, mi a nyersrost hiánya miatt jogosnak mutatkozik, akkor keményítőértéke 100 gr.-ban

$$6.545 \cdot 0.94 = 6.152$$

$$3.719 \cdot 1.00 = 3.719$$

$$9.871 \text{ gr.}$$

Mint hogy pedig aránylag nagy fehérjetartalma arra hivatja, hogy elsősorban a nagy fehérjeigényű, de a kevésbé természetszerű takarmányokat is szivesen fogyasztó tehének takarmányozásánál találjon értékesítést, nem kevésbé érdekes lesz a „tejtermelő-értékét” kifejező Nils-Hanson-féle szám, mely

$$6.545 \times 1.43 = 9.359$$

$$3.719 \times 1.00 = 3.719$$

$$13.078 \text{ -ban adódik.}$$

Az élesztőhulladék szárazanyagának főlömeget az egyenlő keményítő-értékű, fehérje és N-mentes vonatanyagok képezik, melyek majdnem 0.9 részükben megemésztettek. E körülmény meg-

*) Az emésztőesatorna baktériumai a táplálóanyagoknak egy részét mocsárléggé, szénsvvá és hidrogénné erjesztik el. Miután az emésztési együtthatókat a meg-evevett takarmány és az attól származó bélsár összetételének különbözőzetéből számítják ki, annál fogva az emésztési együtthatók a tényleg megemésztett és az elerjesztett anyagok együttes mennyiségének százalékait fejezik ki.

Rovatvezető.

Bevétel
herben
Kiadás
Felszívó

6 kg. löhe
2 „ éles

Összes be
Kiadás

Felszívó
A löheréb

Az élesztő

2 kg. éles
Bélsá fels

engedi, hogy
keményítőért
miserint az
(0.8 kg. kemé
Takarmán
Kísérleti a
hával javít
mind 1908. é
A specifik
szos rendsze

I.

kilogramm

8.0 löheres

25.0 takarm

2.5 árpász

2.0 napraf

A kísér
zat ad felvil

I. szakasz
III. szakasz

Az I. és III.
II. szakasz

Különbség a

A lóhere kihasználása.

	Szárazanyag	Szervesanyag	Fehérje	Nyers zsír	N-mentes vonatanyag	Nyers rost	Hamu
	g r a m m o k b a n						
Bevétel 6 kg. lóherben	5554.2	5141.4	765.00	162.6	2659.8	1554.0	412.80
Kiadás a bélsárban	2051.2	1857.99	345.90	84.4	538.29	889.4	193.21
Felszívódott	3503.0	3283.41	419.10	78.2	2121.51	664.6	219.59
0	63.06	63.86	54.78	48.9	79.76	42.76	53.19

A lóhere- és élesztőhulladék kihasználása.

	Szárazanyag	Szervesanyag	Fehérje	Nyers zsír	Nyersrost és N-mentes vonatanyag	Hamu
	g r a m m o k b a n					
6 kg. lóherében	5554.2	5141.40	765.00	162.6	4213.8	412.80
2 „ élesztőhulladék	246.6	226.42	133.74	2.8	89.88	20.18
Összes bevétel	5800.8	5367.82	898.74	165.4	4303.68	432.98
Kiadás	2066.97	1869.73	348.75	87.8	1433.18	197.24
Felszívódott összesen	3723.83	3488.09	549.99	77.6	2860.50	235.74
A lóheréből	3503.00	3283.41	419.10	78.2	2786.11	219.52
Az élesztőhulladékból	220.83	204.68	130.89	0.6	76.39	16.22
2 kg. élesztőben	246.6	226.42	133.74	2.8	89.88	20.18
Beőle felszívódott	220.83	204.68	130.89	0.6	74.39	16.22
0	89.54	90.39	97.86	0.0	82.86	80.37

engedi, hogy az élesztő szárazanyagtartalmát keményítőértékével oly viszonyba hozzuk, miszerint az élesztőben levő 1 kg. szárazanyag 0.8 kg. keményítőértéknek felel meg.

Takarmányozási kísérlet fejőstehenekkel.

Kísérleti alanyul 5 drb svájci barna marhával javított oberinthalai szolgált, amelyek mind 1908. évben körülbelül egyidőben születtek.

A specifikus hatás tanulmányozására a szakaszos rendszert választottuk. A kísérlet három

30—30 napos szakaszra terjedt; az első és harmadik szakaszban ettünk abrakul napraforgópogácsát, a II. szakaszban pedig 1 kg. napraforgópogácsát (a vele egyenlő fehérjetartalmu s majdnem azonos keményítőértékű) 5 kg. élesztővel pótolunk. Egyébként a fejések számában, az etetések rendjében, a fejők személyében, más takarmányok minőségében és mennyiségében változás nem volt.

A tehének tehát fogyasztottak:

kilogramm	I. és III. szakaszban			II. szakaszban			
	száraz- anyag	fehérje	keményítő- érték	kilogramm	száraz- anyag	fehérje	keményítő- érték
	kilogramm			kilogramm			
8.0 lóhereszéna	7.36	0.56	3.06	8.0 lóhereszéna	7.36	0.56	3.06
25.0 takarmányrépa	3.00	0.025	1.57	25.0 takarmányrépa	3.00	0.025	1.57
2.5 árpaszalma	2.14	0.015	0.47	2.5 árpaszalma	2.14	0.015	0.47
2.0 napraforgópogácsa	1.82	0.64	1.44	1.0 napraforgópogácsa	0.91	0.32	0.72
				5.0 élesztőhulladék	0.61	0.33	0.49
	14.32	1.24	6.54		14.02	1.25	6.31

A kísérlet folyamán termelt tej mennyiségéről és annak zsírtartalmáról a következő táblázat ad felvilágosítást:

	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
	számu tehéntől termelt tej kilogrammokban									
I. szakasz	262.4	104.7	332.5	176.4	290.6	3.4	4.2	3.35	3.9	4.0
III. szakasz	154.9	91.8	294.3	158.7	268.3	4.2	4.1	3.00	3.9	3.9
Az I. és III. sz. középértéke	208.6	98.2	313.4	167.5	279.4	3.6	4.15	3.35	3.9	3.95
II. szakasz	207.3	84.9	306.2	181.3	283.0	4.1	4.25	3.35	3.9	3.9
Különbség a sörelesztő javára + terhére -	-1.3	-13.3	-7.2	+13.8	+3.6	+0.5	+0.1	-	-	-

A táblázat adatai nem jogosítanak fel arra, hogy az élesztőhulladéknak a tejtermelésben specifikus hatást tulajdonítsunk. Ezen takarmány tehát keményítőértéke és fehérjetartalma arányában táplálja a tejelő egyedeket.

Sörelesztőhulladék etetése lovakkal. E takarmányt 7 darab 1—2 éves részben hidegvérű, részben melegvérű esikóval ettették 34 napon keresztül naponta és egyenként 1 kg.-ot számítva. A esikók az élesztőt szalmaszecsékával keverten fogyasztották, a takarmányhoz gyorsan hozzászoktak és nagyon szívesen ették. Az említett keveréken kívül réti széna és zab volt a takarmányuk.

Sörelesztőhulladék etetése sertésekkel. Sertések közül egy éven feletti kanokkal és kocákkal próbáltuk etetni e takarmányt. 1000 kg. élősulyra 10 kg.-ot szívesen is fogyasztottak, de ennél nagyobb mennyiség már hányást, másoknál hasmenést idézett elő. A sertések árpadarával keverten kapták a sörelesztőt.

Juhok — mint a kihasználási kísérletnél láttuk — 1000 kg. élősulyra 5 kg.-ot szintén szívesen fogyasztanak s azt jól megemésztik.

Összefoglalás: 1. A sörgyári élesztőhulladékot felfőzés és 24 órai állás után minden fajú háziállat szívesen fogyasztja. 1000 kg. élősulyra lovaknak 4 kg., tehéneknek 10 kg., juhoknak 5 kg., sertéseknek 10 kg. minden aggodalom nélkül adható.

2. Keményítőértéke szárazanyagának 80%-ával ér fel.

3. A tejelő állatok keményítőértéke és fehérjetartalma arányában táplálja.

A kísérlet gyakorlati részének adatait Farkas Árpád s.-tanár és Bauer Ervin gyakornok gyűjtötték össze; a vegyi elemzéseket Gaál László tanársegéd végezte; alulírt referens készítette a kísérlet tervét, valamint ő végezte a kihasználási kísérletet is.

(Kolozsvár.)

Schandl József dr.,
gazd. akad. tanár.

A gazdaságnak és az érdekelt tőketulajdonosoknak tiszta jövedelme.

A mezőgazdasági üzemből egy bizonyos tőke fekszik s a gazdálkodásnak egyetlen elfogadható célja az, hogy ezt a befektetett tőkét a lehető legjobban kamatoztassa. Ez a tőkekamatozás nem más, mint a tiszta jövedelem, amelyet — ha az egy bizonyos százaléknál magasabb — ketté szokás választani s egyik része nevezetük tulajdonképpen tőkekamatnak, a másik vállalati nyereségnek.

A tiszta jövedelem kiszámítására meglehetősen megbízható módszer áll rendelkezésünkre. Nincs különösebb akadálya annak sem, hogy ezen tiszta jövedelem a tőkére vonatkoztatva százalékokban kifejeztessék. miután a befektetett tőke nagyságának megállapítása meglehetősen pontossággal elvégezhető.

Mindennek dacára a ma szokásos tisztajövedelemszámítás nincsen egységes alapokra fektetve és szerény nézetem szerint hibásan végeztetik. Tiszta jövedelem kiszámításánál ugyanis csak azt szokás mondani, hogy az az éveleji nettó vagyonra vonatkoztatandó, hogy azonban mi a nettó vagyon, az különbözőképpen értelmezhető.

Hogy példával világítsam meg a dolgot, tegyük fel, hogy X. 500,000 K. befektetéssel gazdálkodik, mely mind az övé. Évi tiszta jövedelme 30,000 K., mely a saját tulajdonát képező 500,000 K. befektetett tőke 6%-nak felel meg. Ebből 5% = 25,000 K. tőkekamat, 1% = 5000 K. vállalalkozói nyereség.

Ha egy gazdaságba részvénytársasági alapon többen adják össze az 500,000 K.-t, úgy az eset ugyanaz, azzal a különbséggel, hogy a tiszta jövedelmet a részvények arányában osztják szét s mindenki befektetett tőkéje alapján részesedik a tőkekamatból is és a vállalkozói nyereségből is.

Ha azonban az előbb említett X. csak 400,000 korona tőkével rendelkezik, úgy kénytelen 100,000

koronát kölcsön venni s ez esetben a tiszta jövedelem a kölcsön vett tőke kamata leszámítása után fennmaradt összeg. Az előbbi esetet véve fel, a 30,000 koronából levonandó 5000 korona — a kölcsön vett tőke kamata — s a maradék 25,000 korona adja X-nek és a gazdaságnak a tiszta jövedelmét, mely az X. befektetett tőkéjének 6 25/100-át teszi ki.

Hasonló az eset, ha X. nem kölcsönt vesz fel, hanem gazdasága egy részét haszonherbe bírja. Feltéve, hogy 4000 korona haszonbért fizet, ez a 30,000 koronából leütve adja a gazdaság tiszta jövedelmét, mely az X. tulajdonat képező tőke 6 5/100-os kamatozásának felel meg.

A felhozott példák világosan kitűnik, hogy ugyanazon gazdaság tiszta jövedelme s a befektetett tőke kamatozása más és más lehet ugyanazon esélyek mellett is, ha a befektetett tőke nem egyenlő természetű.

A tőke természetét illetőleg 2 eshetőség van:

a) Az összes tőke egy vagy több olyan ember tulajdona, kik a vállalat kockázatában részt vesznek.

b) Az összes tőke, vagy annak egy része oly egyen, illetve egyének tulajdona, akik a gazdaság kockázatát nem vállalják.

Az emondott példák az áhmozható ki, hogy a tiszta jövedelem csakis a gazdaságban fekvő azon tőkek után számítható, melyek a kockázatot viselik, míg azon tőkek kamata, mely rizikótól ment, nem számítható a tiszta jövedelemhez.

Ha azonban ezt elfogadjuk, előáll a kérdés, hogy mi lesz a tiszta jövedelem, ha X. gazdaságát kiadja fix adminisztrációra s a fix adminisztrációtól 25,000 korona bevizsgálást kér? Mivel X. 500,000 K. tőkéje után a kockázatot nem viseli, az előbbi esélyt véve fel, a 30,000 koronából levonandó a 25,000 korona és marad 5000 kor. tiszta jövedelem, mely a fix adminisztrátor 0 befektetett tőkéjének kamata és vállalkozói nyeresége.

Az előbb 30,000 koronát képező tiszta jövedelem a jelen esetben tehát, pedig az esélyek ugyanazok, leszálított 5000 koronára s abban tőkekamat egyáltalán nincsen, hanem az összes vállalkozói nyereség.

Mielőtt tovább mennénk, próbáljuk meghatározni, hogy mi a gazdaság? Hensch szerint „egy, vagy jogi vagy fizikai személy tulajdonat képező összefüggő, vagy összetartozó területekből álló, termelésre alkalmas földterület, a rajta előforduló telkesítésekkel és épületekkel, a vele kapcsolatos jogi tartozékokkal, földbirtoknak; a teljesen felszerelt földbirtok pedig gazdaságnak mondatik.

Ennek a meghatározásnak a helyességéről sokat lehetne vitázni, de az feltétlenül elfogadható befőle, hogy a gazdaságban fekvő vagyon lehet több ember tulajdona is s hogy a gazdaságnál a telkeknek bizonyos összetartozandósága megkivántatik, azért, hogy az egy közvetlen vezető által vezethető legyen. Amidőn tehát X. 400,000 korona értékű tőkéjéhez meg egy bizonyos földterületet, mint bérletet csatol, úgy a gazdaság kifejezés az egész területre s az összes tőkére értendő, nem pedig csak az X. tulajdonat képező 400,000 K. értékű tőkére.

Nem szabad tehát a gazdaság tiszta jövedelmét, az értékelte tőketulajdonos tiszta jövedelmét minden esetben egy kalap alá vonni. A gazdaság, amely egy vagy több egyen felszerelt birtoka, hoz egy bizonyos tiszta jövedelmet, tekintet nélkül arra, hogy hany embernek milyen természetű tőkéje fekszik abban, csak a jövedelemnek a felosztása más és más a tőketulajdonosok között, aszerint, amint az illető tőkéje a kockázatot viseli, avagy nem.

Amíg tehát abban az esetben, midőn X. a saját 500,000 koronáját fekteti be és kölcsönt nem vesz, igénybe a 30,000 K. tiszta jövedelemből 25,000 K. tőkekamat és 5000 K. vállalkozói nyereség illeti meg, addig, ha 100,000 koronát kölcsön vesz, a 30,000 K. tiszta jövedelemből 5000 K. a kölcsönadó tőkekamata, 20,000 K. X. által befektetett tőke kamata, 5000 K. pedig

X. vállalati nyeresége, amely teljes összegében azért illeti őt, mert a kölcsönvett összeg után is vállalta a rizikót.

Ha X. egy bérlettel egészíti ki a gazdaságát, s így lesz a befektetett tőke 500,000 K., a tiszta jövedelem pedig 30,000 K., ez esetben a tiszta jövedelemből — a már emlitett esetet véve alapul — a bérbeadó 4000 K. tőkekamatot kap, míg X. a saját tőkéje után tőkekamatot s az összes befektetett tőke után vállalkozói nyereséget fog élvezni.

Ha pedig X. fixadminisztrációba adja ki gazdaságát, úgy — mindig egyenlő esélyeket feltételezve — szintén 30,000 K. tiszta jövedelmét hoz, melyből X. 500,000 K. befektetett tőke kamatára tarthat igényt, míg a fixadminisztrátor tőkekamat emén semmit nem igényelhet, miután tőket nem fektetett be, de igenis igényelheti az összes 5000 K. vállalkozói nyereséget, mert hisz az egész tőke kockázatát vállalta.

A gazdaság tiszta jövedelmét tehát, mely a tőketulajdonosok számától, a befektetett tőke természetétől teljesen független, sohasem szabad másra, mint a gazdaságba befektetett összes tőkére vonatkoztatni s tiszta jövedelemnek kell venni minden tőkekamatot is. A tiszta jövedelem elosztásánál lehet arról szó, hogy az a tőketulajdonos, aki a rizikót nem vállalja, csak a tőkekamatra tarthat igényt, míg, aki a saját avagy idegen — a gazdaságban fekvő — tőkéért a rizikót vállalja, vállalkozói nyereségre is van igénye.

Hogy ez így van, arról még jobban meggyőződhetünk, ha felteszszük, hogy az előbbi gazdaság veszteséggel dolgozik.

Tegyük fel, hogy ez a veszteség 30,000 K. Ha az összes tőke X-é s ő vállalja a rizikót, akkor ugyebár 30,000 K. vesztesége s tőkéjének 6 1/100-os mínusa állott elő.

Ha azonban X. 100,000 K.-t kölcsön utján fektetett be, úgy a hibás számítási mód szerint X-nek a kölcsön után meg 5000 K. kamatot kell fizetni s így a veszteség 35,000 K.-ra emelkedne. S tenyleg 35,000 K. veszteségről lehet is beszélni, azonban ez nem a gazdaság vesztesége, hanem X-é, míg a másik tőketulajdonos 5000 K. tőkekamatot kap, miután a rizikót nem vállalta. X. veszített 35,000 K.-t, a kölcsönadó kapott 5000 K.-t, a gazdaság vesztesége tehát 30,000 K.

Ha ezen — matematikailag egyedül helyes — és a gyakorlatban is alkalmazható számítási módot elfogadjuk, ez esetben a ma divó módszertől eltérő lesz a vagyon megállapításának és a befektetett tőke kamatozásának kiszámítási módja.

Ormány szerint: „A vagyon összehasonlítása a teherrel adja a tiszta (netto) vagyont az év végén”.

A vagyonhoz sorolandó:

1. Földbirtok értéke. 2. Épületek értéke. 3. Gep és eszközök értéke. 4. Elvevett tárgyak értéke. 5. Termények és anyagok. 6. Penzmaradvány. 7. Jelen évi követelések.

A teherhez sorolandó: 1. Ki nem egyenlített számlák. 2. Adósság.

Az a kérdés most már, hogyha az itt felsorolt vagyonértékeket megfelelőleg összegezzük s a vagyonból levonjuk a terhet, mi fele tiszta, illetve netto vagyont kapunk? A gazdaságban fekvő vagyont csak abban az esetben kapjuk meg, ha terher nincs a gazdaságon, mert ha terher van rajta, akkor az így kimutatott nettó vagyon nem a gazdaságban fekvő tőkek értékét fogja adni, hanem X-nek vagy Y-nak a gazdaságban fekvő vagyonát. Ha pl. egy gazdaságban év végén a terher tekintetbevétele nélkül 500,000 korona tőke fekszik, de 100,000 korona tőke kölcsön utján nyert fedezetet, akkor itt 3 nettó vagyon van. X-nek 400,000 korona, Y-nak (rendesen bank) 100,000 korona s a gazdaságnak 500,000 korona. Miután pedig már emlitetük, hogy a gazdaságra meleges, hogy a vagyon X-é, avagy Y-é, a fontos az, hogy a gazdaságban fekvő tőke kamatozzék, a jelen esetben tehát a gazdaságban fekvő vagyont

kell keresnünk s ezt úgy kapjuk meg, ha a terhet nem vesszszük figyelembe.

Ormány a tételt tehát oda módosíthatjuk, hogy a gazdaságban fekvő vagyon értékét a földbirtok és a felszerelés értéke adja a terher figyelembe vétele nélkül, míg az egyes tőketulajdonos, az illető gazdaságban fekvő vagyona értékét úgy kapja meg, ha a gazdaságban fekvő összes vagyonértékből levonja a többi érdekelt tőketulajdonosok vagyonértékét.

Egy megvitatandó dolog volna még hátra, hogy a gazdaságban fekvő vagyon felvételkor a követeléseket tekintetbe vegyük-e? Ha pl. december 20-án 1000 koronáért eladok egy birkát, de azért csak a következő év január 15-én fizetnek, kérdés, hogy benne szerepelhet ez az ezer korona, mint követelés a gazdaságban fekvő évvégi, illetve következő éveleji vagyonban? Szereny nezetem szerint igen, mert itt tulajdonképpen vagyonsökkenés nincs, miután azon körülmény, hogy valaki a gazdaságban fekvő vagyon felvételé után 10—15 nappal később juttat ellenérték gyanánt egy bizonyos összeget rendelkezésünkre, olykép minősíthető, mintha a vagyon felbecsülésekor ez a vagyonérték a gazdaságban lelt volna. De sőt abban az esetben is a vagyonhoz lesz az sorolandó, ha csak hosszabb idő múlva fizeti meg az adós a tartozását, miután, ha az adósság után kamatot fizet, úgy a gazdaság jövedelméhez ez a kölcsönadott tőke is hozzájárul, ha pedig nem fizet kamatot, úgy feltehető, hogy az eladási ár oly magasan volt megszabva, hogy abban a kamat is bennfoglaltatik. Felesleges is talán hangsúlyoznom, hogy itt csak a gazdaság követeléséről lehet szó, nem pedig egy vagy több érdekelt tőketulajdonosnak a gazdaságtól független egyéb hitelezéseiről.

A vagyon- és a tiszta jövedelmi mérlegnek ez alapokon való elkészítése sokkal tisztább képet fog nyújtani, mint a jelenleg divó rendszer. Érthetőbb és elfogadhatóbb lesz ez a mérleg, mert az egy, ugyanazon kezelesben levő egész egységre fog vonatkozni s megjelenőni azokat a körülményeket, amelyek mellett a kimutatott jövedelem elérhető. Ma pl. a jövedelmi mérleg nem mutatja ki, hogy egy gazdaság x korona jövedelmét azért ért el, mert területeket bérlet s így helyes arányokat hozott a gazdaságba. Ez a jövőben eiesnek, mert az új rendszer kimutatja, hogy a tőketulajdonosok kimutatott tiszta jövedelme csakis a befektetett tőkének olyan csoportosulása által remélhető, amint azok a gazdaságba befektetve vannak, míhelyt azonban egy tőkecsoport (bérlet föld, kölcsönvett pénz) a gazdaságból elvonatik, a visszamaradó tőkek jövedelme is nagy változást fog szenvedni. (Károlysvár.) Jászberényi András.

(Folyt. köv.)

Ponyvák és egyéb szövetek impregnálása.

A ponyvák vízhatlanná tétele impregnálás által történik. A használat folytán az impregnáló anyagok lassanként tekopnak és kimosódnak a ponyvából és így elveszti a ponyva vízhatlanságát. Hozzájárul még ehhez, hogy a megsérült ponyvát gyakran impregnálatlan szákvaszonnal toltozzák. Az ily régi, vízhatlanságukat veszített ponyvák, épp úgy, mint új, meg nem impregnált ponyvák a következőkben ismertetett módokon olcsón és egyszerűen hazijár is impregnálhatók.

A legolcsóbb, legegyszerűbb és különösen új ponyvák impregnálására a legcélszerűbb eljárás a következő: 250 liter vízben feloldunk 50 kg. fekete szappant és beáztatjuk az impregnálandó ponyvát, hogy a szappanoldattal jól teleszivizs magát. Egy másik edényben 250 liter vízben 50 kg. rezgálicot oldunk fel és a szappanoldatból kivett és kissé megszáradt ponyvát ebben is megmártogatjuk, azután kiterítve száradni hagyjuk.

Régi ponyvák javítására, különösen, ha csak egyes foltok vízmentesítendőek, célszerűbb a

Következő eljárás: Bemázoljuk a ponyva egyik oldalát lenolajjal, egy kemény sörteecettel jól eldörzsölve. A mázolás 8 napi száradás után a ponyva másik oldalán megismételhetjük. A lenolajban egy kevés festéket jól eldörzsölve metszesszerű színűre impregnálhatunk. Ezzel, valamint a még következőkben ismertetett eljárásokkal ruhaneműk (kötények, köpenyek) és tökéletesen vízmentesíthetők. Erre a célra legalkalmasabb a különféle anyagokkal cserzett enyvel való impregnálás. Például a következő: 1 kg. zselatint vízbe áztatunk és feloldjuk 20 liter forró vízben. Közvetlen használat előtt még 20 gr. káliumbikromátot is adunk hozzá jól elkeverve. Az impregnálandó szövetet az oldatban jól megmártogatva és lecsöpögtetve megszáritjuk. A cserzés történetét timsóval is, pl. a következőképpen: 20 liter forró vízben feloldunk 70 deka zselatint, ugyanannyi jó házi szappant és 1 kg. timsót. A még meleg (de nem forró) oldatban jól átítatott szövetet száradás után tiszta vízzel leöblítjük.

Impregnálásra legalkalmasabb a sűrű növényi kender- vagy pamutvászon. Számítani kell azzal, hogy impregnálás által a szövetek vastagabbak és sokkal nehezebbek lesznek. Az impregnálás által a szövetek tartóssága is fokozódik, különösen a szuperfoszfátsókaké, melyeket vagy az ismeretett módon lenolajjal, vagy még olcsóbban, hig enyveloldatban elkevert kréppal impregnálhatunk. Használt zsákok természetesen előbb kimosandók.

Nedvességnek kitett szövetek vagy kötelek tartóssága fokozható még (vizhatlannatétel nélkül) 20 liter vízben feloldott 1 kg. káliumbikromát vagy ehelyett ugyanannyi rézgalicoldatban egy napig való áztatással.
(Készthely.) *Kund Ele.*

Lesz-e a jövő évben elegendő kenyér?

(Folytatás.)

a) **Duna jobbpartja:** A *Mosonvármegyei Gazdasági Egyesület* közlése szerint késéssel bár, de befejezték az őszi vetést. Az átlagos őszi vetés ez évben is megvan.

Az egyesület ez évben különösen érdemes munkát fejtett ki a műtrágyázás terjesztése terén, aminek eredménye az, hogy az egyesület ez évben 90 vagon műtrágyát osztott szét a tagjai körében, ami a vármegye kis terjedelmét tekintve, igen szép eredménynek mondható. A műtrágyázás a háborus gabonárák mellett különösen meghálálja a költségeket.

b) **Duna-Tisza köze:** A *Pestpilisoltikiskunvármegyei Gazdasági Egyesület* azt írja, hogy Pest vármegyében az egyesület és a vármegyei közigazgatás felhívására a betakarítási munkák több helyen közösen és vállalt egyetértéssel történtek, ami az őszi munkára is befolyással volt. Az őszi vetési munkálatokat egyes helyeken a hadbavonultak vagy fogat nélküli maradottak földjén társadalmi és hatósági rendelkezés következtében közösen vagy bizonyos megállapított díjért végezték el. A megfogyatkozott munkaerőn kívül az esős időjárás is késleltette a vetési munkáit. Bár teljesen tiszta képet még nem lehet adni, mivel ez évben a gazdák, amíg csak lehet, vetnek, annyi azonban mégis megállapítható, hogy egyes helyektől eltekintve, nem sokkal vagy talán nem is lesz kevesebb őszi vetés, mint amennyi a múltban szokott lenni.

Több járásban az egérférgetés jelentékeny. Ezért az egérférgetés elrendeltetett. Az eddigi irtási eredményekkel meg vannak elégedve.

c) **Tisza jobbpartja:** A *Szepesvármegyei Gazdasági Egyesület* arról értesít, hogy fő őszi ábonájának, az őszi rozsok vetését elég sok nehézséggel és késéssel, de már befejezték. Az átlagos rozsvetésnek azonban mintegy 20% a hiánya. Az őszi buza termelése Szepes vármegyében jelentőséggel nem bír.

Aggodalommal tekintenek azonban a szepesi gazdák a jövő tavasz elébe, mivel az erősen

megfogyatkozott kézi- és igáserővel, a Felvidék rövid tavaszi vetési időszakában nehéz lesz a tavaszinak szánt összes területet bevetni. Ennek a veszélynek elhárítása végett, az egyesület véleménye szerint, nem kellene Szepes vármegyéből több lovat vagy fogatot hadiszolgáltatás céljából bevonni.

Véleményünk szerint a kormány különös gondoskodására szorulnak a haterőhöz közel fekvő vármegyék, amelyekben hosszabb vagy rövidebb ideig nagyszámú katonaság táborozott, hogy munkaerő vagy vetőmaghiány miatt, ezekben a mezőgazdasági termelés a tavasszal fenn ne akadjon.

A gazdaközönség köréből.

A háboru terhelnek könnyítése.

Hazafiai kötelességnek tartom és készséggel meg is teszem, hogy a hadikölesékre pénzügyi tehetségen szerint áldozzak, nem zúgolodom, hogy legjobb lovaikat elvitték hadicélokra és most valamennyi lófogatot összeirtak szekerzésre, de azt méltan megkívánom, hogy a terhet egyik úgy viselje széles Magyarországon, mint a másik. Hol van itt az igazság? Vastól minden ló és fogat el van vevve és szolgáltatásra beállítva, míg más megyékben, pl. Csanádban, Csongrádban és több alföldi megyében egy lovat vagy egy fogatot sem vettek el mai napig.

A mi gazdaságainkat tönkreteszik, holott, ha a teher egyaránt lenne elosztva, elviselhető lenne. Nem tartozik ugyan ehhez a kérdéshez, de igen sok szó esett közönlünk arról, hogy boldogult Erzsébet királyné emléké zobrara milliókat gyűjtöttek, nem lehetne-e azoknak a szobornyi költségeiből fennmaradó részét vagy a Vöröskeresztnek adományozni, vagy legalább hadikölesőnként jegyezni?

(Uran-Ujfalú)

Okolicsányi Dénes.

Vámörlet.

Az idei nagy terményárak mellett igen jó lenne a hatóságoknak foglalkozni azzal, hogy mi történik a vidéki gőzmalomokban, ahol vámörlettel foglalkoznak.

Néhány évvel ezelőtt, mikor még 16-20 K. volt a buza ára, tengeri 10-12 K., 10%-ért végezték az örletést és még olyan helyeken, ahol nem tudták az örletendő mennyiséget egymás közt jól felosztani, versenyeztek és 6-8%-ért szivesen öröltek.

Ma, amikor a vidéken 46-50 K. a buza ára, tengeri 26 K., ugyancsak 10%, szitalással 12%-ért örölnek, pedig a tüzelőanyag ára ennyire nem emelkedett, sőt a malomipar annyira fejlődött, hogy ma aránylag olcsóbb a liszt előállítási költsége.

Törvényesen kellene megállapítani, mennyiért öröljenek a népek és ami helyesebb volna, csak pénzért.

Ideje volna már mindenütt szövetkezeti malmokat létesíteni, esetleg a meglévőket átalakítani, ilyen szövetkezeti malom van is néhány helyen és igen szépen boldogulnak és a jólétet emelik, mert az világos, hogy csak a szövetkezetek által boldogulhat mindenki. Sajnos, nálunk erre kevésbé van ember, ki közérdekből is tenne valamit, ilyen malmok létesítéséhez alig kellene valami befektetés, néhány év alatt teljesen kifizetné magát és minden szövetkezeti tag évenként sokat megtakaríthatna magának.

(Kökényesd.)

Roseth József.

VEGYESEK.

Mai számunk tartalma:	Oldal
Az OMGE. közleményei	2649
Egyről-másról	2650
Állami köpinécék	2653
A korai burgonya termelése	2654
Visszaemlékezés a belga mezőgazdaságra	2655

Őszi, téli és tavaszi teendőink a mező pockok ellen	2656
A sörlelesztőhulladék takarmányértéke	2658
A gazdaságnak és az érdekelteket tulajdonosoknak tiszta jövedelme	2659
Ponyvák és egyéb szövetek impregnálása	2660
Lesz-e a jövő évben elegendő kenyér?	2661
A gazdaközönség köréből	2661
Vegyesek	2661

Dr. F. Waterstradt professzor †. — Mai számunk melléklete. — Szerkesztői átvétel. — Mezőgazdasági egyesület. — Bevétel. — Hazaság. — Hősi halál. — Az Aradvármegyei Gazdasági Egyesület. — A Temesvármegyei Gazdasági Egyesület. — A Vasvármegyei Gazdasági Egyesület. — A Zala vármegyei Gazdasági Egyesület. — Bort a katonaságnak. — Bikavásárlás Svájcban és Tirolból. — A Magyar Mezőgazdák Szövetsége. — Sörtörköly. — A teherv lovak a háborúban. — A jövő évi termés védelme. — Az adózás és a háború. — A zólyomi marhavásárok. — Új marhavarakodó állomások

Kereskedelem, tőzsde	2662
Szerkesztői üzenetek	2663

Dr. F. Waterstradt professzor †.

A hohenneimi egyetem üzemtani tanszékének tudós tanára *Waterstradt Ferenc* dr. október 24-én *Ypernél* 42 éves korában hősi halált halt. Önként jelentkezett katonai szolgálatra és tanítványával együtt sietett hazája védelmére. *Waterstradt dr.* halálával a mezőgazdasági üzemi tudományoknak egyik legeredetibb és legkiválóbb művelője veszett el, aki az üzemtan tudományos továbbfejlesztésére egyedül a való életnek útmutatásait, a létező gazdaságok számtartásából levonható következtetéseket tartotta alkalmasnak. Nyolc évi gyakorlati gazdálkodás után elvégezte a berlini mezőgazdasági főiskolát s a mezőgazdaság tudományos művelésére adta magát. A mezőgazdasági üzemtan iránt érzett vonalmát követve 1903-ban a D. L. G. számtartási osztályának tisztviselője lett, ahol a számtartási osztály tudományos feladatainak megoldásával foglalkozott. 1906-ban meghívásra a treslaui egyetem mezőgazdasági intézetében az üzemtan rendkívüli tanára lett, ahol mint *Aerelle* utódja 1913-ig óriási irodalmi munkásságot fejtett ki, amelylyel nevét a tudományos világban általánosan ismertté tette.

Tanulmányainak nagy része a „Mitteilungen der landwirtschaftlichen Institute in Breslau” és a „Thünen-Archiv” című folyóiratokban jelent meg, mely többinél ő is egyik szerkesztője volt. Legnagyobb munkája az 1912. évben megjelent „Lehrbuch der Betriebslehre”, melyben az eddigi tanulmányainak eredményeit összegezte és a mezőgazdasági üzemtanak egészen új irányt jelölt meg.

Strebelt hohenneimi üzemtani professzor nyugalomba vonulása után 1913-ban *Waterstradt dr.*-t hívták meg a megüresedett hohenneimi tanszékére. Ezzel az új állásával régi vágya teljesült. A hohenneimi mezőgazdasági főiskolával kapcsolatos gazdaságnak a vezetője is lett, amelyet ő üzemtani kísérleti állomás gyanánt használt. *Waterstradt dr.* a mezőgazdasági üzemtani kísérleti állomások szükségét folyton hangsúlyozta és csodálkozását fejezte ki azon, hogy a mezőgazdasági technika minden egyes részletről a hohenneimi kísérleti állomásokat létesítenek s ami a legfontosabb, a jövedelmező gazdálkodás tanulmányozására szükséges üzemtani kísérleti állomásokra nem áldoznak.

Waterstradt dr. halála egy egész, mert munkás és eredményes életnek dicső befejezése volt. Halálával azonban a mezőgazdasági üzemi tudományokat nagy veszteség érte. Vajha nagyszámú, lelkes tanítványai közül akadna a kiváló mesternek méltó követője.

Mai számunk melléklete. Lapunkhoz mellékeljük a „Nem etközi Mezőgazdasági Intezet Közleményei” III. évfolyamának 17. számát, amelynek változatos tartalmára ezenel felhívjuk olvasóink szíves figyelmét.

Szerkesztőváltás. Az egyesületi tanács, mint lapfelügyelő-bizottság f. hó 18-iki gyűlésén igazgató javaslatára úgy intézkedett, hogy *Buday* Barna szerkesztőtítkár tényleges katonai szolgálata tartamára ideiglenesen *Szilassy* Zoltán szövetségi titkárra, lapunk tizenégy éven át volt szerkesztőjére ruházta a „Köztelek” és „Magyar Földműves” lapok felelős szerkesztői tisztét.

Mezőgazdasági egyetem. A gazdatársadalom régi kívánsága, a főiskolai rangú mezőgazdasági szakoktatás immár valóra vált. A magyaróvári gazdasági akadémián az első év már ez évben is egyetemi jelleggel bír. A jogi szakismereket *Erekly* István dr., a pozsonyi egyetem tanára adja elő. Ezzel megkezdődött a magyar mezőgazdasági egyetem kialakulása. Kívánjuk, hogy legyen ez a nagyjelentőségű kulturális alkotás a jövő virágzó magyar mezőgazdaság záloga.

A pozsonyi egyetem és a magyaróvári gazdasági akadémia együttműködésének megkezdése alkalmával a magyaróvári gazdasági akadémiai igazgató a következő feliratot küldte a földművelésügyi kormánynak:

Ghillány Imre báró földművelésügyi miniszter
ur Oexelenciájának

Budapest.

A 110.000. számú magas rendeletre tisztelettel bejelentem, hogy a mai napon *Erekly* István pozsonyi egyetemi tanár előadásait akadémiánkon megkezdette. Negyvenegy elsőéves hallgatónk közül harmincnyegen jelentkeztek órásra.

Mély hálával köszöntjük ez alkalommal Nagyméltóságodat, mint a magyar gazdaközönség régi vágyának és aspirációinak megvalósítóját. Kétszeres értékkel bír reánk, hogy a pozsonyi egyetem és akadémiánk között az összeköttetés a mai nehéz viszonyok között is megtörténik, mert a háborúnak szerencsés befejezésével fokozottabb mértékben lesz szüksége az országnak gazdajogászokra.

Ujhelyi Imre igazgató.

Bevonulás. *Fabricsius* Endre, a GEOSz. másodtitkára, mint azt már jelentettük, népfelkelőnkéntes gyanánt bevonult a budapesti I. honvédtábori ágyuzezredhez. Amidőn katonai szolgálata tartamára tőle is, mint egymásutól immár annyi kedves kartársunktól, baráti kézzorítással és a legmelegebb üdvözléssel bucsút veszünk, egyúttal tudatjuk, hogy ideiglenesen a „Gazdatársadalmi mozgalmak” című rovatba szánt közleményeket maga a szerkesztőség fogja feldolgozni s ennél fogva kérjük ezentúl azoknak nem *Fabricsius* Endre titkár neve alatt, hanem a szerkesztőség címére való küldését.

Házasság. *Bányász* László dr., a „Magyar Dohányosság” szerkesztő tulajdonosa, pénzügyi titkár és budapesti kereskedelmi akadémiai tanár folyó év november hó 17-én házasságot kötött *Szlovicsk* Margit festőművészennel Budapesten. Mi is sok boldogságot kívánunk az új párnak.

Hősi halál. *Moni* Andor tartalékos tiszt, az OMGE. tagja, a galíciai harcúterén hősi halált halt.

Az Aradvármegyei Gazdasági Egyesület részint most megjelent hivatalos lapja, részint pedig a kötelekbe tartozó községi gazdakörök-höz intézett lelkeshangú körlevélben hívta fel a vármegye gazdaközönségét a *hadikölesönhöz* való hozzájárulásra s maga az egyesület is vásárolt hadikölesönkötvényeket. *Az Arad-hegylajai Szőlősgazdák Egyesülete* pedig egész alaptőkéjét, ami 1200 koronát tesz ki, hadikölesönkötvényekbe fektette bele.

A Temesvármegyei Gazdasági Egyesület ugyanis mint Temes vármegye Mezőgazdasági Bizottsága f. hó 19-én *Csiki* Gyula elnöklele alatt tartott igazgatóválasztmányi gyűlésén tudomásul vette a m. kir. földművelésügyi miniszternek leíratát a téli idej háziipari tanfolyamok és népies gazdasági előadások beszüntetése tárgyában, valamint a műtrágyázás terjesztésére enge-

délyezett államsegélynek a jövő évben leendő felhasználására vonatkozó beleegyezését. *Csiki* Gyula elnök javaslatára az egyesület 20.000 K. hadikölesönt jegyzett. A lótenyésztési bizottsági elnöknek *Gyika* Elemérnek betegsége tartamára helyettese *Vargics* Imre alelnök lett. Az OMGE. ugyanis mint a *Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége* decemberi nagygyűlésén az egyesületet *Csiki* Gyula elnök, *Beniczky* György dr. alelnök, *Niameseny* Mihály dr. és *Sztojánovits* Iván báró igazgatóválasztmányi tagok és *Bászel* Elek titkár fogják képviselni.

A Vasmegyei Gazdasági Egyesület folyó hó 6-án tartott *állattenyésztési szakosztályi ülésében* a vármegye alispánjának átírata folytán behatóan tárgyalta a földművelésügyi miniszternek az *üszörborjuk és hasas tehenek levágását tiltó rendeletét* és azt a határozatot hozta, hogy az állattenyésztés érdekeinek megvédekezésében a lehetőséghez képest minden gazdának részt kell venni, tehát a lefejtő gazdaságok is, amelyek az állattenyésztés érdekeit sohasem szolgálták, csak feltétlenül indokolt esetben és korlátozott mérvben részesíthetők kedvezményben. Ennél fogva az egyesület azt javasolja a vármegye alispánjának, hogy a lefejtő gazdaságoknak csak a tenyésztésre nem alkalmas üszörborjuk levágásra való eladására adjon engedélyt, amit felelőség terhe mellett minden egyes esetben az illetékes községi előjárónak kell igazolnia. A lefejtő gazdaságok jelentek be, hogy mennyi tehenet tartanak állandóan és mennyi üszörborjut szándékoznak eladni. Az ugynevezett cselédmarhától származó üszörborjuk levágásra való eladása minden körülmények között engedélyezendő, azonban a községi előjárók az ilyen borjuk járataira felelőség terhe mellett tartoznak reávezetni, hogy „cselédmarhától származó borju levágásra eladható”. Az Ausztriába szánt üszörborjuknak szállítása, habár tenyésztésre vannak szánva, ne legyen engedélyezhető, mert mindazon üszörborjuk, amelyek az ország határain túlra kerülnek, a hazai állattenyésztésre nézve elveszetteknek tekintendők. Ha tenyésztési célokra más vármegyékbe akarnak üszörborjukat szállítani, azoknak az elszállítása is csak abban az esetben legyen engedélyezhető, ha hitelt érdemlő módon azon község előjárósága által, ahová az üszörborjuk szállítása történik, igazolva van, hogy az illető, aki az üszöket átveszi, tényleg tenyésztő. Hogy az ország állattenyésztési érdekeinek megvédelmezésére irányuló munka valóban eredményre is vezessen, kívánatos volna, hogy az összes törvényhatóságok egyöntetűleg járjanak el, ennél fogva a szakosztály ezen javaslata a vármegye alispánja által a társtörvényhatóságokkal közlendő lesz. Tekintve a nyugati fajta fejlődését, a hároméves korhatár két évre volna leszállítandó. Végül elhatározta a szakosztály, hogy a jövő év tavaszán a szokásos módon a bikavásárt megtartja és az összes előmunkálatok teljesítésével *Balhausser* Ötő kir. gazdasági felügyelőt és *Rösler* Károly igazgató-titkárt megbizza.

A Zalavármegyei Gazdasági Egyesület folyó hó 22-én *Hertelendy* Ferenc főrendiházi tag, egyesületi elnök elnöklele alatt tartotta meg rendes őszi közgyűlését. A közgyűlés legfőbb tárgya a hadikölesön jegyzésére vonatkozó határozat volt. Az elnök indítványára elhatározta a közgyűlés, hogy az egyesület készpénzvagonából 50.000 koronát, az alapokból 2000 koronát jegyez a hadikölesön céljaira s azt készpénzben befizeti. Az 1915. évi működési programra vonatkozóan elhatározta az egyesület, hogy a kései őszi vetések felsegítésére a műtrágyák nagyobb mérvű használatát fogja ajánlani, ennek megvalósíthatása céljából műtrágyákat fog beszerezni s azt kedvezményesen áron kiosztja. Hogy a vetőmag pazarlását megakadályozzák, vetőgépeket fog az egyesület venni s azt kiosztja a már használatban levő vetőgépekhez oly célzattal, hogy a tavasziak vetése a kisgazdánál általánosságban vetőgéppel történjék. A jövőévi aratás és fontosabb mezőgazdasági munkálatok biztosítása céljából

a szükségletet össze fogja írni s ennek és az akkori állapotoknak megfelelően vagy hadifogylok útján, vagy a sorhadbeli katonaság nagyobbarányú szabadságolása útján fog a munkálatok elvégzéséről gondoskodni. Az 1914. évi burgonyatermés hiányának pótlására egészséges vetőgumót fog az egyesület beszerezni s azt a tavasz folyamán kiosztja. Az állattenyésztés érdekeinek előmozdítása céljából — mivel a földművelésügyi kormány az 1915. évben az apaállatok bevásárlásánál kedvezményt nem ad — elhatározta az egyesület, hogy 12, a megyében legalább 800 korona értékkel vásárolt bika után 10—10% ármegtérítést nyújt a községnek és hasonló kedvezményben részesíti a tenyészeknek beszerzését is. A gyümölcsértékesítés kérdésének megoldásán kívül elhatározta az egyesület, hogy állatdíjazásokat is tart, a tenyésztés és igasállatszükségletet összeírja, illetve az eladó állatokat nyilvántartásba veszi. A háziipar, különösen a női háziipar támogatását is tervbe vették. Több folyó ügy elintézése után a program végrehajtására egy szűkebbkörű bizottságot küldött ki az egyesület s a gyűlést bezart.

Bort a katonaságnak. Az a mozgalom, amelyet a gazdatársadalom és a kereskedővilág a földművelésügyi miniszter meleg támogatása mellett abban az irányban megindított, hogy katonaságunk a harcúterén rendszeresen bort kapjon, végre sikerre vezetett. Miként illetékes helyről értesülünk, a hadvezetőségnek az a szándéka, hogy Magyarországból naponként ezer hektoliter vörös bort fog rendelni. Ezt a bort azonban továbbkövetítők mellőzésével vagy közvetlenül a termelőktől, szövetkezetektől és egyéb gazdaszervezetektől, vagy pedig már megfelelő készlettel bíró és jó hírnévnek örvendő borszárművelektől kívánja beszerezni. A bort ősz zergűjtik és minden alkalommal egy-egy 1200 hl-t szállító borvonatot fognak a harcúterre indítani. A borokat a katonaság csakis 1—2 hl-es hordókban veszi át, mert nincs módjában a harcúterén annak fejtésével, elaprózásával foglalkozni. A bornak kifogástalan minőségűnek kell lennie. amiről a földművelésügyi minisztérium meggyőződést fog szerezni és azonkívül lehetőleg sötétszínű legyen. Leghelyesebb, ha mindenki, akinek ilyen bor birtokában van és attól embereséges áron megválni hajlandó, hisz elsőrendű hazafias kötelesség hős fiainkat jó magyar borral ellátni, jelentse azt be vagy a földművelésügyi minisztérium borászati osztályának, vagy az illetékes kerületi szőlészeti felügyelőnek, onnan azután a borszárműveletet meg fogja tudni. A Magyar Mezőgazdák Szövetkezte útján is eladhatjuk borainkat a hadsereg részére. Cél szerű a bejelentéssel egyidejűleg bormintát is beküldeni. Ujbort egyelőre a katonaság részére szállítani nem lehet, mert az a szállítást még nem bírja meg, de már újév után erre is rá fog kerülni a sor, ha az a bor megfelelően lesz kezelve. Azért legcélszerűbb, ha minden termelő, akinek új vörösbora van és azt a katonaságnak akarja juttatni, küldje borát mielőbb az állami közpincék valamelyikébe, ahol azután a bort úgy fogják kezelni, hogy az rövidesen szállítható állapotba kerüljön.

Bikavásárlás Svájból és Tirolból. A Magyar Mezőgazdák Szövetkezetének állattenyésztési osztálya Svájból és Tirolból nagyobb választékban elsőrendű apaállatokat szerezhetne be előnyös feltételek mellett és kéri az érdeklődőket, hogy szükségletüket mielőbb tudassák az állattenyésztési osztállyal (Budapest, V. Alkotmány-utca 29.).

A Magyar Mezőgazdák Szövetkezte nemcsak a háborus jótékony célokra áldozott tekintélyes összeget, hanem a hadikölesönjegyzésből is derekasan részt vett. A szövetkezetnél történt hadikölesönjegyzést a következőkben részletezzük: Magyar Mezőgazdák Szövetkezte és a tisztviselők nyugdíjalapja 200.000, Mestellér János 100.000, Andrányi Péter 10.000, Ébersz Károlyné 30.000, Serbán János 20.000, Serbán Iván dr. 5.000, Góger László 10.000, Rácz Sándor 10.000, Farkas Gábor 4.000, Jeszenszky

Pal 20,000, Machovich Ferenc 3,000, Graf Ferenc 20,000, Péter Hugó 1,000, Csengey Gyula dr. 10,000, Császár Rezső 1,000, Balló Dezső 15,000, Kovács Margit 500, Budai Margit, (Mária-Kongregáció) 600, Mlaker Mária 200, Mária-Lászlóné 8,000, Mária-László 10,000, Konoply Kálmán és neje 2,000, Konoply Kálmán 1,000, Kosinsky Viktor 14,000, Auguszt Irma 200, Gallik Mária 400, Nadas Iona 500, Schrank Berta 500, Kuesera Melanie 1,000, Stumpf József 11,000, Goll Aladár dr. 1,000, Keresay Erzsébet 500, Stommayer Sándorné 100, Molnár Sarolta 100, Dózsa János 600, Besenbék Oszkár 100, Scharf Iona 400, Norgauer Marianna 300, Roksz Jenőné 200, Varady Sándor 10,000, Stoekinger János 10,000, Császár Rezsőné 1,000, Halasz József 1,000, Locke Jenő 300, Szatmáry Vilma 500, Zsitvay Ella 1,300, Vasas Mária 200, Karl Anna 300, Bauer Erzsébet 100, Gonter Teréz 300, Dobránszky Julia 1,000, Udvar Margit 500, Udvary Géza 450, Udvary Judit 400, Warinszky Irén 200, Lassingloutner Teréz 100, Fischer Miklósné 1,000, id. Jeszenszky Pál 400, Döry Frigyes 4,000, Horváth Pál 50,000, Fleischer Gyula 6,000, Glós Barna 1,000, Glós Vilma 8,000, Bresztyenszky Dezső 7,000, Perzel Ferencné 1,000, Matócsy Károly 7,500, Hoffer Sándor 10,000, Tiszti Lajos dr. 1,000, Muzsik Lajos 36,000, Sándor Mihály 400, Polgár József 1,000, Mária István 5,000, Eörssy Ferenc 1,000, Székely József 5,000, Harsány György 100, Harsány Oszkár és neje 2,000, Benedeczky József 100, Károlyi Endre 4,000, Károlyi Alice 3,000, Károlyi Valéria 3,000, Vadász Gizella 3,100, Vadász Arthur 1,000, Vadász Lili 500, Farkas László és Farkas Ferenc 40,000, Farkas Ferencné 10,000, Jeszenszky Pálné 10,000, Jeszenszky Márta 2,500, Jeszenszky Magda 2,500, Tolnay Gedeon 700, Hohmann György 500, Gulácsy Kálmán 10,000, Tinka Gyula 600, Károlyi Endréné 5,000, Sándor Lőrinc 1,500, Krikler Margit 300 K.-at jegyzett. Az összes jegyzés 790,950 K.

Sörtörköly. A „Deutsche Landwirtschaftliche Tierzucht“ 45. számában B. R. de Bruyn dr.-nak (Hoorn-Hollandia) a „Neederlandsch Weekblad voor Zuivelbereidingen Veteelt“-ben megjelent közleménye nyomán a sörtörkölyről, főleg a szárított sörtörkölyről van szó.

Ezerint a friss sörtörköly kiválóan alkalmas tehének és sertések takarmányozására, csak hogy rövid idő alatt föl kell etetni, mivel nagy viztartalmánál fogva gyorsan romlik. A nagy sörtörkölyök éppen azért szárítják a törkölyt, amely ilyen állapotban jól eltartható és feltakarmányozható. Ha a szárítás nem tulságos magas hőmérséklet mellett történik, akkor az emészthetőség ezáltal nem romlik.

A szárított sörtörköly lovak takarmányozására is kiválóan alkalmas, amivel a zabalak felét helyettesíthetjük. Pott dr. szerint az elvont zabmennyiség pótlására kevesebb szárított sörtörkölyre van szükség. 2 1/2 kg. zab helyett elég 2 kg. szárított sörtörkölyt adni.

A lovak nem mindig eszik meg a sörtörkölyt mindjárt kezdetben, azért eleinte csak egy keveset keverjük a szárított sörtörkölyből a lovak abrakja közé és csak fokozatosan szoktassuk rá őket a sörtörkölyre. A szárított sörtörkölynek melázzsal való keveréke szintén alkalmas ugyanolyan súlyú zab helyettesítésére.

A szárított sörtörköly sertések hizlálására is alkalmas. A kísérleti eredmények szerint azonban a sertések nem tudják olyan jól a tápértékét kihasználni, mint a szarvasmarhák.

A telivér lovak a háborúban címmel a múlt hónapban a Kölnische Zeitung igen érdekes megfigyeléseket közölt.

Azok a tisztek, akik versenystállókából származó telivérekkel vonultak hadba, igen elismerőleg nyilatkoznak a telivérek kitartásáról, teljesítőképességéről és igénytelenségéről. Kaiser 19-es huszárcapitány három versenylóval ő maga indult a harcterre, a többi eladta bajtársainak. „A lovak hatheti táborozás alatt löbbönyre zab nélkül, csak zabszalmán, vagy a táblá-

kon még kint levő zabon éltek s amellet jó étvágyal, válogatás nélkül ettek és mindent kibírtak. Egy telivér lovon valóságos élvezet a vágatás árkon-bokron át. Ugyanígy alkalmasnak mutatkozott a telivér a korábbi hadjáratok idején is.

Közvetlenül a tréning alól kikerülő lovak a legjobban beváltak, mint tiszti lovak, a legmostohább ellátás és időjárás mellett is, noha ilyen szolgálatra egyáltalában nem lettek előkészítve. P. Maurobrucher (Krefeld) az Illustrierte Landwirtschaftliche Zeitung 93. számában ehhez azt a megjegyzést fűzi, hogy ezek a tények ugyancsak ellene csefolnak azon körök véleményének, akik mindenütt azt hirdetik, hogy a telivér lo elkenyézett faj, amely csak a leggondosabb istállózásra való. Véleménye szerint ellenkezőleg, a telivér lo az a forrás, amely a nemes felvér-, a katonalótenyésztés állandóan friss, új erőt merít.

A jövővi termés védelme. A háborús állapot kötelességünké teszi, hogy minden lehető megtgyünk a jövővi termés biztosítására és védelmére. Nem elég tehát a földet bevetni, de a várható termést biztosítani is kell, minden bekövetkező károsodás, de főleg jégverés ellen. A gazdaközönségnek e tekintetben az altruisztikusan működő biztosító intézmények minden tekintetben kezébe járnak. Védeni kell az idei készleteket is, a legutóbbi malomjegések szolgálhatnak leginkább intő példaként, hogy a magtarak és az azokban fekvő termények, gazdasági épületek tűz ellen való biztosításának elmulasztása kivált napjainkban nagyon megbosszulhatja magát. A gazdaközönség által létrehozott altruisztikus szervezet a Gazdak Biztosító Szövetkezete a biztosítás ügyét a legteljesebb mértékben népszerűsíteni törekszik. A háború kitörése óta csak fokozódott ennek az intézménynek a jelentősége azáltal is, hogy a szövetkezet most sem emelte a biztosítási díjakat. Ezért bárki most is olcsón igénybe veheti a modern vagyonvédelem jóinak bizonyult eszközeit.

Az adózás és a háború. A Klay Emil dr. budapesti ügyvéd által szerkesztett *Adó- és Helyiügyi Szemle* most megjelent *Hadijüzet* nagy érdekességgel tárgyalja az adózásnak a hadi állapottal összefüggő kiváló fontosságú kérdéseit. A legnagyobb figyelemmel részesei a hadiadó felvetett kérdését, amelyet Hegedüs Lóránt, Eöner Kornél, Glücksthal Samu, Hantos Elemér, Szende Pál és Vas Ferenc tárgyal egy-egy cikkben. Hegedüs Lóránt az új jövedelemadó törvénynek végrehajtását kívánja 20,000 koronás létezőminimummal, Eöner Kornél a lakásadónak megfélelő korrekcióval való behozatalát, Glücksthal Samu a jövedelemadó törvényes behozatalát a földadó régi 25%-os kulcsának visszaállítását sürgeti, Hantos Elemér a hadiadónak jövedelmsági adó jellegét hangsúlyozza, Szende Pál a rendelkezési adó követel 250 millió koronás hozammal, esetleg a potadók kiépítését és fényűzési adók behozatalát, míg Vas Ferenc minden hadiadót elvet és a kölcsönfelvételre tartja az egyetlen helyes eszköznek a hadviselés és hadsegélyezés költségeinek a megszerzésére. Klay Emil dr. a német hadikölcsönről és hadikölcsön-pénztárakról és Lukacs Pál a rosznak a háború miatt az élesztőgyártással való kizárásáról írt. A legújabb adó- és illetékügyi joggyakorlatnak ismertetésén felül a hadi-fizetben a nemzeti és porosz hadikölcsönről a háború folytán keletkezett adóhátralékokról, a török kapitálaiók megszüntetéséről stb. van még szó. A szemle kiadóhivatalában (V. Fark Miksa-utca 7. sz.).

A zólyomi marhavásárok országos híreik a nagy látogatottságuk miatt. A mostani őszi vásárt november 19-én tartották meg, amelynek eredménye az eddigieket is felülhulta. Ugyanis 2000 drb szarvasmarhát és 700 drb lovat hajtottak fel.

Uj marharakodó állomások. A földművelésügyi miniszter a kereskedelmi miniszterrel egyetértőleg Nagykálna, Barsbese—Baracska és Obaj—Hull (Bars vármegye), valamint Sárpilis—Oberek (Tolna vármegye), ugyszintén Turzófalva és Trenésümakó (Trenésen vármegye) állomásokon marharakodó állomást engedélyezett.

Lapunk mai számához esatolva van a Hungaria hadibiztosító pénztár prospektusa, melyre felhívjuk olvasóink szives figyelmét.

Jó könyvek.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület karöltve a „Patria“ irodalmi és nyomdai részvénytársasággal könyvkiadó vállalatot tart fenn, melynek az a célja, hogy a gazdaközönséget jó és olcsó könyvekkel lássa el.

A kiadott könyveket gyakorlati gazdák számára írják olyan kiváló szerzők, akik együtt haladnak az élettel és a tudományal. Különös tekintettel van a vállalat arra is, hogy ne terhelje meg az olvasókat elméletekkel, miért is a szerzők csak azt adják elő, ami az élet tapasztalatain átszűrődött és helyesnek bizonyult. A gyakorlati iránynak és a takarékoság szempontjának betartása teszi lehetővé, hogy a könyvkiadó vállalat feltétlen megfizethetőség mellett könnyen érthető és olcsó könyveket bocsáthat az olvasóközönség rendelkezésére.

Az OMGE. könyvkiadóvállalatában a következő művek jelentek meg:

A „Köztelek Olcsó Könyvtára“ I—VI. évfolyamának 12 füzeté évfolyamonként 6 K. Ormándy János: *Gazd. egyszerű számtartás.* Füzve 12 korona. Kötve 14 korona. Groffits G.: *Gazdasági építész.* Füzve 10 korona, vászonba kötve 12 korona. Ormándy János: *Számtartási napló.* Vászonkötésben 6 K. Ormándy J. — Szilárd Ferenc dr.: *Jövedelemadóról szóló törvény* 8 korona. Campbell H. W. *Okszerű talajművelés.* Magyarra átdolgozta: K. Ruffy Pál, Füzve 3 K. 50 f., vászonkötésben 4 K. 50 f. Pruznovszky Á.: *Dohánytermelés és kezeléstan.* II. kiad. Füzve 2 K., vászonkötésben 3 K. Károly Rezső: *Mezőgazdasági üzemenviszonyok és eredmények.* Füzve 9 K., vászonkötésben 10 K. Rodiczky Jenő dr.: *Die Bierenzucht in der Nusschale* II. kiadás 1 K. 20 f. Cselkó István: *Szarvasmarhatenyésztés.* Füzve 7 K. vászonkötésben 8 K. Grabner Emil: *A gazdasági növények nemesítése.* Füzve 5 K., vászonkötésben 6 K. Szilárd Gyula: *Szőlőművelés és borgazdaság.* Vászonkötésben 10 K. Vantsó Gyula dr.: *A birtokos és gazdasági közötti jogviszony* 3 K. Az új végrehajtási törvény. Kérdés és feleletekben 50 f. Kovács Imre: *A gyapju minősítése* 3 K. 50 f. Cselkó István: *Takarmányozástán.* Kellner új elmélete alapján. Vászonkötésben 10 K. Sierbán János és Koerfer István dr.: *Tejgazdaság.* Füzve 4 korona, vászonkötésben 5 korona. Kovácsi Béla és Monostory Károly: *A ló és tenyésztése* 12 K., vászonkötésben 15 K. Rodiczky Jenő dr.: *A magyar juhnyésztés múlt és jelen irányairól.* Vászonkötésben 3 K. *A kecske tenyésztése és hasznosítása* 1 K. 50 f. Molnár István: *A mezőgazdasági gyümölcstermelés és értékesítés.* Vászonkötésben 5 K. Kardos Árpád: *Házi és udvarkertek berendezése.* Vászonkötésben 3 K. Páter Béla: *A valon termő gyógynövények.* Füzve 5 K.

Hogy a megrendelést kényelmesebbé tegyék, alább mellékelünk egy megrendelési lapot, amely kivágva és borítékba téve, a „Patria“ r.-t.-nak Budapest, IX., Üllői-ut 25. szám küldendő.

MEGRENDELÉSI LAP.

Aulirott ezennel megrendelem az Országos Magyar Gazdasági Egyesület könyvkiadó vállalatában megjelent következő műveket, melyeknek árát egyidejűleg postautalványon küldöm.

Kérem postafordultával alantí címre következő könyveket küldeni:

A könyv neve: Ára K.

Olvasható aldirás:

Lakóhely:

Utolsó posta:

Csapadékeloszlás és hőmérséklet.
(1914. november hó.)

Vidék	Normális havi eső mennyisége XII/1-30.	Tényleges csapa- dék XII/1-30. milliméter	Csapadékos napok száma XI/1-30.	Normális havi hőmérséklet °C XII/1-30.	Tényleges havi hőmérséklet °C XII/1-30.	Átlagos leg- nagyobb hideg °C XII/1-30.	Hő
I. a	43	6	2	2.2	-1.7	-9	
I. b	43	5	2	3.0	-1.3	-7	
I. c	40	8	3	2.3	-0.8	-7	
I. d	44	21	5	3.8	0.8	-4	
II. a	44	10	4	2.6	-1.1	-5	
II. b	57	23	6	3.4	-0.8	-5	
II. c	50	11	3	2.4	-1.3	-6	
II. d	65	22	5	3.5	-0.8	-6	
II. e	51	27	4	3.9	0.0	-6	
III. a	47	17	5	2.6	-1.4	-8	
III. b	58	21	5	1.0	-4.7	-15	
III. c	51	7	4	2.6	-2.0	-12	
IV. a	36	26	6	0.3	-6.0	-15	
IV. b	51	11	5	0.4	-4.4	-14	
IV. c	47	7	3	1.9	-1.7	-11	
IV. d	60	5	2	0.9	?	?	
V. a	55	14	5	2.5	-1.4	-9	
V. b	42	14	5	2.5	-1.6	-10	
V. c	57	19	6	2.4	-1.3	-8	
V. d	70	?	?	0.5	?	?	
VI. a	44	24	6	4.0	0.5	-4	
VI. b	56	20	6	3.5	-0.4	-7	
VI. c	58	25	5	3.6	0.8	-4	
VII. a	43	9	4	1.7	-2.4	-11	
VII. b	33	6	2	1.0	-2.4	-13	
VII. c	41	13	5	1.8	-0.6	-8	
VII. d	34	3	2	1.8	-0.3	-10	
VII. e	34	3	2	1.2	-1.5	-10	
VII. f	31	4	1	0.5	-2.3	-13	

A hó még nem alkot összefüggő takarót.

Időjárás.

Budapest, november 25.

Amikor az unokák ihletes áhitattal fogják átadni maradékaiknak nagyapáik vitézi tettoinek himes emlékeit az 1914-iki világháboruban, akkor külön fogják hangsúlyozni, hogy már november végén oly hideg volt, amekkora hideget egy-egy nemzedék nem sokat szokott megélni. Az elmúlt hétnek (november 19-25.) erről a rendkívüli hidegéről óhaját áttekintést nyújtani a mai térkép, amely az elmúlt héten előfordult legnagyobb hidegeket kapcsolja össze egy összefüggő képpé, jóllehet, az ország különböző vidékein nem ugyanazon a napon állt be a hét legnagyobb hidege. A Liebig-féle ismert elvnek alkalmazása az a mezőgazdasági időjárásstanban is. Oly végtelenen alacsony hőmérőállásokat mutat be a térkép, amilyenek már egy jóra való télnek is beillenek. Nem nehéz a térképet gondolatban kiegészíteni, hogy a harcok színhelyein milyen lehetett a legnagyobb hideg. Ugyanesek a fagy nagyságáról beszél a mai első téli rovat is, amelynek számértékei azt mutatják, hogy az egyes vidékeken átlagban mekkora volt az elmúlt héten a legnagyobb hideg. Ebben a rovatban is oly tekintélyes értékek szerepelnek, amilyen november végén csak igen-igen ritkán fordultak még elő.

Sok szó esik mostanában a „méteres” hóról is. A máig rendelkezésünkre álló adatok nem igazolják az eddigi hónap „méteres” réteg-vastagságát. Már a novemberi eső padéknak feltűnő kevés volta is kizárja azt, hogy hazánk

területén bárhol is különleges nagymennyiséggel havazott volna. A legvastagabb hóréteg, amiről máig tudomással bírok, az 10 cm., még pedig a nyugati végekről, a Dráva mentéről és Szabolcs tájáról. Befelé, az Alföldön a hólepel mindenütt esékély vastagsága és még távolról sem alkot összefüggő, az egész szemhatárt beborító leplet. Hegyes vidékeken természetes, hogy szakadékokban, völgyekben akár méteres vastagságra is összesodorrhatta a szél a száraz havat, de ez csak helyi, nem pedig általános jelenség. Valószínűen így értendők a hadi szintérről származó hivatalos jelentések is a rendkívüli nagy hóról.
Sávoły Ferenc dr.

Az istállótrágya kezelése

tekintettel annak üzemi jövedelmezőségére

írta: **Schrecker János**

23 ábrával, 7 trágyatelep-tervrajzzal

Ára fizetve 5 korona

Megrendelhető a „PÁTRIA” r.-társ. gazdasági könyvkereskedésében, Budapest, IX., Üllői-ut 25.

Hogyan kell több és olcsóbb

takarmányt termelni???

Erre nézve utba gaztást nyer **Konkoly Thege Sándor dr. „Szántóföldi szálas takarmánytermelés”** című művéből. Ezen 40 képpel ellátott könyv megtanítja Önt arra is, hogy miként tudja gazdaságának egész takarmánytermelését egészségesebb, okosabb és jövedelmezőbb alapokra helyezni. Megrendelheti 1 korona 20 fillér előzetes beküldése mellett a „Patria” részv.-társ. könyvostályától, Budapest, IX. ker., Üllői-ut 25. sz. (Köztelek.)

Szálas takarmány-növények termesztése

SZILASSY ZOLTÁN és GRABNER EMIL

e házaspártól és egyedül álló művének beszerzése minden gazdának fontos. Ára tartós vászonkötésben 10 korona. „Patria” r.-t. gazdasági könyvkereskedése, Budapest, IX., Üllői-ut 25. sz.

A MAGYAR SZENT KORONA OPSZÁGAINAK TERÜLETÉN ENGEDÉLYEZETT ÉS ÜZEMEN ÁLLÓ MEZŐGAZDASÁGI ÉS IPARI

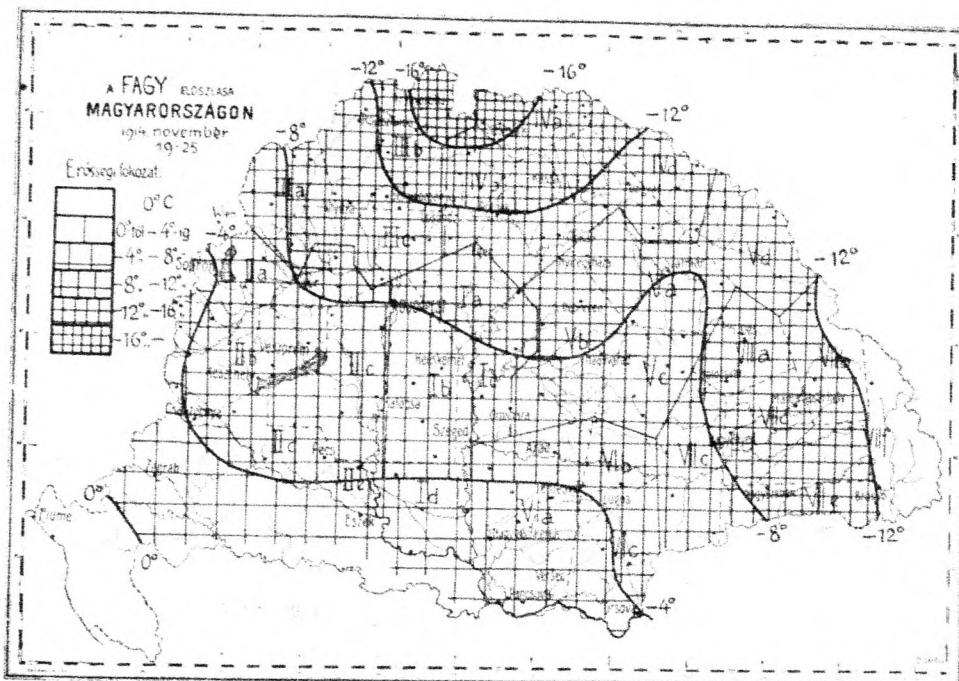
SZESZGYÁRAK JEGYZÉKE

BETÖRENDES NÉVMUTATÓVAL, A GYÁRTULAJDONOSOK ÉS VÁLLALKOZÓK CÍMEINEK, A TÖRZSKÖNTINGENS MENNYISÉGÉNEK FELTÜNTETÉSÉVEL

OSSZEÁLLITOTTA:
KROLOPP HUGÓ és MÉREY ERNŐ

ÁRA 3 KORONA

MEGRENDELHETŐ A „PÁTRIA” R.-T. GAZDASÁGI SZAK-KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN, BUDAPEST, IX., ÜLLŐI-UT 25.



A térkép felosztása vármegyék szerint:

(k. = kelet, ny. = nyugat, d. = dél, é. = észak.)

- I. Duna-Tisza köze: a) Hev., Szol. (Tisza jobbp.) — b) Pest. — c) Szol. (Tisza balp.), Csong. — d) Bács.
- II. Duna jobbp.: a) Mos., Sop., Vas k., Győr, Kom. — b) Vas ny., Zala, Veszpr. — c) Fehér, Tol. Som. é. — d) Som. d., Bar. ny. — e) Bar. k.
- III. Duna balp.: a) Pozs. é., Nyit. é. — b) Trencs., Tur., Ár., Lip., Zóly. — c) Pozs. d., Nyit. d., Bars, Hont, Nógr.
- IV. Tisza jobbp.: a) Szep., Sár. — b) Göm. — c) Bors., Ab., Zemp. d., Ung. d., Ber. d. — d) Zemp. é., Ung. é., Ber. é.
- V. Tisza balp.: a) Szab., Szat. — b) Hajdu, Bék., Bih. k. — c) Bih. ny., Szil. k. — d) Márm.
- VI. Tisza-Maros szög: a) Csan., Ár. ny., Tor., Tem. — b) Ár. k., Kras. é. — c) Kras. d.
- VII. Királyhágónál: a) Szol.-Dob., Kol. k. — b) B.-Nasz., M.-Tor. k., Ud. é. — c) Kol. ny., T.-Arany. ny. A.-Fehér ny., Huny. — d) T.-Ar. k., M.-Tor. ny., K.-Kük., A.-Fehér k. — e) Szab., Fog., Bras. — f) N.-Kük. Háromsz., Ud. d., Csik.

Járványok fellépése esetén a gyors és megbízható szérumszámkezelés érdekében használjuk a JENNER-PASTEUR-INTÉZET SZÉRUMAIT,

amelyekről több mint 12 évi gyakorlat után kitént, hogy specifikus antitoxinokban bővelkednek, hogy összetételük tömény és állandó, hogy gyógyítóerejükben legerősebbek és hogy olcsóságuknál fogva mindenki részére hozzáférhetők.



Liptay Jenő
legújabb rendszerű gazdasági számviteli

Naplója és Főkönyve

a leg egyszerűbb számviteli rendszer.

Ara mindkét könyvnek
kötve és a hozzávaló nyomtatványok sak
15 korona.

Megrendelhető a „Patria” nyomda
r.-l.-nál, Budapest, IX., Üllői-ut 25. sz.

UDONSÁG! MOST JELENT MEG

KENESE FERENCZ
urad. főosztály-tisztartó

„Házilálataink okserű takarmányozása és a takarmányadagolás kiszámítása”

Dr. Kellner O legújabb elmélete alapján oximű könyvének bővített és
253 takarmányadagolási példával
kiegészített II. kiadása

Ara fűve 5 kor., vászonba kötve 6 kor.

Megrendelhető a „Patria” r.-l. gazdasági szak-
könyvtársaságban, Budapest, IX., Üllői-ut 25.

Kimutatás a ragados állatbetegségek elterjedéséről.

(Eredeti jelentés a „Köztelek” részére.)

1914. november 25

A betegség neve	Fertőzve volt		állapot			
	K.	U.	K.	U.	K.	U.
Lépfene	74	79	74	83	141	148
Veszétség	150	157	146	157	156	161
Takonykór	11	13	14	16	29	34
Szaj- és körömfájás	2369	18306	2470	18771	537	2453
Juhhimlő	21	33	22	34	56	126
Ivorsz. hóly. kiütés	4	8	5	9	—	—
Rühkór	48	156	46	154	105	138
Bivalyvész	28	60	30	60	20	35
Sertésorbánc	45	81	53	106	163	427
Sertésvész	318	1412	357	1643	738	2792

Ausztriában 1914. év nov. 18-án fertőzve volt: veszettséggel 7 k. 7 u., takonykórral 4 k. 5 u., rag. szaj- és körömfájással 90 k. 6149 u., sertésvészszel 65 k. 97 u.

Németországban 1914. év szept. 30-án fertőzve volt: takonykórral 9 k. 9 u., rag. szaj- és körömfájással 2561 k. 9764 u., sertésvészszel 915 k. 1278 u., rag. tüdőlobbal — k. — u.

KERESKEDELEM, TŐZSDE.

Napijelentés a gabonatózsdéről.

1914. november 27.

A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete gabonaosztályának jelentése a „Köztelek” részére.)

Elkelt 1500 q buza 150 K.-val olcsóbban.
Rozsban az üzlet az ármegállapításokra való tekintettel szintén lényegesen ellanyhult. Budapest paritásban 33—34 40 koronát fizettek.

Takarmányárpában üzletelenség uralkodott. Budapest paritásban 28—29— koronát fizettek.
Zabban az üzlet szilárdult. Budapest paritásban 24-40 koronát fizettek.

Tengeriben (6-áruban) az üzlet ellanyhult. Budapest paritásban 24-20 koronát fizettek. Uj-tengeriért 18-40 koronát fizettek.

Eladatott:
Búza: Fejérmegyei: 670 mm. 75 k. 42-20 K., 120 mm. 73-5 k. 41-50 K.
Pestvidéki: 100 mm. 77 k. 42-50 K., 100 mm. 77-5 k. 43— K., 200 mm. 75-5 k. 42-50 K., 100 mm. 74-5 k. 41— K.

Rozs: 150 mm. 33-20 K., 100 mm. 33— K. kpfp.
Zab: 100 mm. 24-60 K., 200 mm. 24-60 K., 140 mm. 24-20 K., 120 mm. 24-20 K. kp.
Árpa: 100 mm. 28— K. kpfp.
Lucerna: 70 mm. 170— K. kp. tisztai állomás,
Lőhere: 60 mm. 75— K. kp. felsőmagyarországi állomás.
Tengeri: 100 mm. 24-20 K. kp. kocsira.
Az árak 100 kilogrammonként, koronákban értendők.

Budapesti takarmányvásár. (IX. kerület, Mester-u. 1914. november 27-én. A székesfővárosi vásárgazgatóság jelentése a „Köztelek” részére.)

Fölhoztak a szokott kiségekből 130 szekér réti szénát, 70 szekér muhart, 5 szekér zsupszalmát, 40 szekér alomszalmát, — szekér takarmányszalmát, — szekér tengeriszárt, 15 szekér lucernát, zabosbükönnyt stb., — zsák szeszkát.

A forgalom: élénk.
Árak fillérekben q-ként a következők: réti széna I. r. 6 900—1040, réti széna II. r. 6 600—860, réti széna I. r. uj 900—, réti széna II. r. uj —, réti széna csomagolásra —, muhar 860—1100, zsupszalma 700—800, alomszalma 440—600, takarmányszalma —, tengeriszár —, zabosbükönny (uj és ó) 700—900, lőhere —, lucerna 900—1040, köles —, sarju 560—900, szalmaszeszka —. Összes kocsiszám 280. Összes súly 312,000 kg.

Vetőmagvak.

(A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete vetőmagosztályának jelentése a „Köztelek” részére.)

Lőheremagból e héten kisebb volt a kínálat és a piacra kerülő tételek legnagyobb része nagy arankát tartalmazott, mely minőség a belföldi szükséglet részére nem alkalmas. Az arankamentes és tisztításra alkalmas minőségek nagyon keresettek. Irányzata változatlan.
Lucernamagban Olaszország újra emelte árait, irányzata szilárd.

Tavaszi bükönny rendkívül keresett és minden piacra kerülő tétel emelkedő árak mellett, azonnal vevőre talál. Jöminőségek kínálata gyérén fordul elő.
Fehér heréből a világ-szintű jöminőségű áru kivételre is keresett. Irányzata szilárd.

Mák keresett, ára emelkedő irányzatot követ.
Baltacim magból a jó minőségű, jó csiraképességű áru rendkívül nagy keresletnek örvend.

Nyersárúért az árak 100 kg.-ként a következők:

	korona
Lőheremag természetű arankamentes	220—250—
„ arankamentességre alkalmas	195—205—
„ nagyaránkás	135—155—
Lucernamag természetű arankamentes	185—220—
„ szép sárgaszínű	160—175—
„ kereskedelmi áru	135—145—
Mák	98—100—
Lenmag	34—35—
Köles	25—25-50
Baltacim	44—50—
Bükönny tavaszi	34—36—
Fehérhere	240—270—

Azon magvak áraiara vonatkozólag, melyek ezen rovatban jegyezve nincsenek, a Magyar Mezőgazdák Szövetkezete vetőmagosztálya (Budapest, V., Alkotmány-u. 29.) készséggel nyújt minta beküldése mellett felvilágosítást.

Liszt, őrlemények és abraktakarmányok.

(A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete abraktakarmányosztályának jelentése a „Köztelek” részére.)

Tekintve, hogy a fővárosi malmok lisztrendeléseket egyáltalában nem fogadnak el, jegyzéseket sem közölhetünk. Nemely lisztfajták teljesen hiányzanak és azonnali szállításra a lisztárak 66 és 68 korona között váltakoznak.

A többi abraktakarmánycikk árak a következők voltak Budapestben zsákkal teljes vagonrakomány vételénél 100 kg.-ként:

Finom búzakorpa azonnali szállításra	15-70—15-80
Goromba búzakorpa prompt szállításra	16-20—16-40
8-as takarmányliszt azonnali szállításra	20-40—20-60
Rozskorpa azonnali szállításra	16-20—16-40
Árpadara és árpaderce	—
Malomkondoly azonnali szállításra	16—16-20
Budapesti gyári repceporgácsa	18—
Derbymelész ab Hatvan	14—
Szárított moslék zsák nélkül ab szeszgyár	18—
Szárított répaszelet zsák nélkül ab cukorgyár	11-25—11-50
„Milka” tejelő takarmány ab Hatvan	14-75—
Szőrplé 48—50% cukortart. hordó nélkül ab cukorgyár	9—9-50
Lukullus ab Budapest	27—

A budapesti tojástőzsde árjegyzései.

1914. november 26

Tiszavidéki: eredeti	216—218— K.
Meszes	192— K.
Kosáráru (6 1/2 darab 1 K.) átszámítva	221-52— K.
Irányzat: szilárd.	—
Időjárás: hideg.	—

Gazdasági árszükségleti cikkek.

(A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete árszükségletének jelentése a „Köztelek” részére.)

Zsiradékok: Az utolsó jelentési időszakban a szalonna irányzata alig változott, a szalonnárák sem mutatnak jelentékenyebb változást, ennek ellenében a disznószir ára igen tetemesen, szinte ugrásszerűen emelkedett. A sertésfelhajtások a hét tulnyomó részében gyengébbek voltak.

A magánforgalom jegyzései:
I. r. fehér forrázott táblaszalonna, friss áru, nagyobb kocsirakományok vételénél nehéz minőségű — 216—218 K.
Könnyebb minőségű — 212—213 K.
I. r. pestvárosi disznószir, nagy hordókban 232—233 K. 100 kg.-ként, minden levonás nélkül.

Szeszüzlet.

A szeszüzletben e héten a forgalom kielégítő volt és a szeszárak változatlanul szilárdan a legutóbbi jegyzés szerint zárulnak. A kínálat gyér és miután a finomított nagyrésze eladásokat későbbi szállításra nem eszközölködnek és az osztrák szeszraktell az árakat 1 méter 4 koronával emelte, későbbi határidőre szóló kötetéseket magasabb árakat ajánlottak.

Elkelt finomított szesz nagyban adózva 212—213— koronáig, adózatlanul 73—74— K.-ig, míg ellenben kisebb tételek drágább árban keltek.
Denaturált szesz hordó nélkül 57—58— koronáig kelt nagyban.

Mezőgazdasági szeszgyárak részéről kontingens nyerszeszben gyér kínálat volt és a kínált tételek drágább árban keltek el azonnali és későbbi szállításra.
Budapesten a kontingens nyerszesz ára 64—65 K.

Budapesti jegyzés:

	nagyban	koronákban
Finomított szesz adózva	212—213—	—
Finomított szesz adózatlan	73—74—	—
Nyerszesz adózva	210—211—	—
Denaturált szesz	57—58—	—

* Uj adó és hordó nélkül.

Budapesti lóvásár.

(Eredeti jelentés a „Köztelek” részére.)

1914. november 26

Főlhajtattott:

	Arak
Jobb minőségű csikó, remonda	30 drb 600—
Könnyű kocsi (jukker)	70 „ 190—400
Nehéz „ (hintós)	70 „ 370—800
Igás kocsi (nyugati vér)	30 „ 350—700
„ könnyű	276 „ 150—368
Fuvaroslovak	140 „ 120—240
Parasztilovak	160 „ 40—130
Alárendelt minőség	435 „ 12—40
Összesen	1211 drb

Eladatlan maradt — 776 drb
Irányzat: közep. Székesfőváros levágásra vásárolt 139 darabot 70—120 K.-ig.

Budapesti vágómarhavásár.

(Eredeti jelentés a „Köztelek” részére.)

1914. november 26.

Főlhajtás összege:	Minőség szerint:
Uj felhajtás — 6955 drb	Elsőrendű hizott 112 drb
Mult vásárról — —	Másodrendű „ 6637 „
visszamaradt — —	Alárendelt minőség —
Összeg — 6955 drb	Összeg — 45 „
Eladatlan vágóhidra — —	Növendékmarha 35 „
	Bivaly — 128 „
	Összeg — 6955 drb
Származási hely szerint:	Nem szerint:
Magyar eredeti — 2750 drb	Bika — 348 drb
Magyar tarka — 4051 „	Ökör — 4815 „
Bivaly — 126 „	Tebén — 1792 „
Horvátors. marhák — 28 „	Növendék-bivaly —
Boszniai marhák — —	Összeg — 6955 drb
Összeg — 6955 drb	

Á r a k

(100 kg.-ként átlósúlyban minden levonás nélkül fillérekben.)

1914. november 26.	I. rendű	II. rendű	III. rendű
Magyar hizott ökör	88—106	80—96	60—78
Tarka hizott ökör	104—130	86—102	60—80
Konzerv ökör	—	—	—
Tebén	90—108	70—88	55—69
Bika	96—110	82—94	64—80
Növendékmarha	—	56—80	—
Bivaly	—	44—80	—

Irányzat: lanya, az árak elsőrendű minőségűnél 2—3 koronával, más minőségeknél 4—6 koronával hanyatlottak métermázsánként.



Takarmánykészítőgépek,
szekszavágók kézi-, járgány- és gőzhajtásra, répvágók, dantlók a legjobb, legzéliszterűbb, teljesen üzembiztos kivitelben.

Umrath és Társa, Budapest, V. ker., Vilmos-császár-ut 60. sz.

Gyártunk: lokomobilokat, gőzcséplőgépeket, szalmasajtókat, szalmakazalozókat, járgányokat, cséplő- és tisztító-gépeket, takarmánykészítőgépeket, vető- és aratógépeket, borsajtókat, szivattyúkat.

Kívánatra ingyen küldünk gazdagon illusztrált árjegyzéket és ajánlatokat.



Kocsjárucsarnok Budapest, IX. ker., Köztelek-utca 4. sz.

Kocsjárucsarnok szövetkezet a monarchia legnagyobb kocsiraktára a Rákóczi-úti raktárát áthelyezte IX., Köztelek-utca 4. szám alá. .. Árjegyzéket kívánatra bérmentve küld.

WOHANKA FELE HONIGYÁRMÁNYI NYERSOLAJ MOTOROK ÉS LOKOMOBILOK. ÜZEMKÖLTSEGEN NAGYSÁG SZERINT 1 1/2-2 filler ÓRANKENT ÉS LOERONKENT. NINC S ROBBANÓ ÉS TŰZ-VESZÉLY! MINDEN PÉNZÜGYÖRI ELLENŐRZÉS ÉS ENGEDÉLY NÉLKŰL.

WOHANKA ÉS TÁRSA BUDAPEST, V. ker. Vilmos-császár-ut 76.


TELEFON 12-80

MUNKÁCSY GYULA BUDAPEST VI. KIRÁLY-ÚTCA 102

A SZAB. SÁRKÁNY KÉMÉNYTOLDÓK ÉS FALAZASZŰRŐ TŰZHELYEK MA MÁR ORSZÁGOS HIRŰEK.



KÉRJEN ÁRJEGYZÉKET.



PALMA

SZT.-MARXI VÉRTAKARMÁNY

a legjobb és legolcsóbb sertéstakarmány.

Alkatrészei: marhavér, kenyér és legjobb takarmányliszt. **Proteintartalma 18-22%, a fehérje 90% emészthető.** Rendkívül nagy **hus-, csont- és zsirképző** hatása folytán a mellette etetett többi takarmány sokkal gazdaságosabban érvényesül. Az osztrák-magyar monarchia nagyobb huzaldáiban legjobb eredménnyel alkalmazzák. **A hizlalás időtartamát megrövidíti.** Díjtalan felvilágosítással készséggel szolgál a gyár magyarországi vezérképviselője:

Kálmár L. Imre, Budapest, V., Nagykorona-utca 28. szám. 6047

Marhavész ellen

legjobban védekezhet istálló-jának többszöri meszelése és fertőtlenítése által. Ezen munka végrehajtására legalkalmasabb a

Krása-féle Fix

gyorsmeszelő- és fertőtlenítő-gép, melyből több ezer van használatban. Kérje még ma a 177. számú árjegyzéket.

KRÁSA RUDOLF
Wien, VII., Kirchengasse 29.

Gőztelepek

felülvizsgálatát, rendbehozatalát, (teljes üzempróbákat, indikálást, gőz- és szénfogyasztásmérést, beállításokat stb.)

Gáz- és nyersolajmotoroknál hibamegállapítást, üzempróbákat, beállításokat.

Új gépbeszerzéseknél előzetes felvételeket, teljes tervezéseket eszközöl

5808

Zsiros Károly ohl. gépészmérnök
Budapest, I., Állás-ut 26. Telefon: József 48-83.

Finom és goromba

buzakorpa, valamint rozskorpa, takarmányliszt, malomkonkoly, malombükköny, bükkönydara, buzaocsu

egész évi kötésre is, frankó bármely állomásra, jutányosan kapható.

Mandl Zsigmond, Makó.

ZSEBATLASZ

1915.

az összes harctéri térképekkel és számos statisztikai adatokkal

2 korona 95 fill.

előzetes beküldése ellenében ajánlva küldi meg a „Patria” r.-t. könyvkereskedése, Budapest, IX., Üllői-ut 25. sz.

A Heller-féle „KING” gyorsmeszelő és fertőtlenítő-gép, az ország minden részén elterjedt.

Legnagyobb megtakarítás időben, pénzben és anyagban.



A „King” kiváló gyorsmeszelő és fertőtlenítő-gép sokoldalú használhatósága miatt egy mozgásgazdaságban sem nélkülözhető. A szivattyú teljesen tömör sárgarézből készülnek, javítások majdnem teljesen kizárhatók. „King” tömlővezetékekkel öbbit teljessé, mint 20 ember-csattal és mindenféle állványozással és előmunkálatot felelelőssé tesz. Ezen gép egy nap alatt kifertőtleníti.

Gyártok azonkívül:

Pittore és Triumph

nevű gyorsmeszelőt is.

Meszelőm szivattyúval azonnal kicserélhető golyós szelepekkel vannak ellátva, tehát nincsen eldugulás, nincsen piszkálás.

Meszelőm ára teljes felszereléssel és gyümölcsfák permetezésére alkalmas két- vagy háromágú szóróval)

60 koronától 320 koronáig.

IG. HELLER,
BÉCS, II., Prater Schrotzberg-Strasse I.

Kérjenek leírást. Képviselek keresetnek.

EREDETI STOCK MOTOREKE

a teljesítménynek, talaj- és terepviszonyoknak megfelelő nagyságban és lóerőszámmal, előre-hátramenettel, gépi kiemelő szerkezettel berlini gyárunkból

azonnal szállítható.

A vasuti szállítás a háborus állapotnál sem szenved késedelmet.

Vezérképviselőt:

MUNKÁCSI és BÁNKI

okleveles gépészmérnökök mérnöki irodája,

BUDAPEST, V., KLOTILD-UTCA 4.

Sürgőnycim: „Diplings“

Telefon: 76-94.



1000 gép üzemben.

6 éves referenciák tartósságra.

Számos utánrendelés.



TÖREKROSTA
GRAEPEL HUGÓ SZABADALMA

GRAEPEL HUGÓ, BETÉTI TÁRSASÁG

malomépítész, gép- és rostalemezgyár, MARSHALL SONS & Co. Ltd. vezérigazgatója,
BUDAPEST, V. KER., VÁCI-UT 40-46. SZÁM.

Ajánlja páratlan szabad. lemeztörekrostait

bármely rendszerű cséplőgéphez, a meglévő fakeretbe illeszthető. Tartósabb minden más törekrostánál. Magvesztéséget kizár. A finompolyya tisztább. A rosta nem dugul el. Az egész gép teljesítményét lényegesen fokozza. Magyarországon, Ausztriában, Németországban és Romániában 100.000 darabnál több kifogastalan használatban. Kívánatra leírás, ajánlat, minta, valamint malom- és gazdasági árjegyzék ingyen és bérmentve.

Árverési hirdetmény.

A m. kir. Tereziánium alap. uradalom Bogaoldal és Csereci gazdaságaiban termelt és ott elhelyezett mintegy

1000 q rétiszéna

eladása céljából folyó évi december hó 10-én délelőtt 10 órakor a bátaszéki m. kir. közalap. erdőgondnokság hivatalos helyiségében zártajánlatu nyilvános versenytárgyalás tartatik.

Az ajánlat métermázsánként teendő, 1 koronás bélyeggel és 1000 korona bántapénzzel ellátandó. Az ajánlatok közötti szabad választási jog, tekintet nélkül a beígert árra, a nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi magy. kir. minisztériumnak tartatik fenn.

Eladási feltételek bővebben megtudhatók.

Bogaoldal (vasut és u. p. Dees. Tolna megye), 1914. november hó 23.

6058

M. kir. Tereziánium alap. tisztségnél.

Legmagasabb árakon VESZ

lucernát, lóherét, tavaszi bükkönyt, baltacim- és egyéb gazdasági magvakat.

Jutányos árak mellett szállít: Takarmánycikkeket, mint korpát, konkolyt, takarmány-(8-as)-lisztet, repce- és napraforgóolajpogácsát, szárított répaszeletet, folyékony mellese-t, nedves és szárított sörtörkölyt (tehenészetek részére), malátatörkölyt, tengerimoslékot, malátacsirát stb.

FÖLDES GYŐZŐ

bizományi irodája

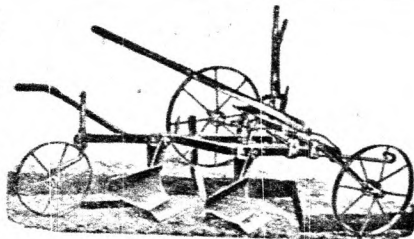
BUDAPEST, VII., Dohány-utca 12. szám (Tolnai palota). Telefon 141-16.

6059

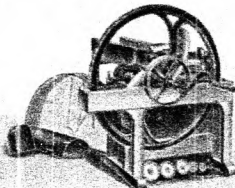
Ajánlom a t. Gazdaközönségnek azonnali szállításra

Sack Rudolf

általánosan legjobbaknak ismert valódi egytemes és többvasu acél-ekéit, motorhoz való többvasu ekéit, vetőgépeit és boronáit.



Sack-féle ZH9 kettőseke.



Szeceksavágógép.

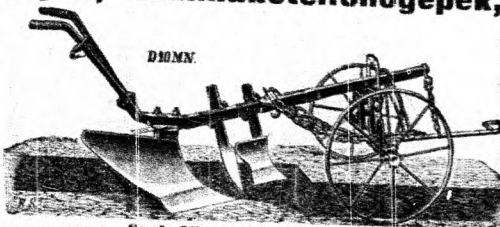
Raktáron vannak a DEERING-féle táresásboronák, darológépek és benzinmotorok.

APOLLÓ meszelő-, fertőtlenítő- és permetezőgépek.

Valódi WESTFALIA műtrágyaszórógépek, legjobb rendszerű

szeceksavágó- és répavágógépek. Reform takarmányfüllesztők, golyós- és hengerescsapágyakkal bíró járgányok, szalmakötélfonógépek,

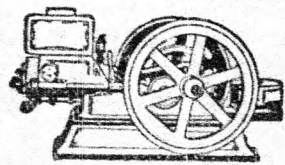
burgonya-osztályozógépek és egyéb mezőgazdasági gépek és eszközök elsőrendű minőségben, nagy választékban kaphatók



Sack-féle egytemes eke.

PROPPER SAMU mezőgazdasági gépraktárában,
Budapest, V., Vilmos-császár-ut 52.

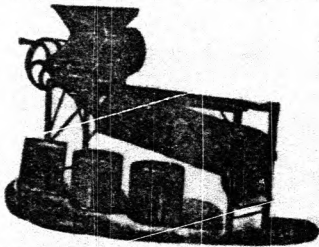
Árjegyzékek és felvilágosítások kívánatra ingyen és bérmentve!



Árajánlat és árjegyzék
ingyen és bérmentve!

**Benzin nincsen!:: Dolgozzon nyersbenzollal, melylyel eredeti amerikai
WATERLOO BENZINMOTORJAINK**

a legkötőbbben dolgoznak. E motorjaink takarmánycsatornák, szivattyúk, darálók, kicséplők, műhelyek meghajtására kiválóan alkalmasak, rendkívül egyszerű szerkezetűek, tartóéak és olcsók. A benzol ára 100 kg.-ként K 36.- helyt Budapest.
Dénes B. Betétitársaság, Budapest, VI., Vilmos-császár-ut 61.

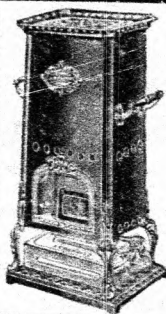


STAHEL ÉS LENNER

**TRIEUR- ÉS LEMEZ-LYUKASZTÓGYÁR
BUDAPEST, VI., ANGYAL-
FÖLD, ORSZÁGBIRÓ-U. 44/46.**

AJÁNLJUK: Trieurjeinket, marott vagy sajtot hengerlemezekkel, minden gabona tisztítására. 5 kg. nyersanyag beküldése mellett különleges trieurt készítünk.

Tőrekrosták és mindenféle gőzcséplőgépsziták, zink-, vagy acéllemezből. Trieur-javitások mindenkor azonnal és legolcsóbb árak mellett eszközöltetnek.



„KRONPRINZ“

a jövő ideális, elegáns, higiénikus fűtő- és főzőkályhája, vezeték nélkül, nincs fa- és szénhordás, nincs hamu, bajok és várakozás, szivattyzás, gázmérgezés, robbanási veszély. **nem petróleum köréggő.** Lakása minden helyen. üzletben, irodában, betegszobában stb. egészséges, jóttevő meleg, a legnagyobb elődét gyorsan, sokkal izletesebben készíti el, mint minden más kályha. 70% tüzelőanyagmegtakarítás. A Vörös Keresztnel, katonai építési osztályokban, kórházvonatokban, csapat- és szükségkórházakban, wien városi építésknél, es. és kir. léghajós-osztálynál kaszárnyákban, szanatóriumokban, orvosoknál, s több ezer háztartásban a legnagyobb megelőgedésre bevezetve. Ára 16 koronától. Ár- és referencialisták. **E. G. KIMPING, Wien, VII., Kaiserstrasse 65.**

BENZOL

motorüzemekhez és traktorokhoz (benzin helyett)
helytt, raktár Budapest.. .. pr. 100 kg. K 64.-
helytt, vasut Schönbrunn-Wittkowitz 100 .. 61.-
utánvétell, kb. 500 kg.-os kölcsönvashordókban, melyek 6 héten belül a feladó állomásra bérmentve visszaküldendők. Benzol olcsóbb a benzinnél, mert 25%-kal kevesebb kell ugyanazon teljesítményhez. Benzol nincs pénzügyöri ellenőrzés alatt.

Dieselmotorhengerolaj	pr. 100 kg. K 95.-
Gépkenőolaj	100 .. 54.-
Géphengerolaj	100 .. 98.-
la fekete antracit kocsikenőcs ..	100 .. 28.-
Pyroleum	100 .. 48.-

helytt, raktár Budapest, utánvétell.
FENYŐ BÉLA műszaki nagykereskedő, Budapest, V., Csáky-utca 34. sz.
INTERURBAN TELEFON 121-64.

GAZDASÁGI SZAKKÖNYVEKRŐL INGYEN JEGYZÉKET kaid a „PÁTRIA“ r.-t.-r. Budapest, IX. ker., UDG-ut 25

„Lucullus“ sertéstakarmány

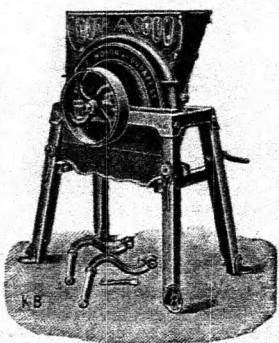
alkatrészei: marhavér és buzatakarmanly-lisztt. Elsőrendű hus- és csontképző-takarmány, proteintartalma 20--22%. Rendkívül nagy hus-, csont- és zsírképző hatása folytán a mellette etetett többi takarmány sokkal gazdaságosabban érvényesül. Számos bel- és külföldi nagy tenyésztőknel és nagy hizlalóknál jó sikerrel kipróbálva. Kimerítő felvilágosítással készpéggel és díjtalanul szolgálunk a

budapesti FATTINGER ÉS TÁRSA R.-T.
takarmánygyár vezérképviselei:
Lemberger, Schön és Szász Bauer B. Gyula
sertéshizlalók, Baja. sertésbizományos, Budapest, VIII., Bezerédy-u. 10.

**Minden gazda olvassa el
GRABNER EMIL**

A gyümölesták és kerti vetemények műtrágyázása
ezimé legújabb könyvét. 64 oldal, 36 képpel.
Ára 2 korona. Megrendelhető a „PÁTRIA“ r.-t. gazdasági szakkönyv-kereskedésében, Budapest, IX. ker., UDG-ut 25. szám.

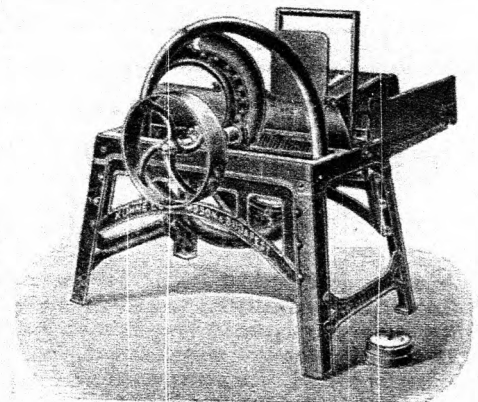
Idénygépek: Szecskavágók, répavágók, hengeres és tárcsás darálók, tengerimorzsolók kézi- és erőhajtásra, olajpogácsatorók, gyökmosógépek, takarmányfüllesztők stb. ::



**„KÜHNE“ mezőgazdasági gépgyár r.-t. ::
MOSON.**

Főraktár:
BUDAPEST, VI., Vilmos-császár-ut 59.

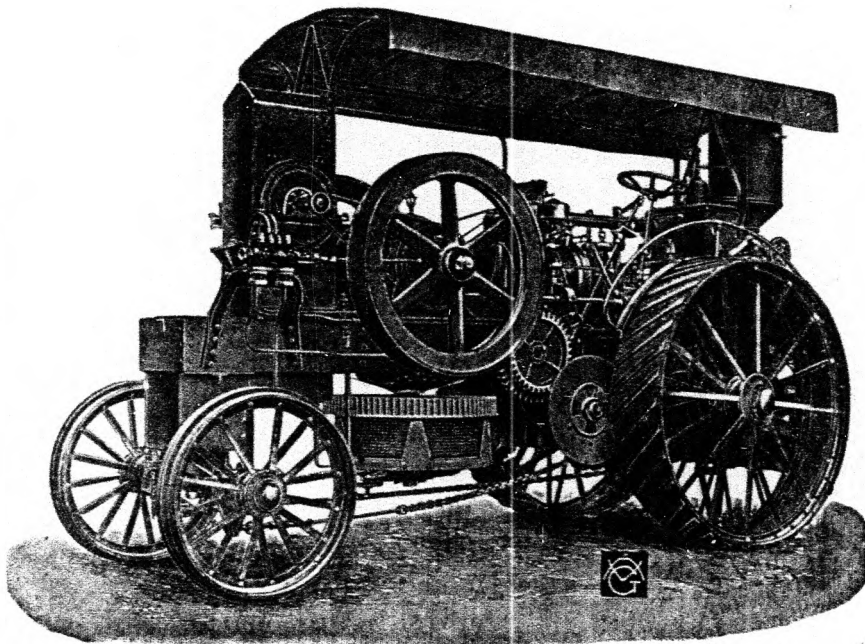
Piókraktárak: **Debrecen, Kaposvár, Szabadka, Temesvár.**



Teljes takarmánykészítőberendezések és tejgazdasági felszerelések.

Kétgéprendszerű „ASTRA” GÁZEKÉK

A létező
legolcsóbb
szántási
üzem-
költségek!



Nagy
teljesítő-
képesség!
Biztos
üzem!

Tüzelőanyagfogyasztás óralóerőnként kb. 480 gramm faszén (2-4 fillér).

Több ekekészlet azonnal szállitható.

Felvilágosításokkal szívesen szolgál:

**A Magyar Királyi Államvasutak
Gépgyárának Vezérügynöksége**

Budapest, V., Vilmos-császár-ut 32.

Eladás



Reitter Oszkár nagybecsű kerekű 15-16 éves fajbaromfi... találmánya a PATRIAN tökéletes patkányirtó szer...

Szénát, szalmát, lucernát, lóherét és zabosbúkkönyvet veszek és eladok

bármily nagy mennyiségben, felaprításra modern 10-és 12-és gőzpréssim adom. Széna- és szalmakötéshez szükséges legfinomabb minőségű hazai gyártmányú lágyított sodronyt jutányos ártal szállítok.

Ajánlatok: Schreier Béla takarmánygyártó Budapest Népszínház-u. 33. Telefon: József 20-32. 5804



Veszek szénát és szalmát

minden mennyiségben, szállítom préselve és fuvarmentesen minden vasúti állomásra. Böhm Arnold takarmánygyártó Budapest, VII. ker., Váradarthy-u. 20. Telefon: József 41-51.

A pincegazdaság mellék termékeinek értékesítésével Szilárd Gyula gyakorlati könyve foglalkozik, melyet minden szőlőgazdának beosztására ajánlunk. 1 kor. 50 fill. előzetes megküldése mellett bérmentenre szállítjuk. „Patria” könyvkereskedése, Budapest, IX., Üllői-ut 25.



Gazdák figyelmébe!

50%-al olcsóbb, mint bármely más világítóanyag a pyroleum világítása. M. Kir. szabad. 221. 1900. A. 1906.

A pyroleum szagtalan, nem füstöl, nem gyúlékony és már uradalomban bevezetett. Számos elismerőlevelé nem feleltethető. Próbaküldemények 3 korona utánvétel mellett. Kiváncsra prospektus ingyen és bérmenten. 3018

DEGEN JARAB BUDAPEST, IX., Közraktár-u. 22.

Ziska József

utóda Rostély György mérleggyáros Iroda és raktárhelyiség: Budapest, VI., Estvárs utca 47. Alapítástól 1872. Telefon 49-12. Ajánlja a legjobb kivitelű és legmegbízhatóbb gabona mérlegéi, tisztes és szárazos, valamint gazdasági szeker-, híd és marhamérlegeit. A Budapesti, Rumel és Győr gabonakereskedők szállítja, ugyancsak számtalan nagy földmész és uradalom szállítója. Árjegyzék bérmenten. Használt mérlegek becsorítottak és kaphatók, megbízható állapotban. Javítások elfogadottak és pontosan eszközölnék. Kiváncsra uradalomba is küldök szerelőt.



RATTO phosphor-oszta patkányok teljes kipusztításra vonatkozóan melléti üvegekben 1 kor. 3 korona és 4 korona. DETSINYI FRIGYES Budapest, V., Váci-körút 6

Vétel

Használt, de jó karban levő, elektromos és gőzmozgatók, valamint egyéb gépek keresetnek megvételre. Ajánlatokat kér: Uradalmi számtartóság, Temesvári u. 4114

Veszek tökmagot és takarmánygyártó nagyobbi mennyiségben Detsinyi Frigyes, Budapest, V., Vilmoscsászárt u. 4. 3035

Szénát, szalmát és burgonyát veszek minden nagyobb mennyiségben. Ajánlatok Ascher Oszkár, Wien, II., Weintraubengasse 30. 4115

Megvételre kerestetik Ngy. Ráth János ur dombiratói körletében 700 drb szép egyenesen bővési vad-rózsafa. Eladók forduljanak Ar megjelöléssel Dombiratói gazdasághoz (Csanád megye). 4152

Keresek használt gőzkoháló-kocsi Ármegjelöléssel K. Károly Gyula, Nagymutkai p. Zaguzsény, Kraszósztóly m. 4113

Tavaszi búzát egy vagonnai keresek megvételre, csakis termeszűfű. Mintázott ajánlatot kér: Tápú bérzardász, Győrásszonyfa. 4210

Szénát, szalmát, burgonyát, babot és mindennemű gazdasági cikket, nagyobb mennyiségben veszek. Ajánlatok Ascher Oszkár, Wien, II., Weintraubengasse 30. 4115

Bérlet

500 holdas prima szántóföldi használatra, közel Pesthez és Állomáshoz, azonnal átadandó. Cim a kiadóhivatalban. 4116

Hirdetmény. A Mezőberényi Tejszövetkezet az 1915. évben termelendő TEAVAJ

menyiségét egy évre eladni óhajtja. Venni szándékozók zárt írásbeli ajánlataikat 1914. év december hó 12-én déli 2 óráig Kolozsy Endre főjegyző, elnökgazgató ur, Mezőberény címre adják be. Mezőberény, 1914. november hó 12.

Mezőberényi Tejszövetkezet Igazgatósága. 6052

Ardenni tenyészménlovak

eladók 1200 koronától feljebb. Bogay Ferenc, Polány, vasutállomás: Felsőmocsolád, Somogy m. 6055

MEZEI EGEREK

végleg kipusztulnak egérméreggel preparált búzám felhítése után. Két évtized óta Dunántul legtöbb uradalmaiban használják. Tehát erőssége folytán ötödresze kell, mint más irtószerből, vagyis dacára magas árának, mégis legolcsóbb. A pénz előzetes beküldése, vagy utánvétel mellett 3 napon belül küldi Dr. FLESCHE E. „Magyar korona” gyógytár, chemiai laboratoriuma, Győr. A megrendeléshez hatóságai engedély csatolandó.

Ákaccsemete

1 éves, magról nevelt, homokon nőtt, kiténő gyökérrzel, jól beérett hajtásokkal, elsőrendű minőségben. 100 dro 1000 drb 10.000 drb. 180 cm-en felül 2.50 K 18.- K 180.- K 130-160 cm. 2.- K 15.- K 130.- K 100-130 cm. 1.50 K 12.- K 100.- K 70-100 cm. 1.20 K 10.- K 80.- K 40-70 cm. 1.- K 8.- K 60.- K 20-50 cm. 1.- K 6.- K 40.- K 20 cm-ig 1.- K 4.- K 25.- K. Nagyobb vételnél árengedmény! Megrendeléseket elfogad KLAR és DEMETER faiskolája, NYIREGYZHÁZA, Felsősimapuzsta. 6029

UJABB SZAKKÖNYVEK

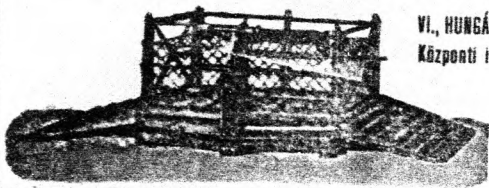
Table listing various agricultural books with authors and prices. Includes titles like 'Ambrosy: A méh. Uj 3-ik kiadása', 'Andrássovich: Háznyulonyoztatás', etc.

Mindenkit érdekel!

OLÁH GYULA dr. tanulmánya a Kolera gyógyításáról

Ára bérmenten küldéssel 3 korona 45 fillér, mely összeg előre utalványozandó a „Patria” r.-t. könyvkereskedésnek, BUDAPEST, IX., Üllői-ut 25. szám (Köztelek).

SCHEMBER C. és FIAI osász. és királyi udvari **BUDAPEST**



GYÁRAK:
VI., HUNGÁRIA-UT 83. és I., FEHÉRVÁRI-UT 100.
Központi iroda: I., FEHÉRVÁRI-UT 100. SZ.
Ajánlják legjobb szerkeztű
tízdes- és tolévaly-
marha- és szekérid-
mérlegeket.
Önműködő mérlegszer-
kezetek.
Kívánatra különleges
ajánlattal szolgálunk



BUDAPEST
Népszínház-u. 22.

TELEFON:
József 22-41.

Sertésenyésztők és sertéshizlalók!!

Ha jószágukat értékesíteni kívánják, forduljanak bizalommal

URL REZSÓ sertésbizományi céghez

Vevők állandóan előjegyezve!

GAZDASÁGI SZAKKÖNYVEKRŐL INGYEN JEGYZÉKET kold a „PÁRIA” r.-sádr.
Budapest, IX., Üllői-ut 25.

GŐZMIVELÉS.

Eredeti Fowler-féle gőzekével nagyobb területek
szántását épügy mélyrigolozást
szőlőtelepítésekhez elvállal

WOLFF ERNŐ GŐZSZÁNTÁSI
VÁLLALKOZÓ **BUDAPEST-KELENFÖLD.**

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület Vegyvizsgáló Állomása

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI-UT 25.
Talaj trágya. abrak. viz, szén. répa, valamint minden
egyéb gazdasági és ipari **vegyvizsgálatok.**

■ Szakvélemények mezőgazdasági vegyipari kérdésekben OMGE.
tagoknak az állami díjazásból 10% engedmény. ■

Gőzeke-bérszántás!

Nagyobb területek szántását, mélyrigolozását szőlő- és
gyümölcsöstelepítéshez, valamint győptörést elvállal!

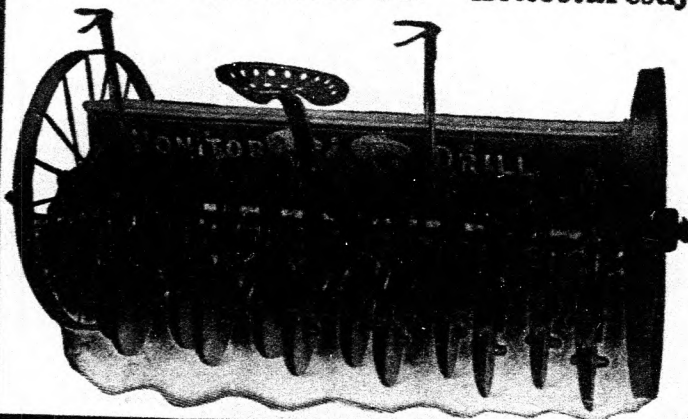
IZERI IZSÁK GYULA

„ „ gőzszántási vállalata „ „

BUDAPEST, I., KENDE-UTCA 12. SZÁM.

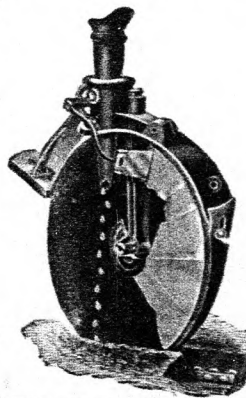
A szántás eredeti FOWLER-féle géppel történik.

MOLINE „MONITOR“ Kettőtárcsású vetőgép Kombinálva műtrágyaszóróval is.

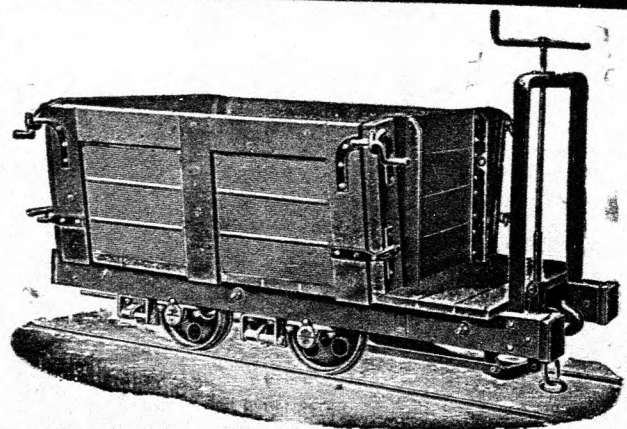


ELŐNYEI:

1. A kettős tárcsák segítségével a legkötöttébb és legnehézebb talajnál is a vetőmagot a kívánt mélységbe hozza.
2. A műtrágya a tárcsák által a porhanyított földdel keveredik.
3. A vetőmag közvetlenül a műtrágyázott, porhanyított földbe lesz elvetve.
4. A csára fejlődése tökéletesebb, mert a vetőmag, mint az ábra mutatja, két sorban esik a földbe.
5. A vetőtárcsák forgása által a gép a legcsekélyebb vonóerőt szükséges.
6. Legalkalmasabb gép rossz időviszonyok melletti végzett motorszántás utáni vetésre.
7. Takaróláncok alkalmazásával a fogasolás elmarad.



Adriance, Platt, & Co. — Moline Plow Company Részvénytőke
Magyarországi eladási irodája: 150 millió
igazgató: Braun Armin, Budapest, II. ker., Zárda-utca 34. szám. korona.



Gazdasági, erdei és ipari keskenyvágányú vasutak.

Sinek, hordozható vágányok, váltók, fordítóköröngök, keskenyvágányú kocsik, kerékpárok és mozdonyok szállítása új és használt állapotban, több évi részletfizetésre is.

Nyom jelzés, tervezés, építés.

A MAGYAR WAGGON- ÉS GÉPGYÁR R.-T., GYŐR keskenyvágányú gyártmányainak eladása és bérbeadása.

Magyar Bank és Kereskedelmi R.-T. Keskenyvágányú Vasutosztály
Budapest, V., Vilmos-császár-ut 32.

Állatok

Pekingi kaszák darabonként 5 koronáért, bronz kanpulykák darabonként 10 koronáért...

Eladó 4 éves, 170 cm magas, aranyárga, nagy pedigréjű angol félvér mén...

200 drb nyolc hónapos vészen átment mangalica disznó eladó a 25 korona, továbbá tenyésztési felhagyása miatt összes tyúk, liba, kacsa...

Megvételre keresek egy nagyon ambiciózus magasan járó, négyéves 175 cm magas, fekete, herélt lovat...

Eladó 230 darab orbánc ellen beoltott három hónapos malac Rolf Camill bégaságában...

Pulykák főfajta mexikói fajta, eladók, tojó 7, kakas 9 kor., Robinson Gyulánénál...

Két pár szép fehérszőrű komondor örvökkyta drb-kin 20 koronával eladó, 8 hetes korukban átveendő...

Tiszta fehér emdeni ludak orsói darabonként 25 korona, tisztavérű Pimut kakas 8 darabonként 10 korona...

Keresek 250-300 darab 2-3 éves, elérésre alkalmas fűszött, garantált tiszta anyajuhot vételre...

Tehénészet felosztása folyódn, legnagyobb részt hasas 4-8 éves algoni fajtájú, valamint 1 drb 3 éves és 1 drb 1 1/2 éves bikaeladó...

Az ördögösi gazdaságban eladó 40 drb 6 éves jármosökör, 85 drb 2 éves és 75 drb 3 éves fehér ökörborju...

Levélcim: NAGY DÉNES földbirtokos, TORDA, Torda-Aranyos megye.



Igen szép, válogatott vöröstarka szimmentáli jellegű 1-2-3 éves

növendékökör és üszőborjakat, ugyszintén legprimább lekötni való és jármosökreit legjutányosabb árakon ajánlanak

KLEIN TESTVÉREK keresek dök, CZELLDÖMÖLK. Megrendelések egyesség szerint bármikorra is elfogadhatnak.



Muraközi hidegvérű (nori) igás tenyészkancák, választott csikók és tenyészmének

vásárlásánál közvetlen a tenyésztőktől, segédkezésemet felajánlom s a folyó évben Muraköz és vidékén tartandó lóvásárok jegyzékét kívánatra szívesen küldöm.

Cimem: IDŐSB HEINRICH MÓR lóvásárló ügynöksége

CSÁKTORNYA (Muraköz), Törv. bejegyz. cég. Sürgőnycim: Heinrich Senior, Csáktornya.

Interurban-Telefon: 33. szám. Elsőrendű magyar-fajú erdélyi jármosökrök, ugyszintén 1 és 2 éves magyarfajú erdélyi ökörborjuk minden időben nagy választékban kaphatók

Alexa és Esztegárnál Szamosujvárt, Szolnokdoka m. Levélcim: Alexa Miklós, Szamosujvár.

Vöröstarka tinó és üsző teljes prima, 1-2, esetleg 3 éves, nálam minden mennyiségben kapható olcsó áron.



Vöröstarka tinó és üsző teljes prima, 1-2, esetleg 3 éves, nálam minden mennyiségben kapható olcsó áron.

Kitűnő friss fejőstehenek előleges jelentés után nálam mindenkor megtekinthetőek kő-teljeszettség nélkül. Vevő tetszése szerint választhat.

Igazi valódi bonyhádi friss fejős, hasas tenyész és lefejő teheneket, üszőket, bikákat 1-től 5 évesig tarka tinókat

szállít bármilyen mennyiségben, alku szerint kötelezőre. Teheneknél a vevő tehozamról meggyőződhetik helyben, esetéknél átvételek előtt jelen lehet, a legszolidább kiszolgálásért garanciát vállalok.

HOFFMANN DAVID birt. és koronaké 5284 30NYVIA



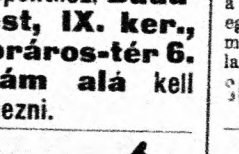
Elsőrendű eredeti bonyhádi teheneket hasasokat, borjasokat és tenyész bikákat.

KLINGER MÓR tenyész- és hasasállattenyésztő Kispesi, Lakas és Istálló: Kispesi, Kőcsény-sz. 5. szám. Levél- és sürgőnycim: egy anyott.

A „Háztartás” fogyasztási szövetkezet VESZ

nyulat, fácánt és fogolyt korlátlan mennyiségben. Ajánlatokat a központhoz. Budapest, IX. ker., Boráros-tér 6. szám alá kell címezni.

Legelsőrendű eredeti bonyhádi teheneket, friss borjasokat, hasasokat s tenyész bikákat bármely időben, bármely mennyiségben kullánsul és legolcsóbb árakon szállít.



Flaschner S. Sándor tehénkereskedő. Törvényszerűleg bejegyzett cég. Levél- és sürgőnycim: Budapest, VII., Elemer-sz. 17. Telefon: József 38-06. Istálló: Kispesi, Üllői-ut 4. Telefon: Kispesi 32. (saját tel.)

Elsőrendű eredeti bonyhádi teheneket hasasokat, borjasokat és tenyész bikákat bármely időben, bármely mennyiségben kullánsul és legolcsóbb árakon szállítok

A szamosjenői birtokon egy és két éves fehér erdélyi tinóborju van eladó

a nagyködi és választóbonyhidai állomástól 4 km távolságra, Burgya János Szamosjenő, u. p. Nagyködi.



A szelettanai gazdaságban állandóan eladásra kerülnek fiatal bonyhádi hasastehenek és két éves bonyhádi tenyész bikák

és eredeti hollandi és frieslandi tehének és bikák. Állandóan van eladásra felállítva 80-100 drb kiváló szép, tenyész-térsre alkalmas, részint nagyhasas, legnagyobb részt már nálam leborjazott fiatal bonyhádi tehen. Érdeklődőknek Köhn József, Budapest, VII., Rottenblitzer-sz. 60. szívesen ad levél-beli bővebb felvilágosítást és előzetes értesítésre Kunszentmiklós - Tass vasút állomásra kocsi is köld

Elsőrendű fajjellegű vöröstarka ökör és üszőborjukat 1-2-3 éves korban, továbbá hizlalásra, vagy járomba való tarka ökröket, ugyszintén hasas vagy friss fejős teheneket a legjutányosabb árban egyesség szerint, bármely mennyiség szállítására vállalkozunk.

Weiler Gáspár és Fia Család-műk.

Vegyesek Gépészeket bármilyen üzemhez, kik a javítási munkálatokat önállóan végzik, mindkét fél részére teljesen díjtalanul közvetít az Országos Gépészszövetség Budapest, IX., Ferenc-körút 17. Telefon: József 49-42.

Elsőrendű eredeti bonyhádi teheneket hasasokat, borjasokat és tenyész bikákat bármely időben, bármely mennyiségben kullánsul és legolcsóbb árakon szállítok

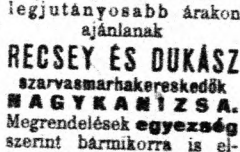


FUCHS LAJOS tenyész- és hasasállattenyésztő Ujpest, István-tér 10. Sürgőnycim: Fuchs Lajos. Telefon: 130-19.

Elsőrendű eredeti bonyhádi teheneket hasasokat, borjasokat és tenyész bikákat bármely időben, bármely mennyiségben kullánsul és legolcsóbb árakon szállítok

Igen szép, válogatott vöröstarka szimmentáli jellegű 1, 2, 3 éves növendék ökör- és üszőborjakat, ugyszintén legprimább lekötni való és jármosökreit legjutányosabb árakon ajánlanak

RECSEY ÉS DUKÁZ szarvasmarhakereskedők HÁGYKANIZSA. Megrendelések egyesség szerint bármikorra is elfogadhatnak



Elsőrendű fajjellegű vöröstarka ökör és üszőborjukat 1-2-3 éves korban, továbbá hizlalásra, vagy járomba való tarka ökröket, ugyszintén hasas vagy friss fejős teheneket a legjutányosabb árban egyesség szerint, bármely mennyiség szállítására vállalkozunk.

Weiler Gáspár és Fia Család-műk.

Elsőrendű eredeti bonyhádi teheneket hasasokat, borjasokat és tenyész bikákat bármely időben, bármely mennyiségben kullánsul és legolcsóbb árakon szállítok

Elsőrendű eredeti bonyhádi teheneket hasasokat, borjasokat és tenyész bikákat bármely időben, bármely mennyiségben kullánsul és legolcsóbb árakon szállítok

Elsőrendű eredeti bonyhádi teheneket hasasokat, borjasokat és tenyész bikákat bármely időben, bármely mennyiségben kullánsul és legolcsóbb árakon szállítok

Elsőrendű eredeti bonyhádi teheneket hasasokat, borjasokat és tenyész bikákat bármely időben, bármely mennyiségben kullánsul és legolcsóbb árakon szállítok



TÖKÖTT GÉPRESZEK, kazánrepedések, Korroziók hegesztést autógáz után mthelytükben, vagy helyszínen lecsereleés nélkül, speciálisan hegesztőgéppel szakemberrel végzik.

Lakos és Székely mérnökök. Gyár és vállalat autógáz-hegesztő és vágó berendezésekre. Budapest, VI., Béke-tér 3.

Klosz téglagyár és villamos-sági rti. Gyertyámonon bérbéred nevelő szűk téli tartására 4 hold területet és megfelelő szállásokat saját területén, 36 hold nagy. Közelebbit a cégnél.

Sertésmiskarolás a n. é. gazdaközösségnek tudomására hozom, hogy sertéseket miskarolni meg-hívásra, vidékre is, bárhová elmegyek. FRANCISCS JÁNOS sertésmiskaroló, Kaposvár, Zrínyi-utca 17.

Eladás 3000 mm. elsőrendű réti-széná eladó. Emdeni Judak Jutányos Árban. N. Nalácz Gyula, Puj, Hunyad megye.

Vadászpuskák Toplev-errel, angol lakatkereszettel, 48 modern Hammerle, 70 fém Drilling, 15-os és 15-es fém Browning és Winchester tárcsés Wausser Gerard tárcsés és Schö-mauer Ejectores fém Special Krupp, Anticore, Antimit, special Böhrer csövű Hammerle. Legújabb golyós és sörtes Winchester, fém Hammerle-Drilling, fém Angol és Kirner páros garanturák stb. más, mind ki-próbált előhangra jó fejté-rek és pisztolyok. Jó fejté-pek mint bárhol, csak a Kós-ty gyáraknál. Egy-egy-ért 5. fényképezőgépek, tábori lámpák stb. szintén nagy választékban. A legjobb fejté-veket feltöltő sport-értékesítő ingyen, vétel, csere.

Gözegek arniturák, eredeti Kemna. Heizung fűtők, alig használtak. 16-20 HP. 11100 golyós és 11200 ekekeszt jutányo-san eladó. Bővebbet: Nieder-mann Jánosnál, Esztergom 4117

Eladó gyümölcsfák Pallini Bárd-nyék Pálné öngyümölcs-telepére alkalmas alma, körté, cseresznye és diófák eladó. Erdőkörmöknek Argyorékai és felvilágosításra szolgál az ura-dalmi intézőség, Práskaszentgyörgy, u. p. Iharosberény, Somogy m.

Eladó 2000 q széná preselt állapotban, vagononként is. Alsópesti gazdaság, u. p. Pészterádas, Pest m. 4179

Önkéntes Arverés tartatik 416 december hó 8-án kezdődő az a következő napokon is, ökrök szekerek, gépek stb., vasút helyben Galzsgután.

Szilárd Gyula, a csákvári földm.-lak. tanárának quaburliati kézikönyvei: Takarmányozástan a legújabb elméleti és gyakorlati ismeretek alapján. K 4.- Kötve K 5.- Mezőgazdaságtan. I. Általános és különleges növénytermelés. Fűtve K 4.- Kötve K 5.- Mezőgazdaságtan. II. Új kiadás sajtó alatt! Szőlő és pincze. 71 ábrával. Fűtve K 4.- Kötve K 5.- Vezérfonal felmők mezőgazdasági oktató-szám. Fűtve K 2.- Szőlőművelés és borgazda-ság. 161 ábrával. Kötve K 10.- A pinczegazdaság mellék-termeinek értékelése. Fűtve K 1.50

Kaphatók a „Patria” részv.-társ. könyvkereskedésében Budapest, IX., Üllői-ut 25. sz. (Kötve) K 1.50

Kaphatók a „Patria” részv.-társ. könyvkereskedésében Budapest, IX., Üllői-ut 25. sz. (Kötve) K 1.50

Kaphatók a „Patria” részv.-társ. könyvkereskedésében Budapest, IX., Üllői-ut 25. sz. (Kötve) K 1.50

GŐZEKESZÁNTÁSHOZ az egész kontinensen legjobban bevált
 különösen minőségű sodronyköteleit ajánlja:
MAGYAR ACÉLSODRONY DRÓTMŰVEK ÉS KÖTÉLYGÁR
DEICHSEL A. MISKOLC. *Kitüntetések, elismerő-levelek.* *Tessék árajánlatot kérni.*

Esső és Társai okl. mérnökök

Esső Andor és dr. Pattantyus Géza gépészmérnökök, Marschalkó Béla műépítész
 (Telefon: József 28-85.) **műszaki vállalata** (Budapest, VIII., József-körút 14.)

Gazdasági építkezések és berendezések. „Herváth-Esső” Onlitolók.

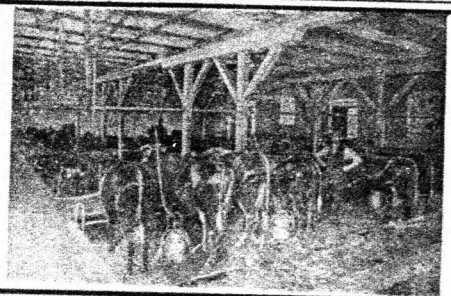
Elektromos erőátviteli és világítási berendezések.

„M. C.” német benzín-

motoros eke szilárd, könnyű traktorral. Svéd nyersolajmotorok.

„Max” dán fejőgépek a legkényelmesebb gépek.

„Baltic” kombinált gőzturbinás tejgazdasági berendezés.



GAZDASÁGI ÉS HADISZEREKÉRGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Gyártelep: **GALGÓC.**

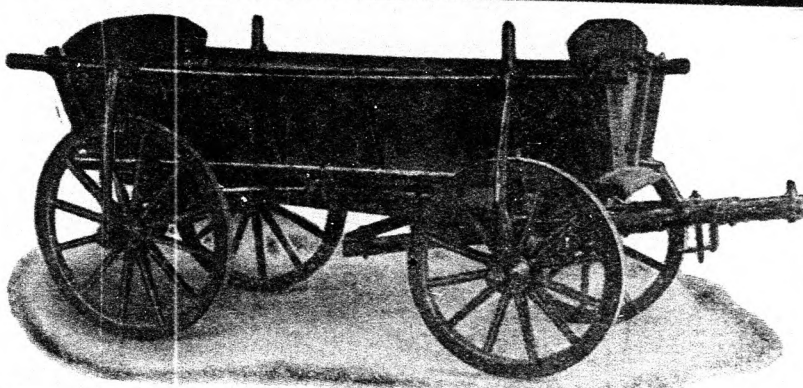
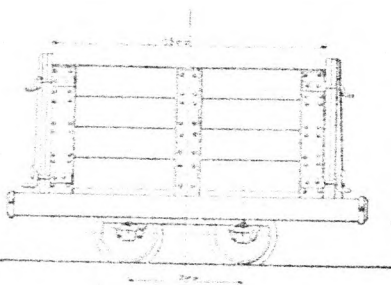
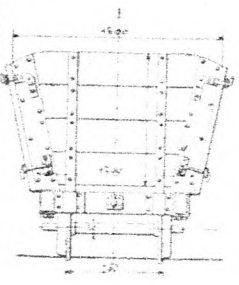
BUDAPEST, V., Széchenyi-u. 14.

WIEN, I., Canova-gasse 7.

Telefon: 47.

Telefon: 173-32.

Telefon: 103-69.



Gyárt: mindenfajta és nemű **teherjárművet** u. m.: **gazdasági lovas- és ökrösszekeket, lajtoskocsit, répa- és földszállító billenőkordélyt, stráfkocsit, butorszállító kocsit, tejszállító kocsit, keskenyvágányú vagonetteket stb.**

Tessék árajánlatot kérni.

Tessék árajánlatot kérni.

Bérlevél

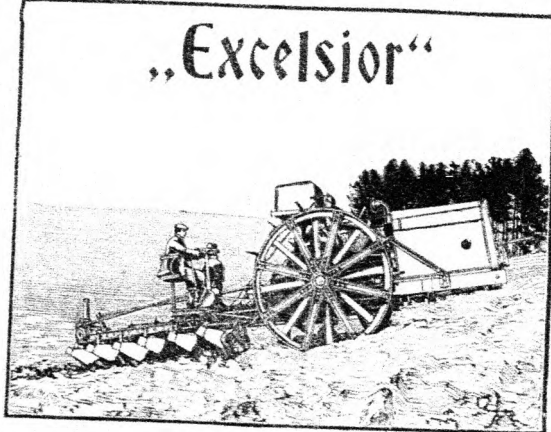
a legújabb cseleddöntvény kivonatával, az átadandó leltári tárgyak benyomásával, darabonként 5 fillérért szerezhető be a „PÁTRIA” nyomda részvénytársaságánál, Budapest, IX. kerület, Ullői-ut 25. szám. (Köztelek.)

ZSÁK

minden célra: lenből és kenderből szöve; sávoly szövesű (drill) kenderzsákok, dupla szálu lenzsákok legjutányosabb gyári arban kaphatók a

HAZAI LEN- ÉS KENDERSZÖVŐ GYÁRBAN
 BUDAPEST, VII. KER., GIZELLA-UT 55. SZAM.

„Excelsior“



Az „EXCELSIOR“ motoreke

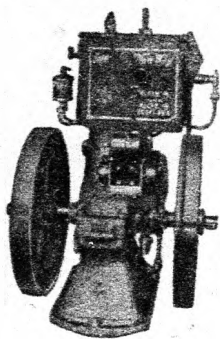
a hazai talaj- és klimatikus viszonyoknak egyedül megfelelő szántómotor.

Könnyű sulya és hatalmas motorikus ereje képessé teszi, hogy a talaj-előkészítés munkáját még erősen hullámos, agyagos vagy homoktalajon is, a legkritikusabb időjárásban kifogástalanul végezze.

A motoreke nagy teljesítményét, minimális benzinfogyasztását és kifogástalan szántási kvalitását garantáljuk.

Azonnal szállítható esetleg kedvező fizetési feltételek mellett.

Ajánljuk továbbá



„New-Way“ benzinmotorainkat,

hűtővíz és csővezeték nélkül.

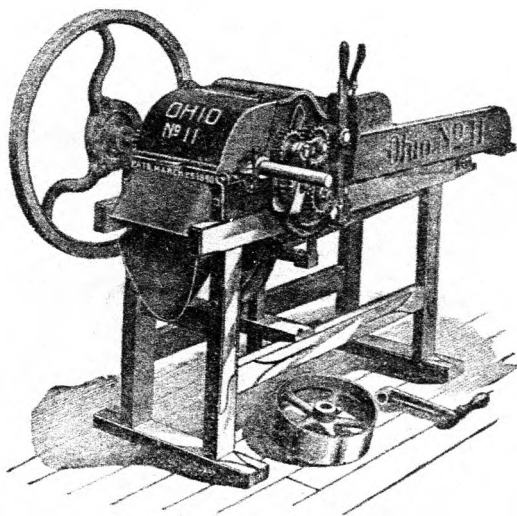
A modern motorteknika legújabb vívmánya. 2½-től 12 lóerőig.

Szerkezete egyszerű és zárt; por és piszok nem érheti, ezáltal a motor hosszú élettartamu ..

Ideális üzem a mezőgazdaság és kisipar részére!

Szeckavágóink, Répavágóink és Darálóink

tökéletes szerkezetüknél fogva közkedveltségnek örvendenek.



Árjegyzékkel készséggel szolgálnak:

Bächer Rudolf-Melichar Ferenc

Magyarországi vezérképviselő: **SZÜCS ZSIGMOND**

Budapest, VI. kerület, Teréz-körut 26. szám.



Felhívás

a Hungária hadi biztosító pénztár ügyében.

Az Országos Hadsegélyző bizottság tagjai közreműködésével a Hungária Általános Biztosító Részvénytársaság kezelése alatt kölcsönösségi alapon

Hadi biztosító pénztár

létesült, amelynek a célja, hogy a háboruban elhaltak özvegyeiről és árváiról gondoskodjék.

A hadi biztosító-pénztár minden nyereszkezdést kizáró altruista, jóléti intézmény.

A hadi biztosító-pénztárba be lehet iratni mindenkit, aki a hazáért fegyverben áll.

A tagsági járulék **egyszersmindenkorra fizetendő a háboru egész tartamára**; ezenkívül semmiféle más fizetési kötelezettség nincsen.

Egy tagsági rész és járulék 5 korona; egy-egy hadbavonult egyén több 5 koronás részszel is, de legfeljebb 30 részszel, tehát összesen 150 koronával vehet részt a pénztárban.

A háboru befejezte után az összes tagok által teljesített befizetések és ezek kamatjövödelme a tényleges költségek levonásával felosztatnak a háboru következtében életüket vesztett tagok hátramaradottjai között.

Ha a most folyó háboruban a halálozási arány nem lesz nagyobb, mint a multban lefolyt háborukban, akkor egy-egy **5 koronás részjegyre kb. 125 korona** fog jutni.

Hitvesek, szülők, testvérek! biztosítsátok férjeiteket, fiaitokat, testvéreiteket, akik fegyverben állanak!

Uradalmak, földbirtokosok, bérlők biztosítsátok hadbavonult **gazdasági cselédeiteket**. Ilymódon az elhalt család **özvegyét, árváit** segélyben részesíthetitek; vagy a **Hadi biztosító pénztár** által kifizetésre kerülő összeget a hadbavonultak családjainak segélyezésére fordított kiadásaitok fedezésére fordíthatjátok.

Munkaadóknak nagyon ajánlatos, hogy különösen kisfizetésű alkalmazottaikat, a

Hadi biztosító pénztárba

beírassák és ilymódon előre gondoskodjanak azokról, akik a háboru következtében kenyérkeresőjüket esetleg elvesztik. Még azoknál is, akik nyugdíjjogosultsággal bírnak, szükséges ennek kiegészítéseként a hadi biztosítás, mert a katonai szolgálatra behívottak javarésze fiatal ember, akiknél nyugdíjjogosultság még be sem állott, vagy ha már beállott volna is, a folyósítandó nyugdíjjárulék még igen csekély.

A Hungária hadi biztosító pénztár kuratoriuma:

Kirchner Hermann,
cs. és kir. altábornagy,
az Országos Hadsegélyző Hivatal vezetője.

Simontsits Elemér,
képviselet-házi alelnök,
az Orsz. Hadsegélyző Bizottság
ügyvezető alelnöke.

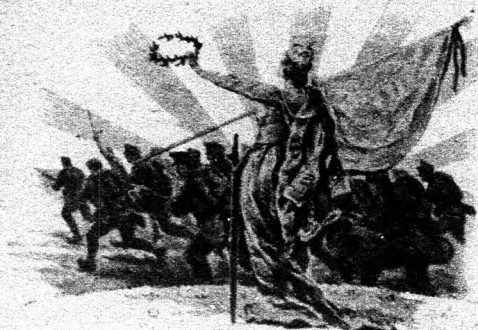
Gróf Wilczek Frigyes,
az Országos Hadsegélyző Bizottság
ügyvezető alelnöke.

Hajós Kálmán,
országgyűlési képviselő.

Báró Ghillány Sándor,
országgyűlési képviselő.

Nebenführer József,
a képviselet-házi számvevőségi hiv. főnöke.

Mindennemű felvilágosítással szolgál a **Hungária Általános Biztosító Részvénytársaság központi irodája** (Budapest, VII., Károly-körút 3.), **ugyszintén az országban lévő összes képviseletei.**
A Hungária Hadi Biztosító Pénztárba való tagsági bejelentésre a hátsó oldalon lévő tagsági bejelentés szolgál.



Isten áldd meg a magyart
Jó kedvvel, hősséggel!
Nyujts feléje védő kart,
Ha küzd ellenséggel!

HUNGÁRIA

ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

(RÉSZVÉNYTŐKE 6,000.000 KORONA.)
ÖSSZES BIZTONSÁGI ALAPOK 22 MILLIÓ KORONA.

GRÓF KÁROLYI IMRE
elnök.BÁRÓ FEJÉRVÁRY IMRE
alelnök.

IGAZGATÓSÁG
BUDAPEST, VII., KÁROLY-KÖRUT 3.

„HUNGÁRIA HADI BIZTOSÍTÓ PÉNZTÁR“

TAGSÁGI BEJELENTÉS.

A

szám.

Hungaria Általános Biztosító Részvénytársaság
tekintetes igazgatóságának

Budapesten.

VII., Károly-körut 3.

Ezennel bejelentem, hogy az alant megnevezett ^{egyént, aki} ^{egyéneket, akik} hadi szolgálatot ^{teljesít,} ^{teljesítettek,} az alant nyomtatott szabályzat alapján a „Hungaria Hadi Biztosító Pénztár“ tagjai közé felvételt kívánom.

A hadbavonult neve	Lakóhely a polgári életben	Hány éves?	Mely csapattestnél szolgált?	Hány 5 koronás részt jegyez?	Fizetendő tagsági járulékok X

Tudomásul veszem, hogy a szabályzatok értelmében a biztosítás csak akkor érvényes, ha a bejelentett tag a háboruban eddig még el nem esett, illetve meg nem halt, továbbá, hogy abban az esetben, ha a bejelentett tag már megsebesült vagy megbetegedett, a biztosítás csak akkor lép érvénybe, ha a megsebesült, illetve megbetegedett egyén katonai szolgálatát újból megkezdi.

A háboru egész tartamára járó tagsági díjat egyidejűleg postán küldöm és kérem a tagsági igazolványt alanti címre beküldeni.

Kelt 1914 hó n.

aláírás.

pontos cím:

A Hungaria hadi biztosító pénztár szabályzata.

1. §. Az 1914-ben kiűtött háboru hadbavonultjai részére a „Hungaria Általános Biztosító Részvénytársaság“ kezelése alatt közhasznú jelleggel hadi biztosító pénztár létesítetik.

A hadi biztosító pénztár ügykezelése és vagyona felett egy e célra alakított bizottság (kuratorium) őrökdi.

2. §. A hadi biztosító pénztárba mindenki beléphet tagnak, aki a háboru tartama alatt katonai szolgálatot teljesít, vagy behívását várja. A tagság harmadik személy (feleség, apa, anya, gyám, munkaadó, egyet és testület) útján is megszerezhető.

3. §. Egy tagsági rész és járuléka 5 korona. Egy-egy hadbavonult egyén több 5 koronás részzel, de legfeljebb 30 részzel, azaz összesen 150 koronával vehet részt a pénztárban. A tagsági járuléka egyszersmindenkorra, a háboru egész tartamára fizetendő; ezenkívül semmiféle más befizetés nem eszközlendő.

A belépő tag, illetve az, aki helyette az ő számára a tagságot megszerzi, a belépés alkalmával a járulékot megfizetni tartozik és csak az tekintetik tagnak, aki a járulékot megfizette.

A tag részére tagsági igazolvány állítatik ki.

4. §. Ha a hadbavonult egyén a tagsági bejelentés előtt már elcsott, illetve meghalt, a pénztár ellen biztosítási igény nem támasztható; ebben az esetben a befizetett járuléka visszatérítetik.

Ha a hadbavonult egyén a tagsági bejelentés előtt már megsebesült vagy megbetegedett, a biztosítás csak akkor lép érvénybe, ha a megsebesült, illetve a megbetegedett egyén katonai szolgálatát újból megkezdte.

5. §. Az összes befizetések kamatokkal és esetleges jótékony adomá-

nyokkal együtt a tényleges kezelési költségek levonásával a hadi haláleset folytán elhaltak igényjogosultjai között a befizetett járulékok arányában felosztatnak.

Ígényjogosultnak a tagsági igazolvány bemutatója tekintetik.

6. §. Hadi halálesetnek tekintetnek mindazok az elhalálozások, amelyek hadi események (u. m. sebesülés, baleset, háborus fátadalmak, kolera, vérhas stb.) folytán a háboru tartama alatt, vagy azokkal okozati összefüggésben a háboru után az általános leszerelés befejezésétől számított 3 hónapon belül bekövetkeztek és a haláleset ezen időpontig a pénztárnak bejelentetett.

7. §. Eltűntek elhaltaknak tekintetnek, ha az erre vonatkozó az általános leszerelés befejezése után 3 hónap mulva kiállított hatósági igazolvány betérjesztetik.

8. §. Az elszámolás és elosztás az általános leszerelés befejezése után 5 hónap mulva történik. A kifizetés előtt a hatósági haláleseti bizonyítvány és a tagsági igazolvány betérjesztendő.

9. §. Aki legkésőbbben az általános leszerelés befejezésétől számított 3 hónapon belül a haláleseti bizonyítványt, vagy az eltűnésről szóló hatósági igazolványt és a tagsági igazolványt be nem terjeszti: minden igényét elveszti.

10. §. Az ezen ügyletből folyó követelések megfizetésére nézve kizárólagos teljesítési hely gyanánt a Hungaria Általános Biztosító Részvénytársaság budapesti irodája köttetik ki.

Peres esetekben kizárólag a Budapesten székelő és a per tárgya szerint hatáskörrel bíró királyi bíróság illetékessége köttetik ki.